



Айзък Азимов  
Фондацията

# І ЧАСТ ПСИХОИСТОРИЦИТЕ

## 1

**ХАРИ СЕЛДЪН** – ...роден в 11988 г. от Галактичната ера; починал в 12069 г. Датите по-често се дават съобразно настоящата Ера на Фондацията – 79 г. спрямо година първа от Ерата на Фондацията. Родил се в семейство от средната класа на Хеликон, сектор Арктур (където според една легенда със съмнителна достоверност баща му отглеждал тютюн в хидропонните заводи на планетата); от ранна възраст показал удивителни способности по математика. Безброй са анекдотите за способностите му и някои от тях са противоречиви. Разправя се, че на двегодишна възраст бил...

...Несъмнено най-големите му постижения били в областта на психоисторията. Селдън заварил в тази област само редица неясни аксиоми; оставил след себе си задълбочена статистическа наука...

...Най-добрият съществуващ източник, с който разполагаме, за подробности от живота му е биографията, написана от Гаал Дорник; като младеж той се запознал със Селдън две години преди кончината на великия математик. Историята на запознанството им...

ЕНЦИКЛОПЕДИЯ „ГАЛАКТИКА“

Всички цитати от Енциклопедия Галактика тук са взети от 116-то издание, публикувано през 1020 г. от Ерата на Фондацията от Енциклопедия Галактика Пъблишинг Къмпани, Терминус, с разрешение на издателите. Б. а.

Казваше се Гаал Дорник и беше просто едно селско момче, което никога дотогава не бе виждало Трантор. Поне не в действителност. Беше го виждал много пъти на хипервидео и понякога по триизмерните предавания на новини по случай коронация на императора или откриване на сесия на Галактичния съвет. Макар да бе прекарал целия си живот на Синакс, която се въртеше около една звезда в покрайнините на Слънното течение, както виждате, той не бе изолиран от цивилизацията. По онова време никой район на Галактиката не беше изолиран.

Тогава в Галактиката имаше двадесет и пет милиона населени планети и всичките бяха верни на Империята, чието седалище беше Трантор. Бе последният половин век, за който можеше да се твърди това.

За Гаал пътуването беше връх в младежкия му живот на учен. Бе лелял и преди в Космоса, така че като пътешествие преходът имаше малко значение за него. Разбира се, преди бе лелял само до единствения спътник на Синакс, за да събере данни за механизмите на отклонение на метеорите, необходими му за неговата дисертация, но пътуването в Космоса е едно и също независимо дали човек прелита половин милион мили [*Разстоянията при космически полети се дават в мили по подобие на морската терминология. Б. пр.*] или също толкова светлинни години.

Беше се постегнал за скока през хиперпространството, явление, с което човек не се сблъсква при обикновено междупланетно пътуване. Скокът оставаше и вероятно винаги щеше да остане единственият практически метод за полети между звездите. Пътуването през обикновеното космическо пространство не можеше да става по-бързо от скоростта на светлината (научно познание, което е сред малкото неща, известни още от забравеното утро на човешката история), а това би означавало да се лети години дори между най-близките населени системи. През хиперпространството, онази невъобразима зона, която не е нито пространство, нито време, нито енергия, нито материя, нито нещо, нито нищо, човек може да прекоси Галактиката в интервала между два съседни мига.

Гаал чакаше първия от тези скокове с леко опасение, свило се кротко в стомаха му, а всъщност първият скок завърши само с лек тласък и слабо вътрешно потръпване, което свърши миг преди да е сигурен, че го е усетил. Това беше всичко.

После остана само корабът – голям и блестящ; безличен продукт на 12000 години напредък в Империята; и той самият – с доктората си по математика, защитен наскоро, и с покана от великия Хари Селдън да отиде на Трантор и да се присъедини към огромния и в известна степен загадъчен „Проект Селдън“.

След разочарованието от скока Гаал очакваше да зърне за първи път Трантор. Непрекъснато наобикаляше зрителната зала. В предварително оповестени часове стоманените капаци се вдигаха и той винаги биваше там, гледаше суровия блясък на звездите, наслаждаваше се на невероятния мъглив рояк на звезден куп, наподобяващ гигантско струпване на светулки, спрени посред полета им и обездвижени завинаги. Един път видя студения синкавобял дим на газообразна мъглявина с леден отблясък на около пет светлинни години от кораба, която след два часа и още един скок изчезна.

Най-напред зърна слънцето на Трантор като ярко бяло петно, едва

ли не загубено сред милиарди подобни нему, позна го само защото му го посочи информаторът на кораба. Тук, в центъра на Галактиката, звездите бяха нагъсто. Но след всеки скок слънцето засияваше все по-силно, давеше другите, правеше ги бледи и размити.

През помещението мина един от офицерите и каза:

– През останалата част от полета зрителната зала ще бъде затворена. Пригответе се за кацане.

Гаал го последва, хвана го за ръкава на бялата униформа с герба „Кораб и слънце“ на Империята.

– Не е ли възможно да ме оставите тук? Иска ми се да видя Трантор.

Офицерът се усмихна и Гаал се изчерви леко. Досети се, че говори с провинциален акцент.

– Ще кацнем на Трантор утре сутрин – обясни офицерът.

– Имам предвид да го видя от Космоса.

– Е, съжалявам, момчето ми. Ако това беше космическа яхта, можеше да се уреди нещо. Но ние се спускаме надолу откъм страната на Слънцето. Няма да ти е приятно едновременно да ослепееш, да бъдеш обгорен и радиационно облъчен, нали?

Гаал си тръгна. Офицерът подвикна след него.

– Всъщност от Трантор ще се вижда само едно сиво размазано петно, момче. Защо, след като кацнем на Трантор, не направиш обиколка в околопланетното пространство? Евтино е.

– Благодаря ви много – отвърна Гаал, като погледна назад.

Беше детинщина да се чувства разочарован, но детинщината е природно присъща не само на детето, но и на възрастния, а в гърлото на Гаал беше заседнала буца. Никога не бе виждал Трантор, разстлал се с цялата си невероятност, и не бе очаквал, че ще се наложи още да почака.

## 2

Корабът кацна сред концерт от шумове. Дочуваше се далечното свистене на атмосферата, която се разцепваше и се плъзгаше по метала на кораба. Разнасяше се равномерно бръмчене на охладителите, които се бореха с горещината от триенето, и бавното ръмжене на убиващите скоростта двигатели. Надигаше се човешка глъч от мъжете и жените, които се събираха в изходните помещения, и стърженето на макарите,

вдигащи багажи, поща и товари към надлъжната ос на кораба, откъдето по-късно щяха да ги преместят на разтоварната платформа.

Гаал усети лекото разтърсване, което означаваше, че корабът вече не се движи самостоятелно. От часове корабната гравитация постепенно отстъпваше място на притеглянето на планетата. Хиляди пътници бяха седели търпеливо в изходните помещения, които леко се полюляваха върху подаващи силови полета, за да съобразят ориентацията си с променящата се посока на гравитационните сили. Сега те пълзяха надолу по извиващите се рампи към големите зейнали шлюзове.

Багажът на Гаал беше малко. Постоя пред едно бюро, докато набързо и опитно го разтвори и затвори. Провери визата му и я подпечатаха. Той не обърна никакво внимание.

Това беше Трантор! Тук въздухът изглеждаше малко по-плътен, притеглянето малко по-силно, отколкото на родната му планета Синакс, но щеше да свикне. Питаше се дали щеше да свикне с необятността.

Сградата за пристигащите пътници беше огромна. Покривът почти се губеше във висините. Гаал можеше едва ли не да си представи, че под него се образуват облаци. Не виждаше насрещна стена; само хора, гишета и потъващ в замъглената линия на хоризонта под.

Мъжът на гишето отново му говореше. Гласът му звучеше раздразнено.

– Продължавайте нататък, Дорник – каза той. Трябваше да отвори визата и да погледне отново в нея, преди да си спомни името му.

– Къде... къде – заекна Гаал. Мъжът на гишето посочи с пръст.

– Такситата са надясно, при третия проход вляво.

Гаал тръгна и видя светещите криволици във въздуха, увиснали високо в празното пространство: „ТАКСИТА ЗА ВСЯКА ПОСОКА“.

Когато Гаал продължи, някаква личност се откъсна от анонимната тълпа и се приближи към гишето. Мъжът на гишето вдигна за малко поглед и кимна. Личността му отвърна също с кимване и последва младия имигрант.

Навреме настигна Гаал, за да чуе накъде се отправя.

Гаал се озова силно притиснат към някакъв парапет. Малкият надпис гласеше „Диспечер“. Човекът, за когото се отнасяше надписът, не вдигна поглед.

– Закъде? – попита той.

Гаал не беше сигурен, но дори няколкото секунди колебание означаваша, че зад него се образува опашка. Диспечерът вдигна поглед.

– Закъде?

Гаал нямаше много пари, но оставаше само тази нощ, а после щеше да е на работа. Опита се да се държи равнодушно.

– Моля, до някой добър хотел.

Не направи впечатление на диспечера.

– Те всичките са добри. Кажете някое име.

– Най-близкия, моля – отвърна отчаяно Гаал.

Диспечерът натисна едно копче. Върху пода се образува тънка ивица светлина, която се виеше сред други подобни. Те проблясваха и потъмняваха в различни цветове и форми. В ръцете на Гаал пъхнаха някакъв билет. Той светеше леко.

– Един и дванадесет – рече диспечерът. Гаал се забърка за монети.

– Къде да отида? – попита той.

– Следвайте светлината. Билетът ще свети, докато вървите в правилната посока.

Гаал се огледа и тръгна. Стотици хора вървяха по безкрайния под, следваха индивидуалните си ивици светлина, пресяваха се и се отсяваха през кръстовищата, за да стигнат до определените им места.

Неговата ивица свърши. Един мъж в блестяща нова ярка синьо-жълта униформа от незамърсяващо се пластотрико посегна към двата му куфара.

– Пряка линия до „Луксор“ – осведоми го той.

Човекът, който следеше Гаал, чу това. Чу също Гаал да казва „Много добре“ и го видя да влиза в тъпоносото превозно средство.

Таксито се издигана право нагоре. Гаал се вираше през облия прозрачен прозорец, чудеше се на усещането да се лети във въздуха в затворено пространство и неволно се вкопчи в облегалката на пилотското кресло. Огромната шир се сви и хората се превърнаха в безпорядъчно пъплещи мравки. Сцената се смали още повече и започва да се отдалечава назад. Пред тях имаше стъпа. Започваше високо във въздуха и се издигаше нагоре, а краят ѝ не се виждаше. Беше цялата на дупки, които представляваха отвори на тунели. Таксито на Гаал се приближи към един от тях и се пъхна в него. За миг Гаал безцелно се зачуди как пилотът успява да намери сред многото онзи, който му трябваше.

Цареше мрак и само някаква цветна сигнална светлина просветляше, за да разобрази тъмнината. Въздухът бе изпълнен със свистене.

После Гаал се наведе напред като реакция от намаляващата скорост, таксито изскочи от тунела и отново се спусна към нивото на приземните етажи.

– Хотел „Луксор“ – съобщи ненужно пилотът. Помогна

на Гаал за багажа, с делови вид прие бакшиш от една десета кредит, взе един чакащ пътник и отново излетя.

През цялото време, откакто бе слязъл от кораба, Гаал не бе дори зърнал небето.

### 3

**ТРАНТОР** – ...В началото на тринадесетото хилядолетие тази тенденция достигнала върха си. Като постоянен център на имперско-то правителство в продължение на стотици поколения и при разположението си в централните райони на Галактиката сред най-гъсто населените и най-напредналите в индустриално отношение светове на системата той едва ли би могъл да не стане най-компактното и богато струпване на хора, каквото бе познавала човешката раса.

Неговата урбанизация се развивала непрестанно и накрая достигнала връхната си точка. Цялата суша на Трантор – 190000000 квадратни километра – била покрита от един-единствен град. Във върховия период населението му надхвърлило четиридесет милиарда. Това огромно население се било посветило почти изцяло на административните нужди на Империята и хората дори не стигали за изпълнението на тази сложна задача. (Трябва да си спомним, че невъзможността Галактичната империя да се управлява нормално при посредственото ръководство на последните императори била значителен фактор за рухването ѝ.) Всеки ден флоти от десетки хиляди кораби донасяли на масите в Трантор производството на двадесет селскостопански свята...

Зависимостта му от други светове за храната, а всъщност и за всичко необходимо за живота, правело Трантор все по уязвим от завладяване чрез обсада. През последното хилядолетие на Империята монотонните многобройни бунтове карали всеки следващ император да го съзнава и политиката на Империята се превърнала едва ли не само в опазване на деликатната вратна артерия на Трантор...

ЕНЦИКЛОПЕДИЯ „ГАЛАКТИКА“

Гаал не беше сигурен дали слънцето свети, дори дали е ден или нощ. Срамуваше се да попита. Изглежда, цялата планета живееше под метален покрив. Храната, която току-що бе изял, бе наречена обед, но имаше много планети, които живееха по стандартно денонощие, без да се съобразяват с възможно неудобната смяна на деня и нощта. Периодите на вътрешна на планетите бяха различни, а той не знаеше какъв е

периодът на Грантор.

Отначало Гаал тръгна горящ от нетърпение подир надписите „Солариум“, но установи, че той представлява помещение за загаряне под изкуствени лъчи. Постоя малко време там, а после се върна в главното фоайе на „Луксор“.

– Къде мога да купя билет за екскурзия в околопланетното пространство? – попита той администратора.

– При мен.

– Кога ще започне?

– За малко я изпуснахте. Следващата е утре. Купете си билет сега и ние ще ви запазим място.

– О! – На другия ден щеше да е твърде късно. Утре трябваше да бъде в университета. – Няма ли наблюдателна кула... или нещо подобно? Искам да кажа, под открито небе.

– Разбира се! Ако искате, ще ви продам билет за нея. Позволете ми най-напред да проверя дали вали или не. – Той натисна една ръчка до себе си и зачете буквите, които плъзнаха по матовия екран. Гаал ги четеше заедно с него. – Времето е добро – каза администраторът. – Всъщност струва ми се, че сега е сухият сезон – добави той, за да поддържа разговора. – Аз лично не си правя труда да излизам навън. За последен път бях под открито небе преди три години. Един път като го видиш, е достатъчно... ето ви билета. Специалният асансьор е отзад. Пише „За кулата“. Трябва само да се качите в него.

Асансьорът беше от новия тип, който се завдига чрез гравитационно отблъскване. Гаал влезе в него, последваха го и други. Операторът натисна едно копче. Когато притеглянето стана нула, за миг Гаал почувства, че увисва в пространството, после теглото му постепенно започна да се възвръща, докато асансьорът ускоряваше движението си нагоре. Последва намаляване на скоростта и стъпалата му се отлепиха от пода. Подвикна, без да иска.

– Пъхнете краката си под релсата – посъветва го операторът. – Не прочетохте ли надписа?

Другите бяха постъпили точно така. Те му се усмихваха, докато той с отчаяни усилия се мъчеше напразно да пропъзли надолу по стената. Обувките им се притискаха с горната си част в хромираните релси, поставени успоредно една спрямо друга по пода на разстояние шестдесет сантиметра. Забеляза ги, когато влезе, но не им обърна внимание.

Тогавя някаква ръка го хвана и го придърпа надолу.

Когато асансьорът спря, той задъхано благодари. Излезе на



откритата тераса, обяна в бяло сияние, от което го заболяха очите. Мъжът, чиято ръка току-що му бе помогнала, вървеше веднага след него. Той му съобщи любезно:

– Има достатъчно места за сядане.

Гаал затвори уста; тя беше зинала.

– Изглежда, наистина е така – отвърна той. Автоматично се запъти към седалките, но спря. – Ако нямате нищо против, за миг ще отида до парапета. Искам... да поогледам.

Мъжът добросърдечно му махна с ръка да върви и Гаал се наведе над високия до рамената парапет, потопаи се в цялата панорама.

Земята не се виждаше. Тя се губеше под все по-сложните структури, дело на човешка ръка. Нямаше друг хоризонт освен метални очертания на фона на небето, проснали се почти униформено сиви, и разбра, че е така по цялата суша на планетата. Не се забелязваше почти никакво движение – няколко спортни летателни апарата лениво плаваха в небето, но той знаеше, че цялото бурно движение на милиарди хора ставаше под металната кожа на този свят.

Не се виждаше нищо зелено; никаква пръст, нищо друго живо освен човека. Мина му през ума, че някъде в този свят се намира дворецът на императора, разположен сред неколкостотин квадратни километра естествена почва, озеленен с дървета, блеснал в багрите на дъгата от цветя. Той беше малък остров сред океан от стомана, но не се виждаше от мястото, където се намираще Гаал. Можеше да е на десет хиляди километра оттам. Гаал не знаеше.

Скоро ще трябва да направи своята екскурзия около планетата!

Той въздъхна шумно и най-после осъзна, че вече се намира на Трантор; на планетата, която беше център на Галактиката и утроба на човешката раса. Не видя никоя от слабостите му. Не забеляза да кацат кораби с храни. Не знаеше за вратната артерия, която съединяваше четиридесетте милиарда на Трантор с останалата Галактика. Съзнаваше само най-великото дело на човека; окончателното и почти надменно завладяване на един свят.

Отдръпна се малко замаян. Приятелят му от асансьора сочеше един стол до себе си и Гаал седна на него.

– Казвам се Джерил – усмихна се мъжът. – За първи път ли сте на Трантор?

– Да, мистър Джерил.

– Така си и помислих. Джерил е малкото ми име. Ако имате поетичен темперамент, Трантор ви очарова. Но транторианците никога не

идват тук горе. Не им харесва. Изнервя ги.

– Изнервя!... Аз се казвам Гаал, между другото. Защо да ги изнервя? Великолепно е!

– Въпрос на субективно мнение, Гаал. Ако сте роден в килер и отръсъл в коридор, работите в килия и прекарвате отпуската си в претъпкан солариум, когато излезете на открито и над вас няма нищо друго освен небето, не е изключено да изпаднете в нервна криза. След като навършат пет години, децата ги извеждат тук веднъж годишно. Не зная дали има някаква полза. Същност те не излизат достатъчно на открито и първите няколко пъти пищят, докато изпаднат в истерия. Трябва да започват още щом ги отбият, да излизат веднъж седмично. Разбира се – продължи той, – това не е от значение. Какво ще стане, ако въобще не излизат? Там долу те са щастливи и управляват Империята. На каква височина мислите, че се намираме?

– На осемстотин метра? – рече Гаал и се запита дали това не звучи наивно.

– Не. Само на сто и петдесет метра.

– Какво? Но асансьорът вървя...

– Зная, но повечето време той само се издигаше към нивото на повърхността. На Трантор тунелите достигат на километър и половина надолу. Той е като айсберг. Девет десети от него не се виждат. По крайбрежието дори навлиза няколко километра под дъното на океана. Същност ние сме проникнали толкова надолу, че можем да използваме температурната разлика между повърхността и на дълбочина около три километра, за да си доставяме цялата ни необходима енергия. Знаехте ли го?

– Не, мислех, че използвате атомни генератори.

– Навремето ги използвахме. Но така е по-евтино.

– Мога да си представя.

– Какво мислите за всичко това? – За миг добронамереността на човека се изпари и се превърна в лукавство. Той придоби едва ли не потаен вид.

Гаал се повъртя на стола си.

– Великолепно – повтори той.

– В отпуска ли сте тук? Пътувате? Разглеждате забележителностите?

– Не съвсем. Винаги съм искал да посетя Трантор, но дойдох тук преди всичко да работя.

– Охо?

Гаал се почувства задължен да обясни по-подробно.

– Към проекта на доктор Селдън в Гранторския университет.

– Гарвана Селдън?

– Ами не. Имам предвид Хари Селдън – психоисторика Селдън. Не познавам Гарвана Селдън.

– И аз имам предвид Хари. Наричат го Гарвана. Прякор, нали разбирате? Все предсказва бедствия.

– Така ли? – Гаал беше искрено удивен.

– Би трябвало да го знаете. – Джерил вече не се усмихваше. – Значи идвате да работите при него?

– Ами да. Аз съм математик. Защо предсказва бедствия? Какви бедствия?

– А вие какви мислите?

– Опасявам се, че нямам никакво понятие. Чел съм статиите, които доктор Селдън и неговата група публикуват. Те засягат теорията на математиката.

– Да, трудовете, които публикуват.

Гаал изпита досада.

– Струва ми се, че е време да се прибирам в стаята – кака той. – Беше ми много приятно, че се запознахме.

Джерил му махна равнодушно с ръка за сбогуване.

Гаал завари в стаята да го чака един човек. За миг остана твърде стреснат, за да вложи в думи неизбежното „Какво правите тук?“, което се надигна към устните му.

Човекът стана. Беше стар, почти напълно плешив и накуцваше, но очите му бяха сини и блестяха.

– Аз съм Хари Селдън – каза той миг преди обърканият мозък на Гаал да съпостави действителното лице със спомена за него от многократно гледаните снимки.

## 4

**ПСИХОИСТОРИЯ** – ...Гаал Дорник, като използвал нематематически понятия, дефинирал психоисторията като клон на математиката, който се занимава с реакциите на човешкия конгломерат спрямо определени социални и икономически дразнителни...

... При всички тези дефиниции се приема, че човешкият конгломерат, с който се работи, е достатъчно голям за сериозна статистическа обработка. Необходимият размер на такъв конгломерат може

да се определи посредством първата теорема на Селдън, която... Допълнително е необходимо да се приеме, че самият човешки конгломерат не знае за психоисторическия анализ, за да бъдат реакциите му наистина произволни...

Основата на всяка обоснована психоистория лежи в развитието на функциите на Селдън, които показват свойства, съответстващи на свойствата на такива социални и икономически сили като...

ЕНЦИКЛОПЕДИЯ „ГАЛАКТИКА“

– Добър ден, сър – каза Гаал. – Аз... аз...

– Мислехте, че ще се видим едва утре? Така трябваше да стане, но работата е там, че ако искаме да се възползваме от услугите ви, трябва да действаме бързо. Става все по-трудно да се намират нови хора.

– Не разбирам, сър.

– В наблюдателната кула разговаряхте с един мъж, нали?

– Да. Малкото му име е Джерил. Не зная нищо повече за него.

– Името му е без значение. Той е агент на Комисията за обществена сигурност. Проследи ви от космодрума.

– Но защо? Опасявам се, че съм твърде объркан.

– Човекът в кулата не спомена ли нещо за мен? Гаал се поколеба.

– Изказа се за вас като за Гарвана Селдън.

– Обясни ли защо?

– Каза, че предсказвате бедствия.

– Вярно е. Какво означава за вас Трантор?

Изглежда, всички го питаха какво е мнението му за Трантор. Гаал почувства, че му е невъзможно да отговори по друг начин, освен с думата „великолепно“.

– Казвате го, без да се замислите. Какво е мнението ви за психоисторията?

– Не съм мислил да я прилагам към този проблем.

– Преди да се разделите с мен, млади човече, ще се научите да свързвате психоисторията с всички проблеми като нещо напълно естествено, разбира се. – Селдън извади от торбичката на колана си малък калкулатор. Хората разправяха, че държал калкулатор и под възглавницата си, за да го използва, когато не му се спи. Сивата му лъскава повърхност беше леко захабена от употреба. Сръчните пръсти на Селдън, петносани от възрастта, заиграха по твърдата пластмаса. От сивото светнаха червени символи.

– Това представя ли състоянието на Империята понастоящем? –

попита той и зачака.

– Всъщност – изрече накрая Гаал – не е пълно представяне.

– Да, не е пълно – отвърна Селдън. – Доволен съм, че не приемате сяпао думите ми. Но тук виждаме приближение, което ще послужи, за да докаже моето твърдение. Ще го приемете ли?

– При условие че по-късно ще проверя диференциацията на функцията – да. – Гаал се опитваше да избегне възможна клопка.

– Добре. Прибавете и известната вероятност от убийство на императора, бунт на вицецарелете, непрекъснато повтарящите се сега икономически кризи, забавеното изследване на нови планети... – той продължи да изрежда. С всяко изброяване при докосването му се появяваха нови символи и се сливаха с новата функция, която набъбваше и се променяше. Гаал го прекъсна само веднъж.

– Не виждам основанията за това преобразуване. Селдън го повтори по-бавно.

– Но тук използвате забранена социална операция – възрази Гаал.

– Добре. Бързо схващате, но не достатъчно бързо. Не е забранена в тази връзка. Позволете ми да го направя чрез разширение.

Процедурата се оказа доста дълга и след това Гаал призна:

– Да, сега разбирам.

Накрая Селдън спря.

– Това е Трантор след пет века. Как ще го изтълкувате? А? – Той наклони глава встрани и зачака.

– Пълно разрушение – рече Гаал, като не вярваше на очите си. – Но... но това е невъзможно. Трантор никога не е бил...

Селдън бе обзет от напрегнатата възбуда на човек, на когото само тялото бе остаряло.

– Хайде, хайде. Видяхте какъв резултат получихме. Изразете го с думи. Забравете за миг символите.

– Като става все по-специализиран – поде Гаал, – Трантор става и по-уязвим, по-трудно ще може да се защитава. Освен това колкото повече прераства в административен център на Империята, в толкова по-привлекателна плячка се превръща. Наследяването на Империята ще бъде все по-несигурно, враждите между висшите родове – по-яръстни и социалната отговорност ще изчезне.

– Достатъчно. И каква е вероятността в цифри за пълно разрушение до пет века?

– Не мога да кажа.

– Сигурно сте в състояние да извършите диференциация на полето?

Гаал почувства, че му оказват натиск. Не му предлагаха калкулатора. Държаха го на тридесетина сантиметра пред очите му. Зае се да изчислява ожесточено и почувства как челото му се овлажни от пот.

– Около осемдесет и пет процента? – подхвърли той.

– Не е зле – отвърна Селдън и издаде напред долната си устна, – но не е и много добре. Действителната стойност е деветдесет и два и половина процента.

– И затова ли ви наричат Гарвана Селдън? Не съм чел нищо подобно във вестниците.

– Разбира се, че не сте. Това не е за печата. Допускате ли, че Империята ще изложи на показ нестабилността си по такъв начин? Ето най-обикновена демонстрация по психоистория. Но аристокрацията е научила някои от нашите резултати.

– Това е лошо.

– Не чак толкова. Всичко е предвидено.

– Затова ли ме проучват?

– Да. Проучва се всичко, свързано с моя проект.

– Вие в опасност ли сте, сър?

– О, да. Съществува едно цяло и седем десети процента вероятност да бъде езекутиран, но това няма да спре проекта. Взели сме го предвид. Е, както и да е. Предполагам, че утре ще дойдете при мен в университета?

– Ще дойда – отвърна Гаал.

## 5

**КОМИСИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНА СИГУРНОСТ** – ... Котерията на аристокрацията дошла на власт след убийството на Клеон I, последен от рода Ентънс. Общо взето, аристократите въвели някакъв ред през вековете на нестабилност и несигурност на Империята. Обикновено под контрола на големите родове Ченс и Дивартс, комисията се превърнала в слеп инструмент за поддържане на статуквото... Аристократите били отстранени от властта едва след възшествието на последния силен император – Клеон II. Първият върховен комисар...

... В известно отношение началото на западането на Комисията може да се проследи до процеса срещу Хари Селдън, две години преди да започне Ерата на Фондацията. Процесът е описан в биографията на Хари Селдън от Гаал Дорник...

ЕНЦИКЛОПЕДИЯ „ГАЛАКТИКА“

Гаал не изпълни обещанието си. На следващата сутрин го събуди приглушеното жужене на зумер. Той се обади и гласът на администратора, колкото е възможно по-приглушен, учтив и осъдителен, го уведоми, че е задържан по нареждане на Комисията за обществена сигурност.

Гаал скочи към вратата и установи, че тя не се отваря. Можеше само да се облече и да чака.

Дойдоха и го взеха, отведоха го другаде, но беше под арест. Напълно любезно му зададоха редица въпроси. Всичко беше съвсем учтиво. Обясни, че е провинциалист от Синакс; че е посещавал тези и тези учебни заведения; че на тази и тази дата е получил званието доктор на математическите науки. Подал е молба да работи в екипа на доктор Селдън и е бил приет. Многократно повтори същите подробности и те многократно го връщаха към участието му в проекта Селдън. Как е научил за него; какви ще бъдат задълженията му; какви тайни указания е получил; за какво става дума въобще?

Той отговори, че не знае. Не е получавал тайни указания. Той е учен и математик. Не се интересува от политика.

Накрая любезният инквизитор го попита:

– Кога ще загине Трантор?

– Не мога да кажа въз основа на собствените си знания – изрече неуверено Гаал.

– А можете ли да ни осведомите кога ще стане според мнението на някой друг?

– Как бих могъл да говоря от чуждо име? – Усети, че му става много горещо.

– Някой говорил ли ви е за такава гибел, определял ли е дата? – продължи инквизиторът. И докато младият мъж се колебаеше, продължи: – Вас са ви следили, докторе. Бяхме на космодрума, когато пристигнахте; в кулата за наблюдение, докато чакахте да стане време за срещата ви; и, разбира се, успяхме да подслушаме разговора ви с доктор Селдън.

– Тогава знаете какво е мнението му по въпроса – отвърна Гаал.

– Може би. Но искаме да го чуем от вас.

– Той смята, че Трантор ще загине след пет века.

– Доказа ви го... хм... по математичен път?

– Да, доказа го – рече Гаал предизвикателно.

– Предполагам, твърдите, че математическите доказателства са обосновани?

– Щом доктор Селдън го твърди, те са обосновани.

– Тогава ще се върнем.

– Почакайте. Аз имам право на адвокат. Настоявам за правата си като гражданин на Империята.

– Ще бъдат спазени.

И така стана.

Накрая при него влезе висок мъж, чието лице беше сякаш цялото във вертикални линии и толкова слабо, че човек можеше да се запита дали на него има място за усмивка.

Гаал вдигна поглед. Чувстваше се раздърпан и оклюмал. Толкова неща се бяха случили, а той се намиреше на Трантор не повече от тридесет часа.

– Аз съм Лорс Аваким – представи се мъжът. – Доктор Селдън нареди да ви защитавам.

– Така ли? Тогава слушайте. Настоявам незабавно да се подаде жалба до императора. Задържан съм без причина. Напълно невинен съм. В каквото и да било. – Той замахна силно с ръце напред, надолу с дланите. – Трябва да уредите незабавно да се явя пред императора.

Аваким внимателно нареждаше съдържанието на една плоска папка върху пода. Ако Гаал имаше необходимото желание, можеше да разпознае юридическите формуляри „Силомет“ – тънки, метални, подобни на ленти, пригодени да се поставят в малките лични капсули. Би могъл също да различи един джобен касетофон.

Аваким не обърна внимание на избухването му и накрая вдигна очи.

– Разбира се, Комисията ще следи с шпионски лъч нашия разговор – рече той. – Това е противозаконно, но въпреки всичко те ще използват лъча.

Гаал изкърца със зъби.

– Но – Аваким спокойно се настани на един стол – касетофонът, който сложих на масата – по външен вид той е съвсем обикновен касетофон и изпълнява добре предназначението си, – има допълнителното свойство напълно да противодейства на шпионския лъч. Те няма да го разберат веднага.

– В такъв случай мога да говоря.

– Разбира се.

– Тогава искам да бъда изслушан от императора.

Аваким се усмихна студено и се оказа, че все пак върху лицето му



има място за усмивка. Бузите му се набръчкаха и ѝ направиха място.

– Вие сте от провинцията – поде той.

– Въпреки това съм гражданин на Империята. Не по-лощ от вас или от всеки член на тази Комисия за обществена сигурност.

– Несъмнено, несъмнено. Само че като провинциалист вие не разбирате какъв е всъщност животът на Трантор. Императорът не изслушва никого.

– На кого друго мога да се жалвам от Комисията? Няма ли някаква процедура?

– Никаква. Практически няма към кого да се обърнете. Юридически можете да се оплачете на императора, но той няма да ви изслуша. Знаете, че днешният император не е от династията Ентън. Опасявам се, че Трантор е в ръцете на аристократичните родове, чиито членове съставят Комисията за обществена сигурност. Този развой е предсказан безпогрешно от психоисторията.

– Наистина ли? В такъв случай, щом доктор Селдън може да предскаже историята на Трантор за петстотин години в бъдещето...

– Може да я предскаже и за хиляда и петстотин години напред.

– Нека бъдат петнадесет хиляди. Защо тогава не е успял да предвиди събитията през тази сутрин и да ме предупреди?... Не, прощавайте. – Гаал седна и облегна глава върху една от изпотените си длани. – Напълно разбирам, че психоисторията е статистическа наука и не може с точност да предвижда бъдещето на отделен човек. Разбирате, че съм разстроен.

– Но вие грешите. Доктор Селдън беше на мнение, че тази сутрин ще ви арестуват.

– Какво!

– Съжалявам, но е така. Комисията се настройва все по-враждебно към неговата дейност. Все по-често се пречи на нови членове, които се присъединяват към групата. Графиките показаха, че за нашите цели най-добре е сега да се стигне до кулминационната точка. Самата Комисия се задейства доста бавно, така че доктор Селдън ви посети вчера, за да ги подтикне. Само по тази причина.

Гаал се задъха.

– Възмутен съм от...

– Моля ви. Това беше необходимо. Не бяхте избран поради никакви лични причини. Трябва да разберете, че плановете на доктор Селдън, които са разработвани с помощта на най-напредничавата математика в

продължение на осемнадесет години, включват всички възможности със значима вероятност. Това е една от тях. Изпратен съм тука само за да ви уверя, че няма защо да се страхувате. Всичко ще свърши добре; почти със сигурност за проекта; и с разумна вероятност за вас.

– Какви са стойностите? – попита Гаал.

– За проекта над деветдесет и девет и девет десети процента.

– А за мен?

– Уведомиха ме, че тази вероятност е седемдесет и седем и две десети процента.

– Тогава съществува възможност по-голяма от едно към четири да бъда осъден на затвор или на смърт.

– Последното е с вероятност под един процент.

– Значи така. Изчисленията за едни човек не означават нищо. Изпратете ми доктор Селдън.

– За съжаление не мога. Самият доктор Селдън е арестуван.

Вратата се отвори със замах, преди понечилият да стане Гаал да успее да викне. Влезе един пазач, отиде до масата, взе касетофона, огледа го от всички страни и го сложи в джоба си.

– Този уред ще ми бъде необходим – каза спокойно Аваким.

– Ще ви дадем друг, адвокате, който не излъчва статично поле.

– В такъв случай нашият разговор свърши.

Гаал го видя да излиза и остана сам.

## 6

Процесът (Гаал предположи, че е процес, макар в юридическо отношение малко да приличаше на съдебна процедура, за каквато бе чел) не трая дълго. Беше третият му ден. Въпреки това Гаал вече не можеше да върне спомените си достатъчно назад, за да обхване началото му.

С него самия малко се заяждаха. Големокалибрените оръдия бяха насочени към доктор Селдън. Но Хари Селдън седеше там невъзмутим. За Гаал той оставаше единствената стабилна точка в света.

В залата имаше малко хора, и то изключително барони на Империята. Печатът и публиката не бяха допуснати и беше съмнително дали значителен брой външни хора знаеха въобще, че се води процес срещу Селдън. Цареше атмосфера на постоянна враждебност към подсъдимите.

Зад масата на подиума седяха пет души от Комисията за обществена сигурност. Бяха облечени в червено-златисти униформи и носеха

прилепнали блестящи пластмасови шапки – белег на тяхната съдийска функция. В центъра седеше върховният комисар Линге Чен. Гаал никога дотогава не бе виждал толкова висш благородник и го наблюдаваше смяян. По време на целия процес Чен рядко проговаряше. Даваше ясно да се разбере, че е под достойнството му да говори много.

Прокурорът на Комисията погледна бележките си и разпитът продължи, като Селдън все още беше на мястото на подсъдимите.

*Въпрос:* Да видим, доктор Селдън. Колко души работят понастоящем в проекта, който ръководите?

*Отговор:* Петдесет математици.

*Въпрос:* Включително доктор Дорник?

*Отговор:* Доктор Дорник е петдесет и първият.

*Въпрос:* Значи в такъв случай имаме петдесет и един? Поразмърдайте паметта си, доктор Селдън. Може би са петдесет и двама или петдесет и трима? Или дори повече?

*Отговор:* Доктор Дорник още не е постъпил официално в моята организация. Когато го направи, съставът ѝ ще бъде петдесет и един. Сега, както казах, са петдесет души.

*Въпрос:* А да не би да са близо сто хиляди?

*Отговор:* Математици ли? Не!

*Въпрос:* Не съм казвал математици. Има ли сто хиляди души от всякакви специалности?

*Отговор:* За всички специалисти вашето число може да е вярно.

*Въпрос:* Може да е? Аз казвам, че е. Твърдя, че хората във вашия проект наброяват деветдесет и осем хиляди петстотин седемдесет и двама души.

*Отговор:* Струва ми се, че включвате жените и децата.

*Въпрос (с повишен глас):* Смисълът на моето твърдение е, че са деветдесет и осем хиляди петстотин седемдесет и двама. Хайде да не спорим за дреболии.

*Отговор:* Приемам тази бройка.

*Въпрос (справя се с бележките си):* Тогава да оставим за малко това и да се върнем към нещо, което обсъждахме доста дълго. Ще повторите ли, доктор Селдън, мислите си относно бъдещето на Трантор?

*Отговор:* Казах и повтарям, че след пет века Трантор ще бъде в развалини.

*Въпрос:* Не смятате ли, че твърдението ви е нелоялно?

*Отговор:* Не, сър. Научната истина е извън лоялността или нелоялността.

*Въпрос:* Сигурен ли сте, че вашето твърдение представлява научна истина?

*Отговор:* Сигурен съм.

*Въпрос:* На какво основание?

*Отговор:* Математическите изчисления на психоисторията.

*Въпрос:* Можете ли да докажете, че тези математически изчисления са верни?

*Отговор:* Само на друг математик.

*Въпрос (с усмивка):* В такъв случай твърдите, че вашата истина е толкова мъчно разбираема в същността си, че не може да бъде разбрана от обикновен човек. Струва ми се, че истината трябва да бъде по-ясна, не толкова загадъчна, по-разбираема за ума.

*Отговор:* Тя не представлява трудност за някои умове. Физиката на пренасяне на енергия, известна като термодинамика, е била разбираема и вярна през цялата история на човечеството от легендарните ери до днес, но тук може да има хора, на които ще им бъде невъзможно да конструират енергиен двигател. И то високоинтелигентни хора. Съмнявам се дали учените комисари...

В този миг един от комисарите се наведе към прокурора. Думите му не се чуха, но съскацията му глас имаше доста рязък тон. Прокурорът се изчерви и прекъсна Селдън.

*Въпрос:* Не сме се събрали тук, за да слушаме речи, доктор Селдън. Да приемем, че сте доказали твърдението си. Позволете ми да изразя предположението, че вашите предсказания за катастрофа може би се стремят да премахнат доверието на обществото в имперското правителство за ваши собствени цели.

*Отговор:* Това не е така.

*Въпрос:* Позволете ми да изтъкна, че според твърденията ви в определен период, предшестваш така наречената гибел на Трантор, ще избухнат различни бунтове.

*Отговор:* Правилно.

*Въпрос:* И че с предсказанието си вие се надявате да ги предизвикате и тогава ще имате на разположение армия от сто хиляди души.

*Отговор:* Най-напред това не е така. Но дори и да беше, едно разследване ще ви покаже, че едва десет хиляди от тях са на възраст за военна служба и никой от тях не е обучаван да си служи с оръжие.

*Въпрос:* Не действате ли като агент на някой друг?

*Отговор:* Никой не ми плаща, господин прокурор.

*Въпрос:* Вие нямате никакви лични интереси? Служите само на

науката?

*Отговор:* Точно така.

*Въпрос:* Да видим как. Може ли бъдещето да се променя, доктор Селдън?

*Отговор:* Разбира се. През следващите няколко часа съдебната зала може да бъде взривена или не. Ако бъде вдигната във въздуха, бъдещето несъмнено ще се измени в някои дребни аспекти.

*Въпрос:* Вие се залавяте за дреболии, доктор Селдън. Може ли цялата история на човечеството да бъде променена?

*Отговор:* Да.

*Въпрос:* Лесно ли?

*Отговор:* Не. Изключително трудно.

*Въпрос:* Защо?

*Отговор:* Психоисторическата тенденция на населението на цяла планета съдържа в себе си огромна инерция. За да се промени, тя трябва да се сблъска с нещо, което притежава подобна инерция. Необходимо е или да участват също толкова хора, или ако броят на хората е сравнително малък, да измине огромен период от време. Разбирате ли?

*Въпрос:* Струва ми се, че да. Трантор няма защо да загине, ако огромен брой хора решат да действат така, че да не рухне.

*Отговор:* Правилно. *Въпрос:* Да кажем, сто хиляди души? *Отговор:* Не, сър. Твърде малко са.

*Въпрос:* Сигурен ли сте?

*Отговор:* Вземете предвид, че населението на Трантор е над четирисет милиарда. Също така, че тенденцията към гибел засяга не само Трантор, но и Империята, а в нея живеят близо един квинтилион [1018 – Б.р.] човешки същества.

*Въпрос:* Разбирам. В такъв случай може би сто хиляди души биха могли да променят тенденцията, ако те и поколенията им работят в продължение на петстотин години.

*Отговор:* Опасявам се, че е невъзможно. Петстотин години са твърде малко време.

*Въпрос:* Аха! В такъв случай, доктор Селдън, от изказванията ви може да се направи следващият извод. Вие сте събрали във вашия проект сто хиляди души. Те не са достатъчни, за да променят историята на Трантор за петстотин години. С други думи, каквото и да правят, те не могат да предотвратят гибелта на Трантор.

*Отговор:* За съжаление вие сте прав.

*Въпрос:* От друга страна, вашите сто хиляди нямат никакви

незаконни цели?

*Отговор:* Точно така.

*Въпрос (бавно и със задоволство):* В такъв случай, доктор Селдън – сега слушайте внимателно, сър, защото искаме обмислен отговор. Каква е целта на вашите сто хиляди души?

Гласът на прокурора бе станал писклив. Беше затворил капана; беше натикал Селдън в ъгъл, хитро му бе отнел възможността за всякакъв отговор.

След тази реплика сред редиците благородници в залата се надигна бърмчене от разговори, което се пренесе дори сред комисарите. Те се навеждаха един към друг в златисто-червените си униформи, само върховният комисар оставаше незасегнат.

Хари Селдън седеше спокоен. Той изчака да се изпари брътвежът.

*Отговор:* Да намали ефектът от тази гибел.

*Въпрос:* И какво точно искате да кажете с това?

*Отговор:* Обяснението е просто. Предстоящата гибел на Трантор не е самостоятелно събитие, изолирано в схемата на човешкото развитие. То ще бъде развръзка на сложна драма, започнала преди векове, която непрекъснато ускорява развитието си. Имам предвид, джентълмени, развитието, упадъка и гибелта на Галактичната империя.

Брътвежът се превърна в тъп рев. Никой не слушаше прокурора, който викна „Вие открито заявявате, че...“ и млъкна, защото виковете „Предателство!“ откъм публиката показваха, че смисълът е разбран без пояснения.

Върховният комисар само веднъж вдигна бавно чукчето си и го остави да падне. Разнесе се звук като мелодичен гонг. Когато трептенията затихнаха, престана и брътвежът на публиката. Прокурорът пое дълбоко въздух.

*Въпрос (театрално):* Съзнавате ли, доктор Селдън, че говорите за империя, която е съществувала дванадесет хиляди години въпреки всички превратности сред поколенията и която се крепи на доброжелателството и любовта на квадрилион [1015 – Б.р.] човешки същества?

*Отговор:* Зная както настоящото състояние, така и историята на Империята. Без да искам да обиждам никого, трябва да заявя, че притежавам значително повече познания от много хора в тази зала.

*Въпрос:* И вие предсказвате гибелта ѝ?

*Отговор:* Това е предвиждане, направено с помощта на математиката. Не издавам морална присъда. Лично аз съжалявам за тази

перспектива. Дори и да се признае, че Империята е нещо лошо (не права такова изявление, състоянието на анархия, което ще последва сгромолясането ѝ, ще бъде още по-лошо. Моят проект има за цел да се противопостави именно на това състояние на анархия. Гибелта на Империята, джентълмени, е всеобхватно явление, с което трудно ще се преборим. То се диктува от разширяващата се бюрокрация, западащата инициатива, замразяването на кастите, потискането на любопитството и хиляди други фактори. Както казах, то продължава вече векове и е прекалено величествено и масово движение, за да бъде спряно.

*Въпрос:* Не е ли ясно за всеки, че Империята е все така силна, както винаги?

*Отговор:* Белезите за сила са навсякъде около нас. Изглежда, че тя е вечна. Но, господин прокурор, и изгнилият ствол изглежда могъщ до мига, в който бурята го прекърши на две. Пристъпите на бурята свистят през клоните на Империята дори сега. Послушайте с ушите на психоисторията и ще чуете поскърцванията.

*Въпрос (несигурно):* Не сме се събрали тук, доктор Селдън, за да слу...

*Отговор (твърдо):* Империята ще изчезне и заедно с нея всичко, което е добро. Натрупаните познания ще се забравят, ще се наруши създаденият ред. Междувездните войни ще бъдат безкрайни; ще западне междувездната търговия; ще намалее населението; различни светове ще загубят връзка с главното тяло на Галактиката – и нещата ще продължат така.

*Въпрос (тих глас сред пълна тишина):* Завинаги ли?

*Отговор:* Психоисторията, която може да предвиди упадъка, е способна да прави изявления и по отношение на следващите тъмни векове. Току-що бе казано, джентълмени, че Империята е съществувала дванадесет хиляди години. Тъмната епоха, която ще настъпи, ще продължи не дванадесет, а тридесет хиляди години. Ще се създаде втора империя, но между нея и нашата цивилизация ще има хиляда поколения страдащо човечество. Трябва да се борим срещу това.

*Въпрос (с леко възстановен глас):* Противоречите си. По-рано казахте, че не можете да предотвратите гибелта на Трантор; така че ще последва гибелта – така наречената гибел на Империята.

*Отговор:* И сега не твърдя, че ние можем да предотвратим гибелта на Империята. Но още не е съвсем късно да се съкрати периодът на междущарстие, който ще последва. Възможно е, джентълмени, продължителността на анархията да се намали само до едно хилядолетие, ако

се разреши на моята група да действа още сега. Намираме се в деликатен момент от историята. Огромната струяща маса от събития трябва да се отклони само малко – съвсем малко. Не е възможно голямо отклонение, но е вероятно и малкото да се окаже достатъчно, за да отстрани двадесет и девет хиляди години нещастие от човешката история.

*Въпрос:* Как възнамерявате да го постигнете?

*Отговор:* Като се спасят натрупаните познания на човешката раса. Същността на човешкото знание стои над всеки отделен човек; над всеки хиляда души. С разрушаването на нашата социална структура науката ще се разпадне на милиони късове. Отделни хора ще знаят много от изключително дребните аспекти, които трябва да се познават. Сами те ще бъдат безпомощни. Безсмислените частици знания няма да се предават по-нататък. Ще се загубят през поколенията. Но ако сега подготвим резюме на всички познания, те няма никога да се загубят. Идните поколения ще градят върху тях и не ще бъде необходимо всичко да откриват сами. Едно хилядолетие ще свърши работата на тридесет хиляди...

*Въпрос:* Всичко това...

*Отговор:* Ето го целия ми проект; моите тридесет хиляди мъже с жените и децата си се посвещават на изготвянето на една „Енциклопедия галактика“. Те няма да успеят да я завършат. Няма да доживеят да видят дори само началото ѝ. Но до мига, когато Трантор рухне, тя ще бъде готова и екземпляри от нея ще има във всяка по-значителна библиотека на Галактиката.

Чукчето на върховния комисар се вдигна, и падна. Хари Селдън напусна мястото за даване на показания и спокойно седна до Гаал.

– Как ви хареса представлението? – попита го той усмихнат.

– Вие взехте главната роля – отвърна Гаал. – Но какво ще стане сега?

– Ще отложат процеса и ще се помъчат да се споразумеят с мен.

– Откъде знаете?

– Ще бъда честен – отвърна Селдън. – Не зная. Зависи от върховния комисар. Изучавах съм го с години. Опитвах се да анализирам начините му на действие, но знаете колко е рисковано да се въвеждат приумиците на отделен човек в психоисторическите уравнения. Въпреки това храня надежда.



## 7

Аваким се приближи, кимна на Гаал и се наведе да прошепне нещо на Селдън. Отекна съобщението, че се прекъсва заседанието, и пазачите ги разделиха. Отведоха Гаал.

През следващия ден процедурата беше съвсем различна. Хари Селдън и Гаал Дорник бяха сами пред Комисията. Петимата съдии и двамата обвиняеми седяха заедно на една маса, почти без да са разделени. Дори им предложиха пури в кутия от светеца пластмаса, която приличаше на непрестанно течаща вода. Тя мамеше очите да виждат движение, макар пръстите да съобщаваха, че е твърда, ч суха.

Селдън прие една пура; Гаал отказа.

– Адвокатът ми не присъства – заяви Селдън.

– Това вече не е процес, доктор Селдън – отвърна един от комисарите. – Събрали сме се тук, за да обсъдим сигурността на държавата.

– *Аз ще говоря* – намеси се Линге Чен и другите комисари се облекнаха в креслата си, готови да го слушат. Около Чен се оформи тишина, в която да произнесе думите си.

Гаал затаи дъх. Чен, сух и жилест, по-стар на вид, отколкото в действителност, беше истинският император на Галактиката. Детето, което носеше титлата, беше само символ, създаден от Чен и другите, а не върховният владетел.

– Доктор Селдън – поде Чен, – вие нарушавате спокойствието в Империята. След един век някой от квадрилионите, които сега населяват звездните системи на Галактиката, няма да е жив. Защо тогава да ни безпокоят събития, отдалечени на пет века от нас?

– След половин десетилетие аз няма да съм жив – отвърна Селдън, – но въпреки това проблемът ме безпокои много. Наречете го идеализъм. Наречете го отъждествяване с онова мистично обобщение, което означаваме с термина „човек“.

– Не желая да си правя труда да вниквам в мистицизма. Можете ли да ми кажете защо да не се отърва от вас и от неудобното и ненужно бъдеще след пет века, което никога няма да видя, като накарам да ви екзекутират тази нощ?

– Преди една седмица – подхвърли небрежно Селдън – можехте да го направите и да си оставите една десета вероятност да доживеете до

края на годината. Днес тази възможност от една десета е вече едва едно на десет хиляди.

Разнесоха се въздишки и присъстващите се размърдаха от неудобство. Гаал почувства как късите косми по врата му настръхват. Клепачите на Чен леко се спуснаха.

– Защо е така? – осведоми се той.

– Гибелта на Трантор – започна да обяснява Селдън – не може да се предотврати с каквото и да е усилие. Но лесно може да се ускори. Служът за прекъснатия процес срещу мен ще се разпространи из Галактиката. Осуетяването на плановете ми да намалю последствията от катастрофата ще убеди хората, че бъдещето не им обещава нищо добро! Те вече със завист си спомнят за живота на дядовците си. Ще разберат, че политическите революции и стагнацията в търговията ще се увеличат. В Галактиката ще започне да преобладава чувството, че от значение е само онова, което всеки човек може да вземе за себе си сега. Амбициозните хора няма да чакат, а безскрупулните няма да останат по-назад. С всяко свое действие те ще ускоряват западането на световите. Ако ме убие, Трантор ще загине не след пет века, а след петнадесет години. Вие самият ще паднете само след една.

– Това са думи, с които се плашат деца – рече Чен, – но смъртта ви не е единственият изход, който може да ни задоволи.

Той вдигна тънката си ръка от книгата, върху които лежеше, така че само два пръста докосваха най-горния лист.

– Кажете ми – поде той, – наистина ли вашата дейност ще се състои само в подготвянето на енциклопедията, за която говорихте?

– Да.

– И трябва ли това да стане на Трантор?

– Трантор, милорд, притежава Имперската библиотека и научните ресурси на Транторския университет.

– И все пак, ако бъдете настанени на друго място; да кажем на планета, където изнервящото бързане и развлеченията на столицата няма да пречат на научните ви размишления; където вашите хора ще могат да се посветят изцяло и всеотдайно на работата си – това няма ли да има своите предимства?

– Възможно е да има някои малки предимства.

– В такъв случай вашият свят е избран. Ще можете, докторе, да работите, без да бързате, със стоте си хиляди души около вас. Галактиката ще знае, че работите и се борите срещу гибелта. Ще бъде съобщено дори, че ще предотвратите гибелта. – Той се усмихна. – Тъй като не

вярвам в много неща, няма да ми е трудно да не повярвам и в тази гибел, затова съм напълно убеден, че ще казвам на хората истината. А междувременно, докторе, вие няма да безпокоите Грантор и няма да нарушавате спокойствието на Империята.

Алтернативата е смърт за вас и за толкова от хората ви, колкото се сметне за необходимо. Не обръщам внимание на предишните ви заплахи. Възможността да избирате между смърт и заточение ви се дава в този миг и ще продължи пет минути.

– Кой е определеният свят, милорд? – осведоми се Селдън.

– Струва ми се, че се нарича Терминус – отвърна Чен. Той обърна небрежно документите на масата с края на пръстите си, така че да се четат откъм Селдън. – Не е населен, но на него може да се живее и е възможно да се пригоди за нуждите на учени. Малко е усамотен...

– Намира се в края на Галактиката, сър – прекъсна го Селдън.

– Както казах, малко е усамотен. Ще отговори на нуждата ви за съредоточаване. Хайде, остават ви две минути.

– Ще ни е необходимо време, за да уредим подобно пътуване. Става въпрос за двадесет хиляди семейства.

– Ще ви бъде дадено време.

Селдън се замисли за миг и последната минута започна да изтича.

– Приемам заточението – заяви той.

При тези думи сърцето на Гаал потръпна. Обзе го най-вече неимоверно облекчение, а и кой не би се почувствал така, когато избягва смъртта. Но въпреки цялото си огромно облекчение той изпита и леко съжаление, защото Селдън се оказа победен.

## 8

Дълго време седяха и мълчаха, докато таксито свистеше през стотиците километри подобни на червеи тунели, които водеха към университета. После Гаал се размърда.

– Вярно ли беше онова, което казахте на комисаря? – попита той. – Наистина ли екзекуцията ви щеше да ускори гибелта?

– Никога не лъжа за резултатите на психоисторията – отвърна Селдън. – А в този случай нямаше да имам и полза. Чен знаеше, че говоря истината. Той е много умен политик, а поради характера на работата им политиките трябва да притежават инстинктивен усет за истинността на

психоисторията.

– В такъв случай налагаше ли се да приемете заточението? – зачуди се Гаал, но Селдън не му отговори.

Когато изскочиха в района на университета, мускулите на Гаал започнаха на действат сами; или по-скоро отказаха да действат. Трябваше почти да го изнесат от таксито.

Целият университет блестеше в светлина. Гаал беше забравил, че въобще може да съществува слънце. Пък и университетът не беше на открито. Сградите му бяха покрити с огромен купол от стъкло, но не точно стъкло. Беше поляризирано, така че Гаал можеше да погледне направо блестящата звезда над тях. Въпреки това светлината ѝ не беше отслабена и се отразяваше в металните сгради, докдето стигаше погледът.

Сградите на университета не притежаваха твърдия стоманеносив оттенък на другите постройки в Трантор. Бяха по-скоро сребристи. Металната полировка имаше цвят почти на слонова кост.

– Войници, изглежда – подметна Селдън.

– Какво? – Гаал насочи погледа си към прозаичната повърхност и видя един часови. Спряха пред него и от близката врата се появи някакъв капитан с любезен глас.

– Доктор Селдън? – попита той.

– Да.

– Очаквахме ви. Отсега нататък вие и вашите хора сте във военно положение. Получих указания да ви уведомя, че ви се дават шест месеца, за да се подготвите да заминете за Терминус.

– Шест месеца! – възмути се Гаал, но пръстите на Селдън притиснаха леко лакътя му.

– Такива са указанията ми – повтори капитанът. Той се отдалечи и Гаал се обърна към Селдън.

– Ама какво може да се направи за шест месеца? Това не е нищо друго освен бавно убийство.

– Спокойно, спокойно. Нека стигнем в моя кабинет.

Помещението беше голямо, но напълно защитено от всякакво подслушване, и то така, че това не можеше да се установи. Насочените към него шпионски лъчи не приемаха нито подозрително мълчание, нито дори още по-подозрителните смущения. Вместо това хващаха разговор, съставен наслуки от неизчерпаем запас безопасни изречения, с различни гласове и интонации.

– Сега – рече Селдън, почувствал се у дома – шест месеца ще бъдат

достатъчни.

– Не виждам как.

– Защото, момчето ми, в план като нашия действията на другите се подчиняват на нашите нужди. Нали вече ти казах, че темпераментът на Чен беше подложен на по-пълно изследване, отколкото на който и да е друг човек в историята. Не бе допуснато процесът да започне, преди да настъпят подходящи условия и време за завършек по наш избор.

– Но не можехте ли да уредите...

– ... да не бъдем изселени на Терминус? Защо? – Той постави пръсти върху определено място на бюрото и част от стената зад него се плъзна встрани. Само неговите пръсти можеха да го направят, защото единствено особеностите на пръстовите му отпечатьци задействаха скенера зад тях.

– Вътре ще намериш няколко микрофилма – каза Селдън. – Вземи отбелязания с „Г“.

Гаал го взе и зачака, докато Селдън го постави в прожектора и подаде два окуляра на младия човек. Гаал ги нагласи и започна да гледа преминаващия пред очите му филм.

– Но в такъв случай... – поде той.

– Какво те изненадва? – попита Селдън.

– Значи от две години се подготвяте да заминете?

– Две години и половина. Разбира се, не можехме да сме сигурни, че Чен ще избере Терминус, но се надявахме и започнахме да действаме при това предположение...

– Но защо, доктор Селдън? Ако вие сте уредили изселването, защо? Нямахте ли събитията да бъдат по-добре контролирани оттук, от Трантор?

– Ами съществуват известни причини. Като работим на Терминус, ще имаме подкрепата на Империята, без да създаваме опасения, че заплашваме сигурността й.

– Значи вие ги заплашихте само за да ги принудите да ни изселят – рече Гаал. – Все още не разбирам.

– Може би двадесет хиляди семейства нямаше да отпътуват доброволно за края на Галактиката.

– Но защо трябва да се принуждават да отидат там? – Гаал помълча. – Не мога ли да узная?

– Още не – отвърна Селдън. – Засега е достатъчно да знаеш, че на Терминус ще бъде създадено убежище за науката. Друго ще бъде

изградено в противоположния край на Галактиката, да кажем – той се усмихна, – на Крайната звезда. А колкото до останалото, аз скоро ще умра и ти ще видиш повече от мен... не, не. Спести ми ужаса и благопожеланията си. Лекарите ми казват, че няма да живея повече от една или две години. Но през живота си аз постигнах онова, което възнамерявах, а може ли човек да умре при по-добри обстоятелства?

– А след смъртта ви, сър?

– Ами ще се появят наследници... може дори ти да бъдеш. И тези наследници ще успеят да доразработят докрай схемата и да предизвикат в подходящото време и по подходящия начин бунта на Анакреон. След това събитията ще могат да се развиват, без да бъдат управлявани.

– Не разбирам.

– Ще разбереш. – Набръчканото лице на Селдън придоби едновременно спокоен и уморен вид. – Повечето ще заминат за Терminus, но някои ще останат. Лесно ще се уреди. Но що се отнася до мен – и той завърши с шепот, така че Гаал едва го чу, – с мен е свършено.

## II ЧАСТ ЕНЦИКЛОПЕДИСТИТЕ

### 1

**ТЕРМИНУС** – ...Разположението ѝ (виж картата) беше странно за ролята, която беше призвана да играе в историята на Галактиката, и въпреки това, както много автори никога не са преставали да изтъкват, неизбежно. В самия край на галактичната спирала, единствена планета на самотно слънце, бедна на ресурси и без почти никаква икономическа стойност, тя никога не бе заселвана през петте века след откриването ѝ, преди на нея да кацнат енциклопедистите...

С израстването на ново поколение беше неизбежно Терминус да се превърне в нещо повече от придатък на психоисториците от Трантор. С бунта на Анакреон и въздигането на власт на Салвор Хардин, първият от великата поредица...

ЕНЦИКЛОПЕДИЯ „ГАЛАКТИКА“

Люис Пирен работеше усърдно на бюрото си в единствения добре осветен ъгъл на стаята. Работата трябваше да се съгласува. Усилията да се организират. Беше необходимо нишките да се заплетат в структура.

Вече петдесет години; петдесет години, за да се организират и да създадат Фондацията на енциклопедията номер едно като гладко работеща единица. Петдесет години, за да съберат суровия материал. Петдесет години за подготовка.

Това беше направено. След пет години щеше да се отпечата първият том на най-монументалния труд, който въобще е бил замислян в Галактиката. А после, на периоди от десет години – редовно като по часовник – том след том. А с тях ще има и приложения; специални статии по въпроси от текущ интерес, докато...

Пирен се размърда неспокойно, когато зумерът на бюрото му дразнеше забръмча. Беше почти забравил за срещата. Натисна бутон за отваряне на вратата и с ъгълчето на окоото си видя да влиза едрата фигура на Салвор Хардин. Пирен не вдигна поглед.

Хардин се усмихна на себе си. Той бързаше, не беше толкова глупав, че да се обиди от пренебрежителното отношение на Пирен към всички или всеки, който го безпокоеше по време на работа. Потъна в

креслото от другата страна на бюрото и зачака.

Писецът на Пирен издаваше съвсем лек звук, когато пробягваше по хартията. С изключение на него – нито движение, нито звук. Тогава Хардин извади от джоба си монета на стойност два кредита. Подхвърли я и повърхността ѝ от неръждаема стомана улови отблясъци светлина, докато се въртеше във въздуха. Хвана я и отново я хвърли, като наблюдаваше лениво бляскащите отражения. Неръждаемата стомана беше добро разменно средство на планета, на която всичкият метал трябваше да се внася.

Пирен повдигна поглед и премига.

– Престани! – каза той раздражено.

– А!

– Това дяволско подхвърляне на монетата. Престани!

– Охо! – Хардин пхна металното дискче в джоба си. – Нали ще ми кажеш, когато си готов? Обещах да се върна на заседанието на Градския съвет, преди да поставят на гласуване проекта за нов акведукт.

Пирен въздъхна и се отблъсна от бюрото.

– Готов съм. Но се надявам, че няма да ме отегчаваш с работите на града. Моля те, сам се погрижи за тях. Енциклопедията отнема цялото ми време.

– Чу ли новината? – попита флегматично Хардин.

– Каква новина?

– Новината, която се получи преди два часа по приемателя на ултракъси вълни на Терminus сити. Кралският наместник на префекта на Анакреон се е самопровъзгласил за крал.

– Е? Какво от това?

– Сега сме откъснати от вътрешните райони на Империята – отвърна Хардин. – Очаквахме го, но от това положението не става по-добро. През Анакреон минава последният ни останал търговски маршрут към Сантани, Трантор и дори самата Вега! Откъде ще взимаме метал? През последните шест месеца не сме успели да получим нито една пратка стомана или алуминий, а сега няма да можем да получим нищо освен по благоволенieto на краля на Анакреон.

Пирен изцъка няколко пъти с уста.

– Тогава ги доставяйте чрез него.

– Но ще можеш ли? Слушай, Пирен, според хартата, с която е била основана Фондацията, Управителят съвет на Комитета по енциклопедията получава цялата административна власт. Аз като кмет на Терminus сити имам достатъчно власт да изсекна собствения си нос и може би да



кихна, ако подпишете заповед, която ми го разрешава. В такъв случай вие трябва да решите. От името на града, чието благоденствие зависи от непрекъснатата търговия с Галактиката, те моля да свикаш извънредно заседание...

– Спри! Няма място за предизборни речи. Виж какво, Хардин, Управителният съвет не е забранил да се създаде общинско управление на Терминус. Разбирам, че такова е необходимо поради увеличаване на населението, откакто Фондацията бе създадена преди петдесет години, и поради все по-големия брой хора, които се занимават с дейности, несвързани с енциклопедията. Но това не означава, че първата и *единствената* цел на Фондацията вече не е да издаде окончателната енциклопедия на всички човешки познания. Ние сме поддържана от държавата институция, Хардин. Не можем, не трябва, *няма* да се намесваме в местната политика.

– Местната политика! В името на левия палец от крака на императора, Пирен, това е въпрос на живот и смърт. Планетата Терминус не е в състояние сама да поддържа машинна цивилизация. Липсва ѝ метал. Знаеш го. В скалите по повърхността ѝ няма и следа от желязо, мед, алуминий и почти нищо друго. Какво, мислиш, ще стане с енциклопедията, ако този така наречен крал на Анакреон ни притисне?

– *Нас?* Не забравяш ли, че сме под прякото управление на самия император? Ние не сме част от префектурата Анакреон, нито от каквато и да е друга префектура. Запомни го! Ние сме част от личните владения на императора и никой не може да ни докосне. Империята е в състояние да защитава своите хора.

– Защо тогава не предотврати размирничеството на имперския наместник на Анакреон? И само на Анакреон ли? Поне двадесет от най-външните префектури на Галактиката, всъщност цялата Периферия, са започнали да вършат каквото си искат. Казвам ти, дяволски несигурен съм, че Империята е в състояние да ни защити.

– Глупости! Имперски – наместници, крале – каква е разликата? Империята винаги е била разяждана от политика и различни хора постоянно са дърпали на една или друга страна. Наместници са се бунтували и дори императори са били свалени или убивани и преди. Но какво общо има това със самата Империя? Не обръщай внимание, Хардин. Не е наша работа. На първо и на последно място ние сме учени. И единствената ни грижа е енциклопедията. А, да, бях почти забравил, Хардин.

– Какво?

– Направи нещо за този твой вестник! – Гласът на Пирен прозвуча

гневно.

– „Джърнал“ на Терминус сити? Не е мой; частна собственост е. Какво е направил?

– От пет седмици вече препоръчва петдесетата годишнина от основаването на Фондацията да стане повод за официален празник и напълно неуместно празнуване.

– А защо не? Радиевият часовник след три месеца ще отвори първата крипта. Аз бих нарекъл това голямо събитие, а ти?

– Но не и повод за глупава парадност, Хардин. Първата крипта и отварянето ѝ засягат само Управителния съвет. Всичко, което е от значение, ще бъде съобщено на народа. Това е окончателно и, моля те, нека се изясни в „Джърнал“.

– Съжалявам, Пирен, но Хартата на града гарантира нещо незначително, известно като свобода на печата.

– Може да е така. Но Управителният съвет не го гарантира. На Терминус аз съм представител на императора, Хардин, и имам пълна власт в това отношение.

Върху лицето на Хардин се появи израз на човек, който наум брой до десет.

– В такъв случай във връзка със статута ти на представител на императора – поде мрачно той – трябва да ти съобщя и една последна новина.

– За Анакреон ли? – Пирен сви устни. Изпитваше раздражение.

– Да. От Анакреон ще ни изпратят специален посланик. След две седмици.

– Посланик? Тук? От Анакреон? – Пирен се позамисли. – Защо? Хардин стана и бутна креслото си към бюрото.

– Ще те оставя да отгатнеш – рече той, и напусна най-безцеремонно.

## 2

Анселм хаут Родрик – „хаут“ означава „благородна кръв“, – заместник-префект на Пленума и специален посланик на Негово величество краля на Анакреон – плюс още шест титли – бе посрещнат от Хардин на космодрума с целия величествен ритуал на официално правителствено посещение.

С пестелива усмивка и лек поклон заместник-префектът извади бластера си от кобура и го подаде на Хардин с дръжката напред. Хардин

отвърна на жеста му с бластер, който бе взел назаем специално за случая. По този начин бяха установени приятелство и взаимно доброжелателство и макар Хардин да забеляза леко издуване под рамото на хаут Родник, той благоразумно премълча.

После наземната кола, в която влязоха, предшествана, заобиколена и последвана от подходящо множество второстепенни официални лица, потегли бавно и церемониално към площад „Енциклопедия“, а по пътя с подобаващ ентузиазъм ги поздравяваше тълпа.

Заместник-префектът Анселм приемаше приветствията с вежливо-то безразличие на войник и благородник.

– И този град е целият ви свят? – обърна се той към Хардин.

Хардин повиши глас, за да го чуят въпреки големия шум.

– Ние сме млад свят, Ваше превъзходителство. През кратката ни история малко членове на висшата аристокрация са посещавали нашата планета. Затова е и този ентузиазъм.

Явно беше, че „висшата аристокрация“ не разбира от ирония, когато се сблъска с нея.

– Основан преди петдесет години – рече замислено той. – Тук има доста неизползвани земи, кмете. Никога ли не сте мислили да ги разпределите в имения?

– Засега не е необходимо. Ние сме изключително централизирани; налага се заради енциклопедията. Може би някой ден, когато нарасне населението...

– Странен свят! Нямате ли селяни?

Хардин помисли, че не е необходима голяма проницателност, за да се разбере, че негово превъзходителство прави доста несръчни опити да го поразпита.

– Не... нито аристокрация – отвърна той нехайно.

Родрик повдигна вежди.

– А вашият ръководител... човекът, с когото ще се срещна?

– Имате предвид доктор Пирен? Да! Той е председател на Управителния съвет и личен представител на императора.

– Доктор? Няма ли друга титла? Учен? И той стои по-високо от обществените власти?

– Разбира се – отговори любезно Хардин. – Всички ние сме повече или по-малко учени. Всъщност ние сме по-скоро научна фондация, отколкото свят... и сме под пряката власт на императора.

Последният израз беше леко натъртен и това, изглежда, пообърка заместник-префекта. През останалия бавен преход до площад

„Енциклопедия“ той мълча замислен.

Макар Хардин да се отегчаваше целия следобед и последвалата вечер, той изпита задоволство, когато разбра, че Пирен и хаут Родрик, които се запознаха, уверявайки се взаимно на висок глас в уважение и почит, доста повече ненавиждаха съвместното си пребиваване.

Хаут Родрик бе изслушал с безжизнен поглед лекцията на Пирен по време на „инспекционната обиколка“ в сградата на енциклопедията. С учтива и празна усмивка бе слушал той прибързания говор на Пирен, докато минаваха през огромния склад със справочни филми и многобройни прожекционни зали. Едва след като бяха преминали етаж по етаж през наборните, редакционните, издателските и филмовите отдели, той направи първото си съдържателно изказване.

– Всичко това е много интересно – заяви той, – но ми изглежда странно занимание за възрастни хора. Каква е ползата?

Хардин забеляза, че Пирен не намери отговор за такава забележка, макар изразът върху лицето му да беше съвсем красноречив.

Вечерята беше сякаш огледален образ на събитията от следобеда, защото хаут Родрик не даде на никого да проговори, а през цялото време описваше – в най-дребни технически подробности и с голямо увлечение – собствените си подвизи в качеството си на началник на батальон по време на неотдавнашната война между Анакреон и съседното, наско-ро провъзгласено кралство Смирно.

С подробностите по действията си заместник-префектът приключи едва когато свърши вечерята и по-нисшите официални лица един по един се бяха измъкнали. Последното триумфално описание на разбити космически кораби бе направено, когато той, придружен от Пирен и Хардин, излезе на балкона и се отпусна на един стол сред топлия въздух на лятната вечер.

– А сега – поде той с грубовато добродушие, – да преминем към по-сериозни въпроси.

– Разбира се – измърмори Хардин, като запали дълга пура от тютюн от Вега („Не останаха много“, помисли си той) и закрепил стола си на задните два крака.

Галактиката грееше високо в небето и мъгливите ѝ очертания мързеливо се протягаха от единия до другия хоризонт. В сравнение с нея малкото звезди тук, в самия край на света, бяха незначителни блещукащи светлинки.

– Разбира се – поде заместник-префектът, – всички официални обсъждания... подписването на документи и други подобни технически

въпроси... ще станат пред... Как наричате вашия Съвет?

– Управителен съвет – отвърна хладно Пирен.

– Странно име! Както и да е, това остава за утре. Но още сега можем като между мъже да поразчистим почвата. Какво ще кажете?

– А това означава... – подкани го Хардин.

– Ето какво. Тук, в Периферията, нещата леко се поизмениха и статутът на вашата планета стана малко несигурен. Ще бъде много удобно, ако успеем да се споразумеем за настоящото положение. Между другото, кмете, имате ли още една от тези пури?

Хардин се стресна и с нежелание му подаде пура. Анселм хаут Родрик я подуши и възкликна доволно:

– Тютюн от Вега! Откъде сте го взели?

– Получихме малко с подследната пратка. Почти не е останал вече. Космосът знае кога и дали въобще ще получим пак.

Пирен направи гримаса. Той не пушеше, а и ненавиждаше миризмата.

– Искам да ви разбере правилно, Ваше превъзходителство. Мисията ви има за цел само изясняване на нещата ли?

Хаут Родрик кимна през пушека на първите яки всмуквания.

– В такъв случай ще свършим бързо. Положението на Фондацията на енциклопедия номер едно е същото, каквото е било винаги.

– Аха! И какво е било то винаги?

– Само това – поддържана от държавата научна институция и част от личните владения на негово августейшо величество императора.

Това, изглежда, не направи впечатление на заместник-префекта. Той изпусна няколко кръгчета дим.

– Много приятна теория, доктор Пирен. Предполагам, че притежавате харта с имперския печат, но какво е в действителност положението? Какво е отношението ви спрямо Смирно? Знаете ли, че сте на помалко от петдесет парсека от столицата на Смирно? А Коном и Дарибоу?

– Нямаме нищо общо с никоя префектура – отвърна Пирен. – Като част от владенията на императора...

– Те не са префектури – напомни му хаут Родрик – сега са кралства.

– Добре, кралства. Нямаме нищо общо с тях. Като научна институция...

– По дяволите науката! – възкликна събеседникът му и произнесе звучна войнишка ругатня, която йонизира атмосферата. – Какво, по дяволите, има общо тя с факта, че в скоро време ще видим как Смирно

завзема Терминус?

– А императорът? Нима ще седи със скръстени ръце?

Хаут Родрик се успокои.

– Слушайте, доктор Пирен, вие зачитате владенията на императора, Анакреон също, но Смирно може да не ги уважи. Не забравяйте, че ние току-що подписахме договор с императора – утре ще представя копие от него на този ваш Съвет, – който ни възлага отговорността да поддържа ред в границите на старата префектура Анакреон в името на императора. В такъв случай нашите задължения са ясни, нали?

– Разбира се. Но Терминус не е част от префектурата Анакреон.

– Нито е част от префектурата Смирно. Не е част от никаква префектура.

– Смирно знае ли го?

– Не ме е грижа какво знае.

– *Нас* ние е грижа. Току-що приключихме войната с нея и тя все още държи две наши звездни системи. Терминус заема изключително стратегическо положение между двете нации.

Хардин се почувства изтощен.

– Какво предлагате, Ваше превъзходителство – намеси се той.

Заместник-префектът, изглежда, беше напълно готов да престане да се дуелира, за да премине към по-прями изявления.

– Струва ми се напълно очевидно – поде той живо, – че след като Терминус не може да се защитава сама, Анакреон трябва да се нагърби заради нея с тази задача. Разбирате, че не желаем да се намесваме във вътрешната ви администрация,...

– Аха! – възкликна Хардин сухо.

– ... но сме убедени, че ще бъде най-добре за всички засегнати Анакреон да изгради военна база на планетата.

– И вие ще искате само това – военна база някъде из огромната незаета територия – и толкова?

– Разбира се, съществува и проблемът с издръжката на защитаващите ви сили.

Столът на Хардин падна на четирите си крака и той облегна лакти на колената си.

– Сега стигнахме до същността. Хайде да я изразим с думи. Терминус ще стане протекторат и ще плаща налог.

– Не налог. Такси. Ние ще ви пазим. Вие ще плащате.

Във внезапен изблик на буйство Пирен удари с ръка по стола си.

– Оставете ме да говоря, Хардин. Ваше превъзходителство, не

давам пукната пара за Анакреон, Смирно или за цялата ви местна политика и дребнави войни. Повтарям ви, това е поддържана от държавата освободена от данъци институция.

– Поддържана от държавата? Но *ние* сме държавата, доктор Пирен, а ние не ви поддържаме.

Пирен се изправи разгневен.

– Ваше превъзходителство, аз съм пряк представител на...

– ... Негово августейшо величество императора – довърши кисело Ансел хаут Родрик, – а пък аз съм пряк представител на краля на Анакреон. Анакреон е много по-близо, доктор Пирен.

– Да се върнем на въпроса – настоя Хардин. – Как ще събирате тези така наречени такси, Ваше превъзходителство? В натура ли: пшеница, картофи, зеленчуци, добитък? Заместник-префектът разтвори широко очи.

– Какво, по дяволите? За какво са ни? Ние имаме големи излишъци. Злато, рабира се. Между другото, още по-добре ще бъде хром или ванадий, ако имате по-големи количества от тях.

Хардин се изсмя.

– По-големи количества! Нямаме големи количества дори желязо. Злато! Ето, погледнете парите ни – той подхвърли на посланика една монета.

Хаут Родрик я опипа и се вгледа в нея.

– От какво е? От стомана ли?

– Правилно.

– Не разбирам.

– Терминус е планета, на която няма почти никакви метали. Всичко внасяме. Поради това нямаме злато и нищо, с което да плащаме, освен ако искате няколко хиляди бушела картофи.

– Ами тогава – промишлени стоки.

– Без метал? От какво да правим машините си? Настъпи пауза, после Пирен подхвана отново:

– Целият този спор е далеч от същността. Терминус не е планета, а научна фондация, която изготвя голяма енциклопедия. Космосът да ме вземе, човече, нямате ли никакво уважение към науката?

– Енциклопедиите не печелят войни – смръщи вежди Родрик. – Значи напълно непроизводителен свят – и при това почти незаселен. Ами тогава можете да заплатите със земя.

– Какво искате да кажете? – попита Пирен.

– Този свят е почти празен, а незаетата земя е може би плодородна.

На Анакреон има много благородници, които биха пожелали да прибавят още земя към владенията си.

– Не можете да предлагате подобно...

– Няма нужда да изглеждате толкова разтревожен, доктор Пирен. Има достатъчно за всички ни. Ако се стигне дотам, докъдето ще се стигне, и ако вие ни сътрудничите, вероятно ще се погрижим да не загубите нищо. Хората могат да се удостоияват с титли и да им се дават владения. Струва ми се, че ме разбирате.

– Благодаря! – присмя се Пирен. Тогава Хардин запита находчиво:

– Ще може ли Анакреон да ни снабдява с необходимите количества плутоний за нашата атомна електроцентраля? Имаме запаси само за няколко Години.

Пирен пое шумно въздух и няколко минути всички мълчаха. Когато хаут Родрик заговори, гласът му беше съвсем различен отпреди.

– Вие притежавате атомна енергия?

– Разбира се. Какво необичайно има в това? Струва ми се, че атомната енергия е вече на петдесет хиляди години. Защо да нямаме? Само дето е малко трудно да си доставяме плутоний.

– Да.. да. – Посланикът помълча, после добави, сякаш се чувстваше неловко: – Е, джентълмени, ще продължим разговора утре. Сега ще ме извините...

Пирен се загледа след него и процеди през зъби:

– Какво нетърпимо тъпоумно магаре! Този...

– Съвсем не е – прекъсна го Хардин. – Той просто е продукт на средата си. Едва ли разбира нещо повече от „Аз имам оръжие, а ти нямаш“.

Пирен се нахвърли вбесен върху него.

– Какво, за Космоса, искаше да кажеш, като се разприказва за военни бази и данъци? Да не си полудял?

– Не. Само му отпуснах въжето и го оставих да говори. Забеляза, нали, че издаде истинските намерения на Анакреон, тоест Терминус да се раздели на поземлени владения. Разбира се, нямам намерение да го допусна.

– *Ти* не възнамеряваш. *Ти*. А кой си ти? И мога ли да попитам какво имаше предвид, когато се разприказва за нашата атомна електроцентраля? Та точно това може да ни превърне в интересна цел за военни действия.

– Да – захили се Хардин. – Военна цел, от която трябва да се стои надалеч. Не е ли ясно защо повдигнах въпроса? По този начин се потвърди доста силните подозрения, които имах.



– И какви са те?

– Че икономиката на Анакреон вече не се гради върху атомна енергия. Ако притежаваха атомна енергия, нашият приятел несъмнено щеше да знае, че плутоният, освен в древната традиция, не се използва в енергетиката. А от това следва, че и всички други в периферията вече не разполагат с атомна енергия. Сигурно е, че Смирно няма, защото в противен случай Анакреон нямаше да спечели повечето битки в неотдашната им война. Интересно, не ти ли се струва?

– Хайде де! – Пирен си тръгна в дяволски лошо настроение, а Хардин се усмихна кротко. Той хвърли остатъка от пурата и погледна нагоре към ширналата се Галактика. „Върнали са се към петрола и въглищата, нали?“ – измърмори си той, а ако имаше и други мисли, залази ги за себе си.

### 3

Когато Хардин отрече, че „Джърнал“ е негов, технически може би беше прав, но нищо повече. Хардин беше водещият дух в стремежа Терminus да се включи в една автономна община – беше избран за първия й кмет, – затова нямаше нищо изненадващо, че макар нито една акция на „Джърнал“ да не беше на негово име, той контролираше над близо шестдесет процента от тях по заобиколни пътища.

Имаше такива начини.

Поради това, когато Хардин започна да подмята на Пирен, че трябва да му се разреши да присъства на заседанията на Управителния съвет, не беше просто съвпадение, че и „Джърнал“ поде подобна кампания. Тогава се състоя първият масов митинг в историята на Фондацията, на който се настоя градът да бъде представен в „националното“ правителство.

Накрая Пирен се предаде с нежелание.

Хардин, седнал в края на масата, си мислеше лениво какво правеше учените толкова лоши администратори. Може би просто прекалено бяха свикнали да боравят с доказани факти и съвсем не умееха с променящи се хора. Независимо от това сега от лявата му страна седяха Томаз Сът и Джорд Фара, а от дясната – Лъндин Краст и Йейт Фълам; самият Пирен беше на председателското място. Разбира се, познаваше ги всичките, но за случая те сякаш се бяха надули още повече.

Хардин почти задрямал по време на началните формалности, но се

сепна, когато Пирен като подготовка отпи от чашата с вода пред себе си и поде:

– Имам голямото удоволствие да мога да уведомя Съвета, че след последното ни заседание получих съобщение, според което лорд Доруин, канцлер на Империята, ще пристигне на Терминус след две седмици. Можем да смятаме за сигурно, че отношенията ни с Анакреон ще бъдат изгладени до пълното ни удовлетворение веднага щом императорът бъде уведомен за положението. – Той се усмихна и се обърна през дългата маса към Хардин. – Такава информация бе предадена на „Джърнал“.

Хардин се захили под мустак. Очевидно желанието на Пирен да изтърси тази информация пред него беше една от причините да го приемат в светая светих.

– Като оставим настрана – рече Хардин спокойно – общите приказки, какво очаквате да направи лорд Доруин?

Отговори Томаз Сът. Той имаше лошия навик, когато беше в тържествено настроение, да се обръща към хората в трето лице.

– Съвсем явно е – забеляза той, – че кметът Хардин е професионален циник. Той едва ли не съзнава, че е крайно невероятно императорът да допусне да бъдат нарушени личните му права.

– Защо? Какво би направил, в случай че ги нарушат? Всички се размърдаха раздражено.

– Нямах думата – заяви Пирен и добави: – Освен това правиш изказвания, намирисващи на измяна.

– Да смятам ли, че ми е отговорено?

– Да! Ако нямаш какво повече да кажеш...

– Не бързай да правиш заключения. Бих искал да задам един въпрос. Освен този дипломатически ход, който я докаже нещо, я не, предприето ли е някакво конкретно действие, за да се предотврати заплахата от Анакреон?

Йейт Фулъм прекара ръка по яркочервените си мустаци.

– Ти виждаш там заплаха, така ли?

– А ти?

– Едва ли – отвърна той снизходително. – Императорът...

– Велики Космос! – Хардин се раздражни. – Какво е това? Непрекъснато някой споменава „императора“ или „Империята“, сякаш са магически думи. Императорът се намира на петдесет парсека и се съмнявам дали въобще го е грижа за нас. Но дори и да го е грижа, какво може да направи? Останките от кралската флота в този района сега са в ръцете на четирите кралства и Анакреон е взел своя дял. Слушайте, ние

трябва да се бием с оръжия, а не с думи. Разберете добре. Досега получихме два месеца отсрочка главно защото Анакреон остана с впечатлението, че разполагаме с атомни оръжия. Е, всички знаем, че това е дребна безобидна лъжа. Притежаваме атомна енергия, но само за граждански цели, и при това твърде малко. Те скоро ще го научат и ако мислите, че ще се оставят да ги коткаме, грешите.

– Драги ми сър...

– Почакай, не съм свършил. – Хардин се разгорещаваше. Това му хареса. – Много добре е да се замесват канцлери, но още по-добре ще бъде да включим няколко големи респектиращи обсадни оръдия, които ще могат да изстрелват красиви атомни бомби. Загубихме два месеца, джентълмени, а може и да нямаме още два за губене. Какво предлагате да се направи?

Лъндин Краст сбръчка гневно дългия си нос и каза:

– Ако предлагаш да се милитаризира Фондацията, не искам да чуя нито дума повече. Това би отбелязало откритото ни навлизане в областта на политиката. Ние, господин кмете, сме научна фондация и нищо друго.

– Освен това – добави Сът – той не съзнава, че за да се произведат оръжия, ще означава да се изтеглят хора – ценни хора – от енциклопедията. Каквото и да се случи, това не може да стане.

– Съвсем вярно – съгласи се Пирен. – Енциклопедията е на първо място... винаги.

Хардин изстена негласно. Управителният съвет, изглежда, боледуваше от остра мозъчна енциклопедичност.

– Дали Съветът въобще някога се е замислял – изрече той с леден глас, – че Терминус може да има и други интереси освен енциклопедията?

– Не смятам, Хардин – отвърна Пирен, – че Фондацията може да има *каквито* и да е други интереси освен енциклопедията.

– Аз не казах Фондацията, а *Терминус*. Опасявам се, че не разбирате положението. На Терминус живеят над един милион души, а не повече от сто и петдесет хиляди работят пряко за енциклопедията. За останалите от нас го ва е *родина*. Ние сме родени тук. Тук живеем. В сравнение с фермите, къщите и заводите ни енциклопедията означава твърде малко за нас. Искаме те да бъдат опазени...

Прекъснаха го с викове.

– Най-напред е енциклопедията – изръмжа Краст. – Ние имаме да изпълняваме мисия.

– По дяволите мисията! – викна Хардип – Може да е било така преди петдесет години. Но сега живее ново поколение.

– Какво общо има това с положението? – рече Пирен. – Ние сме учени.

Хардин се възползва от удобния случай.

– Така ли е всъщност? Приятна халюцинация, нали? Вашата групичка е пример за онова, което куца от хиляди години в цялата Галактика. Но що за наука е да си затворен тук за векове и да класифицираш трудовете на учени от последното хилядолетие? Не сте ли мислили никога да продължите работата, да разширите техните познания, да ги усъвършенствате? Не! Вие сте напълно щастливи в бездействието си. Същото се отнася за цялата Галактика и е така от Космос знае колко време. Затова Периферията се бунтува; затова съобщенията се разпадат; затова дребните войни стават вечни; затова цели системи губят атомната енергия и се връщат към варварската техника на химическата енергия. Ако ме питате – викна той, – *Галактиката отива по дяволите!*

Хардин млъкна и се отпусна в креслото, за да си поеме дъх, като не обръщаше внимание на двамата или тримата, които се опитваха едновременно да му отговорят. Краст превзе думата.

– Не зная какво се опитваш да спечелиш с истеричните си изказвания, господин кмете. Явно е, че не внасяш нищо конструктивно в обсъждането. Предлагам, господин председател, бележките на преждеговорившия да не се вземат под внимание и обсъждането да продължи оттам, където бе прекъснато.

Джорд Фара се размърда за първи път. Досега не бе взел участие в спора дори и в най-разгорещения му етап. Но сега тромавият му глас, толкова тромав, колкото и сто и четиридесет килограмовото му тяло, избухна с дебел бас.

– Не забравихме ли нещо, джентълмени?

– Какво? – попита Пирен недоволно.

– Че след един месец ще честваме нашата петдесетгодишнина. – Фар притежаваше способността да изрича с голяма задълбоченост и най-явните баналности.

– Какво от това?

– А на тази годишнина – продължи невъзмутимо Фара – ще се отвори криптата на Хари Селдън. Мислили ли сте някога какво може да се окаже в криптата?

– Не зная. Обичайните неща. Може би банална поздравителна реч. Мисля, че не трябва да се отдава голямо значение на криптата, макар

„Джърнал“ – той изгледа гневно Хардин, а последният му се усмихна – да се опита да вдигне голям шум около нея. Аз прекратих усилията му.

– Аха! – възкликна Фара. – Но може да не си прав. Не ви ли прави впечатление... – той замълча и опря пръст в закръгления си малък нос, – че криптата се отваря в много подходящо време?

– Искаш да кажеш много *неподходящо* време – измърмори Фулъм.  
– Имаме си други грижи.

– Други неща, по-важни от послание на Хари Селдън? Не смятам. – Фара придобиваше все по-тържествен вид и Хардин го изгледа замислено. Накъде избиваше?

– Всъщност – продължи Фара със задоволство – всички, изглежда, забравят, че Селдън е най-великият психолог на нашето време и че е основател на Фондацията. Разумно е да се приеме, че е използвал собствената си наука, за да определи вероятния ход на историята в най-близко бъдеще. Ако го е направил, както изглежда, повтарям, той сигурно ще е намерил начин да ни предупреди за опасността и може би да ни посочи разрешение. Знаете, че той е държал много на енциклопедията.

Преобладаваше атмосфера на озадачено съмнение. – Ами тогава – замънка Пирен – не зная. Психологията е голяма наука, но... в момента сред нас няма психолози, струва ми се. Имам чувството, че се движим върху несигурна почва.

Фара се обърна към Хардин.

– Ти не следва ли психология при Алурин?

– Да – отвърна полузамечтано Хардин, – но не завърших. Уморих се от теорията. Исках да стана инженер-психолог, но нямаше необходимите средства, затова се заех със следващото най-добро – преминах в политиката. На практика е почти същото.

– Е, какво мислиш за криптата?

– Не зная – отвърна предпазливо Хардин.

През останалата част от заседанието той не каза дума повече, макар отново да заговориха за канцлера на Империята. Всъщност дори не ги слушаше. Беше поел по ново разклонение и нещата започваха да се изясняват – поне малко. Дребни подробности съвпадаха – една или две. И психологията беше ключът. Беше сигурен в това. Отчаяно се опитваше да си спомни теорията на психологията, която бе изучавал навремето – и още в началото се добра до нещо правилно.

Велик психолог като Селдън би могъл да разкрие достатъчно човешките емоции и реакции, за да е в състояние да предвиди в широки линии историческия развой на бъдещето.

А това означаваше...хммм!

#### 4

Лорд Доруин смъркаше енфие. Също така имаше дълга коса, сложно и съвсем очевидно изкуствено накъдрена; към нея бяха прибавени пухкави руси бакенбарди, които той пригладваше с привързаност. Освен това правеше прекалено точни изявления и не произнасяше буквата „р“.

В момента Хардин нямаше време, за да се сети за още причини, поради които веднага изпита неприязън към благородния канцлер. О, да, елегантните жестове на едната ръка, с които придружаваше думите си, и преднамереното снизхождение, с което даваше и най-простото съгласие.

Но все пак сега проблемът беше да го намери. Преди половин час той бе изчезнал заедно с Пирен – беше се скрил добре, да го вземат мътните!

Хардин беше напълно уверен, че личното му отсъствие по време на предварителните обсъждания щеше да е много удобно за Пирен.

Бяха видели Пирен в това крило и на този етаж. Просто трябваше да наднича през всяка врата. Някъде към средата той възкликна „Аха!“ и влезе в затъмнената стая. Профилът на лорд Доруин със сложната му фризура се открояваше ясно забележимо пред осветения екран. Той вдигна поглед и каза:

– А, Хадин. Несъмнено нас търсите? – предложи му кутиятата си с енфие, прекалено украсена и както забеляза Хардин, доста посредствено изработена, беше му отказано учтиво, тогава той смръкна малко от праха и се усмихна чаровно.

Пирен се намръщи, а Хардин посрещна недоволството му израз на пълно безразличие.

Единственият звук, който наруши последвалото кратко мълчание, беше шракването на капачката на кутиятата за енфие на лорд Доруин. После той си я прибра.

– Голямо постижение е тази ваша енциклопедия, Хадин поде той. – Подвиг, наистина, който се наежда до най-великите завоевания на всички времена.

– Повечето от нас мислят така, милорд. Но това постижение все още не е напълно постигнато.

– От малкото, което видях от ефикасността на вашата Фондация, не

изпитвам опасения в това отношение – каза тон и кимна към Пирен, който отговори с възхитен поклон.

„Голям любовен празник“, помисли си Хардин.

– Не се оплаквам от липса на ефикасност, милорд, а по-скоро от определения й излишък при анакреонците – макар и в друго, по-разрушително направление.

– Ах, да, Анакеон. – Пренебрежително махване с ръка. – Аз идвам оттам. Съвсем ваваска планета. Напълно невъобразимо как човешки същества могат да живеят тук в Пеифеията. Липса на елементарните изисквания за културния джентълмен; липса на най-основни неща, необходими за комфорта и удобството – окончателната западналост, в която...

Хардин го прекъсна сухо.

– За съжаление анакреонците разполагат с всичко необходимо за водене на война и всички основни средства за разрушение.

– Точно така. Точно така. – Лорд Доруин изглеждаше раздразнен, че го прекъсват, преди да се е доизказал. – Но сега няма да говорим за абота, нали азбиате. Наистина, дуго ме занимава. Доктау Пиен, няма ли да ми покажете втоия том? Моля ви.

Светлините загаснаха и в следващия половин час Хардин можеше да е и на Анакреон, ако се съдеше по вниманието, което му обръщаха. Книгата, която се точеше на екрана, нямаше много смисъл за него, а и той не си направи труда да я следи, но лорд Доруин от време на време проявяваше съвсем човешка възбуда. Хардин забеляза, че в миговете на вълнение канцлерът произнасяше буквата „р“.

Когато светините отново светнаха, лорд Доруин каза:

– Пекасно. Наистина пекасно. Случайно не се ли интеесувате от ахеология, Хадин?

– А? – Хардин се сепна от абстрактния си унес. – Не, милорд, не мога да го твърдя. По първоначални намерения съм психолог, а по окончателно решение – политик.

– Аха! Несъмнено интеесни занимания. Самият аз, знаете ли – той смръкна огромна порция енфие, – се занимавам по малко с ахеология.

– Така ли?

– Негово превъзходителство – намеси се Пирен – има задълбочени познания в тази област.

– Е, може и да имам, може и да имам – отвърна негово превъзходителство самодоволно. – Наистина съм свъшил огомна абота в тази наука. Всъщност зная изключително много. Чел съм Джоудън, Обиаси, Комил... всичките, така да се каже.

– Разбира се, чувал съм за тях, но никога не съм ги чел – каза Хардин.

– Би трябвало да намеите вземете някой ден, да ги прегледате. Ще имате голяма полза. Ами смятам, че си стуваше да дойде тук в Пеифеията, за да види този екземпляр на Ламет, Можете ли да повявате, в моята библиотека няма нито едно копие. Между другото, доктору Пиен, нали не сте забавили обещанието да ми танскопирате едно копие за мен, педи да замина?

– Ще бъде удоволствие за нас.

– Ламет, трябва да го знаете – продължи величествено канцлерът, – представлява ново, много интересно допълнение към педишните ми знания по въпроса за „Поизхода“.

– Кой въпрос? – попита Хардин.

– „Въпроса за поизхода“. Мястото, от където се е азпостанило човечеството, нали азбиате. Сигууно знаете, смята се, че първоначално човечеството е населявало само една планетна система.

– Ами да, зная го.

– Азбира се, на никого не е известно коя точно е тази система – познанието е загубено в мъглата на девността. Но има теории. Някои казват Сиус, дуги настояват, че е Алфа Кентавъ, Сол, 61 Лебед – както виждате, всичките в сектора на Сиус.

– А какво твърди Ламет?

– Ами той твърди по съвсем нов път. Опитва се да докаже, че археологичните останки върху четата планета на системата на Актуй показват, че там е съществувало човешко население, педи да има белези за пътуване в Космоса.

– И това означава, че там е родната планета на човечеството?

– Може би. Трябва да го изчете внимателно и да пецения доказателствата, педи да се поизнеса със сигууност. Необходимо е да се види каква е стойността на наблюденията му.

Хардин помълча известно време. После попита

– Кога е написал книгата си Ламет?

– А... бих казал, педи осемстотин години. Азбиа се, той я основа върху педишния туд на Глен.

– Защо тогава да се осланяме на него? Защо не отидете на Арктур и сам не изследвате останките?

Лорд Доруин вдигна вежди и набързо смръкна енфие.

– А че защо, скъпи приятелю?

– За да получите пряка информация, разбира се.



– Но защо е необходимо? Това ми се стува необичайно заобиколен и безнадеждно безсмислен начин да се постигне нещо. Виждате ли, аз азполагам с тудовете на всички стаи майстори – великите ахеолози на миналото. Съпоставям ги един с друг – уавновесявам азногласлята – аназиам потивоечията – ешавам, кое е веоятно паилно и стигам до заключение. Това е научният метод. – Поне снизхоздително, както аз го азбиам. Колко непоносимо недодялано ще бъде да се отиде на Актуу или на Сол напиме и да се тъси слепешката там, след като девните майстори са го направили значително по-сполучливо, отколкото ние можем да се надяваме да го стоим.

– Разбирам – измърмори учтиво Хардин. Наистина научен метод, няма що! Нищо чудно, че Галактиката отива по дяволите.

– Елате, милорд – намесе се Пирен, – мисля, че е по-добре да се връщаме.

– Аха, да. Май е веме.

Когато излизаха от стаята, Хардин внезапно се обади.

– Милорд, мога ли да ви задам един въпрос? Лорд Доруин се усмихна любезно и подкрепи отговора си с изтънчено махване с ръка.

– Азбиа се, скъпи приятелю. Щастлив съм да ви бъда полезен. Ако мога да ви помогна с бедните си познания...

– Не се отнася точно до археологията, милорд.

– Така ли?

– Да. Става дума за следното: миналата година тук, на Терминус, получихме съобщение, че е експлодирала енергийна централа на Планета V в системата на Гама от Андромеда. До нас достигна само най-общо описание на злополуката без никакви подробности. Мисля си, дали не можете да ни кажете какво е станало.

Пирен изкриви уста.

– Чудя се защо досаждаш на негово превъзходителство с въпроси за такива незначителни проблеми.

– Няма нищо, доктоу Пиен – намеси се канцлерът. – Всичко е наед. Във всеки случай няма какво толкова да се каже за нея. Енегийната централа експлодира и е било цяла катастофа. Стува ми се, че са загинали няколко милиона души и поне половината планета е била в азвалини. Всъщност павителството сеиозно обмисля дали да не постави стоги оганичения върху безазбоната употреба на атомна енегия – макар че това не бива да се публикува, нали азбиате.

– Разбирам – рече Хардин, – но какво не е било наред в централата?

– Ами, наистина – отвърна с безразличие лорд Доруин, – кой ли

знае? Няколко години педи това тя се поведила и се смята, че езевните части и емонтът са били съвсем долнокачествени. Сега е *толкова* трудно да се намеят хоа, които *наистина да азбиат* по-техническите подобности на нашите енегийни системи. – И той смръкна скръбна щипка енфие.

– Знаете, нали – настоя Хардин, – че независимите кралства в Периферията са изоставили напълно атомната енергия?

– Така ли? Никак не съм изненадан. Ваваски планети. Но, скъпи приятелю, не ги наичайте независими. Те не са. Договоите, които сме подписали с тях, положително са доказателство за това. Те признават суверенитета на импеатоа. Пинудени са, азбиа се, защото в потивен случай няма да пеговаяме с тях.

– Може да е така, но те имат значителна свобода на действие.

– Да, педполагам. Значителна. Но това едва ли има някакво значение. Импеията е много по-добе, когато Пеифеията е оставена на собствените си възможности – както повече или по-малко е в случая. Азбиате, че те нямат никаква стойност за нас. *Съвсем* ваваски планети. Едва могат да се наекат цивилизовани.

– В миналото бяха цивилизовани. Анакреон беше една от най-богатите далечни провинции. Доколкото съм осведомен, благосклонно са я поставяли наравно със самата Вега.

– О, Хадин, но това е било педи векове. Едва ли можете на тази основа да паите заключения. Пез великото минало нещата са били азлични. Ние не сме като хоата от педи, нали азбиате. Но, Хадин, хайде, вие сте много настоятелен човек. Казах ви, че днес поето няма да говоя по абота. Доктоу Пиен ме подготви за вас. Обясни ми, че ще се опитате да ме дазните, но аз съм пекалено стаа лисица. Да го оставим за следващия ден.

И това беше всичко.

## 5

Ако се изключат неофициалните разговори на членовете на Съвета със заминалия си вече лорд Доруин, това беше второто заседание, на което Хардин присъстваше. Но кметът съвсем определено мислеше, че е имало поне още едно, а възможно две или три, за които той някак си въобще не бе получил покана. Струваше му се, че нямаше да бъде уведомен и за това заседание, ако не беше ултиматумът.

Поне имаше силата на ултиматум, макар че при повърхностно

изчитане на визиографирания документ човек щеше да предположи, че става въпрос за приятелски обмен на поздравления между двама владетели.

Хардин го хвана предпазливо. Започваше цветисто с поздрави от „Негово могъщо величество краля на Анакреон до неговия приятел и брат доктор Люис Пирен, председател на Управителния съвет на Фондацията на енциклопедията номер едно“ и завършваше още по-пищно с огромен многоцветен печат с изключително сложни символи.

Но въпреки всичко беше ултиматум.

– Все пак оказа се, че няммахме много време – поде Хардин, – само три месеца. И макар да беше малко, ние го хвърлихме на вятъра, без да го използваме. Това нещо тук ни дава една седмица. Какво ще правим сега?

Пирен се смръщи загрижено.

– Трябва да има някаква вратичка. Изглежда абсолютно невероятно да доведат нещата до крайност с оглед на онова, в което ни увери лорд Доруин за становището на императора и на Империята.

Хардин вирна глава.

– Разбирам. Уведомил си краля на Анакреон за това така наречено становище?

– Да, след като поставих предложението на гласуване в Съвета и получих единодушно одобрение.

– И кога се е състояло това гласуване? Пирен показва достойнство.

– Не мисля, че съм отговорен пред теб в каквото и да е отношение, кмете Хардин.

– Добре. Не съм чак толкова жизнено заинтересуван. Просто мнението ми е, че вашето предаване по дипломатически път на ценния принос на лорд Доруин към положението – той повдигна тъгълчетата на устата си в лека усмивка – е пряката причина за тази малка приятелска бележка. В противен случай може би щяха да се позабавят, макар че, като се вземе предвид отношението на Съвета, не смятам, че допълнителното време щеше да помогне по какъвто и да е начин на Терминус.

– И как точно стигаш до това забележително заключение, господин кмете? – осведоми се Йейт Фулъм.

– По доста прост начин. Необходимо беше да се прибегне до тази толкова пренебрегвана стока – здравият разум. Знаете, че съществува област на човешкото познание, известна като символна логика, която може да се използва, за да се режат всякакви пречещи изсъхнали клони, внасящи безпорядък в човешкия език.

– И какво стана? – попита Фулъм.

– Приложих я. Между другото приложих я към този документ. Всъщност не ми беше необходимо заради самия мене, защото аз знаех какво представлява, но мисля, че на петима учени по-лесно ще успея да го обясня със символи, отколкото с думи. – Хардин извади няколко листа хартия от папката пред него и ги разпръсна. – Впрочем не съм го напразил аз. Както можете да видите, анализите са подписани от Мюлър Холк от Отдела по логика.

Пирен се наведе над масата, за да види по-добре.

– Посланието от Анакреон беше прост проблем – продължи Хардин, – защото авторите му са по-скоро хора на действието, отколкото на думите. То лесно и недвусмислено се свежда до явното изявление, което можете да видите в символи и което, грубо преведено в думи, е:

„До една седмица ще ни дадете онова, което искаме, или ние ще ви избием до крак и пак ще си го вземем“.

Настъпи тишина, докато петимата членове на Съвета преглеждаха символите, а после Пирен седна и смутено се изкашля.

– Няма вратичка, нали доктор Пирен? – попита Хардин.

– Изглежда, че няма.

– Добре. – Хардин смени листовете. – Пред вас сега е копие от договора между Империята и Анакреон – между другото договор, подписан от името на императора от същия лорд Доруин, който беше тук миналата седмица – и неговият анализ в символи.

Договорът обемаше пет страници дребен печатен текст, а анализът бе написан върху по-малко от половин страница.

– Както виждате, джентълмени, към деветдесет процента от договора са се изпарили от анализа като безсмислени, а онова, което ни остава, може да се опише по следния интересен начин:

Задължения на Анакреон към Империята – *никакви!*

Власт на Империята над Анакреон – *никаква!*

Отново петимата следяха неспокойно доводите и ги сверяваха с договора, а когато свърши, Пирен каза разтревожено:

– Изглежда точен.

– В такъв случай признавате, че договорът е само декларация за пълна независимост от страна на Анакреон и признание на този статут от Империята?

– Така изглежда.

– А мислите ли, че Анакреон не го е разбрал и не се стреми да изтъкне независимото си положение – и, естествено, ще негодува при

всяка поява на заплаха от страна на Империята? Особено когато е очевидно, че Империята е безсилна да изпълни каквато и да е заплаха, защото в противен случай никога нямаше да допусне независимостта на Анакреон.

– Но тогава – намеси се Сът – как кметът Хардин ще обясни уверенията на лорд Доруин за подкрепата на Империята? Те изглеждаха... Той повдигна рамене. – Ами изглеждаха задоволителни.

Хардин се облегна назад в креслото.

– Знаете ли, това е най-интересната част от цялата история. Принавам, че когато за пръв път се запознах с негово превъзходителство, го сметнах за съвършено магаре, но в действителност се оказа, че той е опитен дипломат и много умен човек. Позволих си да запиша всичките му изказвания.

Всички се размърдаха неспокойно, а Пирен разтвори уста от ужас.

– Какво от това? – попита Хардин. – Съзнавам, че е голямо нарушение на законите на гостоприемството и нещо, което никой, така наречен джентълмен, не би направил. Също, че ако негово превъзходителство беше разбрал, щяхме да си имаме неприятности; но той не усети, а аз разполагам със запис и това е всичко. Накарах да дешифрират записа и също го изпратих на Холк за анализ.

– И къде е анализът? – осведоми се Лъндин Краст.

– Точно това е интересното – отвърна Хардин. – Във всяко отношение този анализ се оказа най-трудният от трите. Когато след два дни непрекъснатата работа Холк успя да отстрани безсмислените изказвания, празния брътвеж, безполезните определения – накратко цялото лигавене, – той установи, че не е останало нищо. Всичко се е анулирало. За пет дни, джентълмени, лорд Доруин *не е казал абсолютно нищо* и е говорил така, че вие не сте забелязали това. *Ето* ви уверенията, дадени в.и от вашата скъпоценна Империя.

Ако Хардин бе поставил върху масата издаваща силен смрад бомба, не би могъл да създаде по-голямо объркване от настъпилото след последните му думи. Той зачака уморено и търпеливо да затихне суматохата.

– Така че – заключи Хардин, – когато сте изпратили вашите заплахи, – а те са били точно това – относно някакви действия на Империята срещу Анакреон, вие просто сте раздразнили един монарх, който е разбирал по-добре положението. Естествено, неговото его е настояло за незабавни действия и резултатът е този ултиматум, който ме връща към първоначалното ми изказване. Остава ни една седмица и какво ще

правим сега?

– Изглежда – рече Сът, – нямаме друг избор, освен да позволим на Анакреон да установи военни бази на Терминус.

– Съгласен съм с вас – отвърна Хардин, – но какво ще направим, за да ги изхвърлим отново при първия удобен случай?

Мустаците на Йейт Фулъм потръпнаха.

– Изглежда, си решил, че срещу тях трябва да се използва сила.

– Насилието – беше отговорът – е последното убежище на некомпетентния. Но аз нямам никакво намерение да постеля килим за посрещането им и да избърша праха от най-добрите мебели, за да могат да ги използват.

– Въпреки това не ми харесва начинът, по който говориш – настоя Фулъм. – Това е опасно становище; още по-опасно е, защото напоследък забелязахме, че голяма част от населението, изглежда, реагира точно по този начин на всички твои внушения. Мога направо да ти кажа, кмете Хардин, че Съветът не е напълно сляп за действията ти напоследък. – Той млькна и всички изразиха съгласие. Хардин вдигна рамене. Фулъм продължи. – Ако подбудиш града към насилствени действия, ще извършиш сложно самоубийство... а ние не възнамеряваме да го допуснем. Нашата политика има само една основна цел и тя е издаването на енциклопедията. Каквото и да решим да направим или да не направим, ще бъде решено като необходима мярка, за да се запази енциклопедията.

– Тогава – рече Хардин – стигаш до заключението, че трябва да продължим интензивната си кампания да не предприемаме нищо.

– Ти сам доказва, че Империята не е в състояние да ни помогне – каза горчиво Пирен, – макар да не разбирам защо и как може да бъде така. Ако е необходим компромис...

Хардин изпитваше кошмарното чувство, че тича с всички сили, но не помръдва от мястото си.

– Няма компромис! Не разбирате ли, че тази безсмислица за военните бази е особено долнокачествен брътвеж? Хаут Родрик ни съобщи какво иска Анакреон – направо да ни анексира и да ни наложи собствената си феодална система на поземлени владения и селскоаристократична икономика. Ако е останало нещо от нашия блъф за атомната енергия, то може да ги принуди да действат по-бавно, но въпреки това ще действат.

В негодуванието си той се беше изправил и другите също бяха станали – с изключение на Джорд Фара. Тогава Джорд Фара заговори:

– Моля всички да седнете. Струва ми се, че стигнахме достатъчно

далеч. Хайде, кмете Хардин, няма смисъл да гледаш толкова гневно; никой от нас не е извършил предателство.

– Ще трябва да ме убедите в това!

– Знаеш, че не го мислиш – усмихна се кротко Фара. – Позволете ми да кажа нещо!

Малките му хитри очи бяха полупритворени, а по широката му гладка брадичка лъщеше пот.

– Изглежда, няма смисъл да се крие, че Съветът стигна до следното решение – истинското разрешаване на проблема се съдържа в онова, което ще бъде разкрито, когато след шест дни се отвори криптата.

– Това ли е приносът ви по въпроса?

– Да.

– Не трябва да предприемаме нищо, така ли, освен да чакаме кротко и спокойно и да изразяваме вярата си, че от криптата ще изскочи някакъв *deus ex machina*.

– Като се отстрани емоционалната ти фразеология, това е същността.

– Какво неприкрито бягство от действителността! Наистина, доктор Фара, такава лудост намирисва на гениалност. По-дребен ум не би бил способен на нея.

– Вкусът ти към епиграмите, Хардин, е забавен – усмихна се снизходително Фара, – но тук не е на място. Всъщност, струва ми се, че помниш спора за криптата преди три седмици.

– Да, помня го. Не отричам, че от гледна точка само на дедуктивната логика идеята беше глупава. Ти каза – прекъсни ме, ако греша, – че Хари Селдън е най-великият психолог в Системата; че поради това той би могъл да предвиди точното и неудобно положение, в което се намираме сега; и затова е създал криптата като метод да ни покаже изхода.

– Това е същността на идеята.

– Ще те изненада ли, ако споделя, че през последните седмици доста мислих по въпроса?

– Много ласкателно. И какъв е резултатът?

– Резултатът е, че чистата дедукция не е достатъчна. Отново е необходим малко здрав разум.

– Например?

– Например, ако той е предвидил бъркотията с Анакреон, защо не ни е настанил на някоя друга планета, по-близо до центровете на Галактиката? Добре известно е, че Селдън с хитрост и ловкост накарал комисарите на Трантор да наредят Фондацията да се установи на Терминус.

Но защо го е направил? Защо да ни настанява тук, ако предварително е знаел, че ще бъдат прекъснати съобщителните ни връзки, знаел е за изолацията ни от Галактиката, за заплахата от съседите ни и за нашата безпомощност поради липсата на метали на Терминус? Това преди всичко! Ако пък е предвидил всичко, защо не е предупредил първите заселници, за да имат те време да се подготвят, ами изчаква, както е направил, единият ни крак да влезе в гроба, преди да го направи?

И не забравяйте друго. Макар той да е могъл да предвиди проблема *тогава*, ние също така добре го виждаме *сега*. Все пак Селдън не е бил магьосник. Няма магически методи за избягване от тази дилема, които той може да види, а ние – не.

– Но, Хардин – припомни му Фара, – ние не можем!

– Не сте се и *опитали*. Не сте направили нито един опит. Първо, отказахте въобще да признаете, че съществува заплахата! После възлагахте напълно вяра на императора! Сега се прехвърлихте към Хари Селдън. През цялото време неизменно разчитахте на властта или на миналото – никога на самите себе си. – Той стисна конвулсивно юмруци. – Това е равносилно на болестна реакция – условен рефлекс, който отстранява независимостта на разума ви винаги когато стане въпрос да се противопоставите. В мозъците ви, изглежда, никога няма съмнение, че императорът е по-силен от вас, или че Хари Селдън е по-умен. А това е погрешно, не разбирате ли?

Неизвестно защо, никой не пожела да му отговори.

– Не става въпрос само за вас – продължи Хардин. – Същото е с цялата Галактика. Пирен чу мислите на лорд Доруин за научните изследвания. Лорд Доруин смята, че за да си добър археолог, е достатъчно да прочетеш всички книги по въпроса – написани от хора, умрели преди векове. Той смята, че за да се разрешат археологичните загадки, трябва да се преценят противоположните авторитетни източници. А Пирен го изслуша и не направи никакви възражения. Не разбирате ли, че в това има нещо нередно? – Отново в гласа му прозвуча едва ли не нотка на молба. Отново никакъв отговор. Той продължи. – А вие и половината хора на Терминус не сте подобри. Седим си тук и смятаме, че енциклопедията е светая светих. Мислим, че най-великата цел на науката е да класифицира минали данни. Това е важно, но не трябва ли да се работи и по-нататък? Не виждате ли, че отстъпваме и забравяме? Тук, в Периферията, са загубили атомната енергия. На Гама от Андромеда избухнала централа поради некачествен ремонт, а канцлерът на Империята се оплаква, че не достигат атомни техници. А решението? Да се обучат



нови? Никога! Вместо това да се ограничи използването на атомна енергия! – И за трети път ги попита: – Не виждате ли? Процесът обхваща цялата Галактика. Това е боготворене на миналото. То е упадък – *застой!*

Хардин се взираше в тях един след друг, а те го гледаха с неподвижни погледи. Фара пръв се окопоти.

– Е, тук няма да ни помогне мистичната философия. Нека бъдем конкретни. Отричаш ли, че Хари Селдън лесно би могъл да предвиди историческите тенденции на бъдещето чрез проста психологична техника?

– Не, разбира се, не – викна Хардин. – Но не можем да разчитаме на него за разрешение. В най-добрия случай той би могъл да набележи проблема, но ако има някакво решение, трябва да го намерим ние самите. Селдън не може да го направи вместо нас.

– Какво искаш да кажеш – заговори внезапно Фулъм – с това „да набележи проблема“? Ние *знаем* какъв е проблемът.

Хардин се нахвърли върху него.

– Мислите си, че знаете! Мислите, че Хари Селдън вероятно се е тревожил само за Анакреон. Не съм съгласен! Казвам ви, джентълмени, засега никой от вас няма и най-малко понятие какво става всъщност.

– А ти знаеш ли? – запита го враждебно Пирен.

– Струва м.и се, че зная! – Хардин скочи и отдръпна креслото си настрана. Погледът му беше студен и твърд. – Ако има нещо сигурно, то е, че в цялата тази работа нещо мирише; нещо по-голямо от всичко, за което сме говорили досега. Задайте си само този въпрос: защо в първоначалния състав на Фондацията не е бил включен нито един първокласен психолог с изключение на Бор Алурийн? А и *той* избягваше да учи студентите си на нещо повече от основните принципи.

Последва кратко мълчание, после Фара се обади:

– Добре де? Защо?

– Може би защото някой психолог би разбрал какво става – и то твърде рано, за да е удобно за Хари Селдън. А сега ние се препъваме, зърваме по нещо мъгливо от истината и нищо повече. Хари Селдън е искал точно това. Той се изсмя рязко. – Довиждане, джентълмени! – И гордо излезе от залата.

## 6

Кметът Хардин дъвчеше края на пурата си. Тя беше загаснала, но

той не го забелязваше. Не бе спал предишната нощ и предвиждаше, че вероятно няма да спи и следващата. Познаваше се по очите му.

– И това включва всичко? – попита той уморено.

– Мисля, че да. – Йохан Лий подпря брадичка на ръката си. – Как ти звучи?

– Не много зле. Разбираш, че трябва да се направи с дръзко нахалство. С други думи – не бива да има колебание; да не им се остави да схванат каква е обстановката. Щом вече бъдем в положение да даваме заповеди, ще заповядваме, сякаш сме родени да го правим, а те ще ни се подчиняват по навик. Това е същността на всеки *преврат*.

– Ако Съветът прояви нерешителност, макар за...

– Съветът? Не го включвай в сметките. След утрешния ден значението му като фактор на Терминус ще бъде нула. Лий бавно кимна.

– Въпреки това е странно, че досега не са направили нищо, за да ни спрат. Каза, че не са съвсем на тъмно.

– Фара напипва очертанията на проблема. Понякога ме изнервя. А откакто ме избрах, Пирен ме подозира. Но те никога не са били способни да разберат какво се готви в действителност. Цялото им възпитание е било авторитарно. Сигурни са, че императорът – само защото е император – е всемоушен. Уверени са също, че Управителният съвет – само защото е Управителен съвет, който действа от името на императора – не може да изпадне в положение, при което да не издава заповеди. Тази им неспособност да осъзнаят възможността за бунт е най-добрият ни съюзник. – Хардин стана от креслото си и отиде до охладителя за вода. – Докато си гледат енциклопедията, Лий, те не са лоши хора, а ние ще се погрижим в бъдеще да се занимават само с нея. Но щом става въпрос да се управлява Терминус, те са безнадежно некомпетентни. Сега върви и се погрижи нещата да потръгнат. Искам да остана сам.

Той седна върху ъгъла на бюрото и се загледа в чашата с вода.

Космос! Само да беше толкова уверен, колкото твърдеше! Анакреонците щяха да кацнат след два дни, а на какво можеше той да разчита, освен на някои хрумвания и опити да отгатне към какво ги е подтиквал Хари Селдън през последните петдесет години? Дори не беше истински, настоящ психолог – обикновен неопитен човек с частично образование, който се опитва да отгатне замислите на най-великия мозък на епохата.

Ако Фара беше прав; ако Анакреон беше единственият проблем, предвиден от Хари Селдън; ако се е грижил да запази само енциклопедията – тогава каква беше стойността на *преврата*?

Хардин повдигна рамене и изпи водата.

В криптата бяха поставени доста повече от шест кресла, сякаш се очакваше по-голямо присъствие. Хардин го отбеляза многозначително и седна уморено в един ъгъл, колкото може по-далеч от другите петима.

Членовете на Съвета, изглежда, не възразяваха против подобно подреждане. Разговаряха помежду си с шепот, който след известно време се превърна в съскащи едносрични звуци и накрая замря напълно. От всички тях само Джорд Фара изглеждаше почти спокоен. Беше извадил часовника си и мрачно се

Хардин погледна собствения си часовник, после премести поглед върху стъкления куб – напълно празен, който заемаше половината помещение. Той беше единственият необичаен предмет в залата, защото освен него нищо не издаваше, че някъде зрънце радий се разпада до мига, в който един лост ще превключи, ще се направи връзка, и...

Светлините намаляха! Не загаснаха, а само пожълтяха и потъмняха така внезапно, че Хардин се стресна. Той вдигна поглед към лампите на тавана доста сепнато и когато го свали, стъкленият куб вече не беше празен. Заемаше го мъж в инвалидна количка! Той помълча няколко мига, но затвори книгата в скута си и лениво я опипа. След това се усмихна и лицето му изглеждаше съвсем живо.

– Аз съм Хари Селдън – произнесе мъжът. Гласът беше старчески и благ.

Хардин понечи да се изправи, за да се представи, но се въздържа.

– Както виждате – продължи с разговорен тон гласът, – прикован съм към тази количка и не мога да стана, за да ви приветствам. По мое време вашите прадеди отпътуваха преди няколко месеца за Терminus и след това аз получих доста неприятна парализа. Известно ви е, че не мога да ви видя и поради това не съм в състояние да ви приветствам както подобава. Дори не зная колко от вас са тук, така че всичко ще премине без официалности. Ако някой от вас е прав, моля да седне; ако ви се пуши, нямам нищо против. – Последва лек смях. – Защо ли да имам нещо против? Всъщност аз не съм тук.

Хардин почти автоматично бръкна за пура, но се отказа.

Хари Селдън остави настрана книгата – сякаш я постави върху някакво бюро до него, – а когато пръстите му я пуснаха, тя изчезна.

– Днес се навършват петдесет години – поде отново той, – откакто е основана Фондацията – петдесет години, през които членовете на

Фондацията не знаеха каква е целта на тяхната работа. Налагаше се да не знаят, но сега тази необходимост вече не съществува. Да започнем с това, че Фондацията на енциклопедията е измама и винаги е била такава!

Зад Хардин настъпи суматоха и се разнесоха няколко приглушени възклицания, но той не се обърна.

Хари Селдън, разбира се, остана невъзмутим. Той продължи:

– Тя е измама в този смисъл, че нито аз, нито колегите ми сме се безпокоили дали дори един том от нея ще бъде въобще издаден. Тя изпълни целта си, тъй като чрез нея получихме харта от императора, чрез нея привлякохме сто хиляди души, необходими за нашия проект, и също благодарение на нея им намерихме занимание, докато събитията се развият и стане твърде късно да се откажат.

През петдесетте години, през които вие се занимавахте с този мошенически проект – няма смисъл да смекчаваме думите, – пътят за вашето отстъпление бе пресечен и сега нямате друг избор, освен да продължите да работите по неизмеримо по-важния проект, който беше и продължава да бъде нашият истински план.

За тази цел ние ви настанихме на такава планета и по такова време, че след петдесет години ви доведохме до положение, при което вече нямате свобода на действие. Отсега нататък и през следващите векове пътят, по който трябва да вървите, е неизбежен. Ще бъдете изправени пред поредица от кризи, както сега сте попаднали в първата от тях, и при всеки случай вашата свобода на действие ще бъде ограничена по подобен начин, така че ще сте принудени да вървите по един и само по един път. Това е пътят, определен от нашата психология, и то с определена цел.

От векове Галактиката е в застои и упадък, макар малко хора да са го съзнали. Но сега най-после Периферията се откъсва и политическото единство на Империята е подкопано. Някъде в тези току-що завършили петдесет години историците ще прокарат една произволна линия и ще заявят: „Това бележи гибелта на Галактичната империя“. И те ще бъдат прави, макар едва ли някой ще признае тази гибел още няколко века.

А след гибелта ще настъпи ера на варварството, период, който според нашата психоистория при нормални обстоятелства ще продължи тридесет хиляди години. Не е възможно да предотвратим гибелта. И не желаем това, защото културата на Империята е загубила и малкото мъжественост и стойност, които е притежавала навремето. Но сме в състояние да съкратим периода на варварство, който неизбежно ще последва, само до хиляда години.

Не можем да ви разкрием всички подробности на това съкращение; също както не беше възможно и да ви доверим истината за Фондацията преди петдесет години. Ако знаехте тези подробности, нашият план можеше да се провали; както би се провалил, ако по-рано бяхте открили измамата с енциклопедията; защото в такъв случай вашите познания ще разширят свободата ви на действие и броят на допълнителните променливи, които ще се въведат, ще бъде по-голям от онзи, с който е в състояние да се справи нашата психология. Но вие няма да ги разкриете, защото на Терминус няма психолози и никога не е имало, с изключение на Алурин, а той беше един от нас.

Но ще ви кажа следното – Терминус и неговата другарка Фондацията в самия край на Галактиката са семената на възраждането и бъдещите основатели на Втората галактична империя. И сегашната криза отправя Терминус към тази връхна точка.

Между другото тази криза е доста ясна, доста по-обикновена от много други, които предстоят. За да я сведем до основното, тя е следната – вие сте планета, която внезапно е откъсната от все още цивилизованите центрове на Галактиката, и ви заплашват по-силните ви съседи. Вие сте малък свят от учени, заобиколен от огромна и непрекъснато разширяваща се сфера на варварство. Вие сте остров на атомна мощ сред непрестанно нарастващ океан от по-примитивна енергия; но въпреки това сте безпомощни поради липсата на метали.

В такъв случай виждате, че сте изправени пред безмилостна необходимост и ви се налага да действате. Същността на това действие – с други думи решението на вашата дилема, – разбира се, е очевидно!

Образът на Хари Селдън посегна във въздуха л книгата отново се появи в ръката му. Той я отвори и каза:

– Но какъвто и лъкатушещ път да поеме вашата история в бъдещето, винаги убеждавайте потомците си, че пътят е очертан и в края му се издига нова, по-велика империя!

Очите му се сведоха към книгата, той се разтопи и светлините отново блеснаха по-силно.

Хардин вдигна очи, за да види срещу себе си Пирен с трагичен поглед и треперещи устни. Гласът на председателя беше твърд, но беззвучен.

– Изглежда, ти беше прав. Ако дойдеш при нас в шест часа тази вечер, Съветът ще се консултира с теб за следващите действия.

Ръкуваха се с него, всеки поотделно, и си отидоха; Хардин се усмихна вътрешно. Въпреки всичко бяха разумни хора; достатъчно добри

учени, за да признаят, че са сбъркали – но за тях беше вече твърде късно.

Погледна часовника си. Вече всичко е свършило. Хората на Лий са поели управлението и Съветът не можеше повече да дава заповеди.

Първите космически кораби на анакреонците щяха да кацнат утре, но и това нямаше значение. След шест месеца и те нямаше вече да заповядват.

Всъщност, както Хари Селдън каза и както Салвор Хардин бе отгатнал след деня, в който Анселм хаут Родрик за първи път разкри пред него, че Анакреон няма атомна енергия, решението на тази криза беше очевидно.

Очевидно колкото всичките дяволи на ада!

### III ЧАСТ КМЕТОВЕТЕ

#### 1

**ЧЕТИРИТЕ КРАЛСТВА** – Име, дадено на онези части от провинция Анакреон, които се откъснали от Първата империя в началото на Ерата на Фондацията, за да образуват независими и краткотрайни кралства. Най-могъщото от тях било Анакреон, което в областта на...

... Несъмнено най-интересният аспект от историята на Четирите кралства засяга странния обществен ред, наложен им временно от управлението на Салвор Хардин...

ЕНЦИКЛОПЕДИЯ „ГАЛАКТИКА“

#### ДЕЛЕГАЦИЯ!

Фактът, че Салвор Хардин я бе предвидил, не я правеше по-приятна. Дори обратното – очакването решително го тревожеше.

Йохан Лий препоръчваше крайни мерки.

– Не разбирам, Хардин – каза той, – защо трябва да губим време. Те не могат да направят нищо до следващите избори – поне по законен път, а това ни дава една година. Отпрати ги.

Хардин облиза устни.

– Лий, никога няма да се научиш. През четиридесетте години, откакто те познавам, въобще не успя да научиш благородното изкуство да се промъкваш изотзад.

– Не мога да се боря по такъв начин – изръмжа Лий.

– Да, зная. Предполагам, затова си единственият човек, на когото имам доверие. – Той млъкна и посегна за пура. Изминахме дълъг път, Лий, откакто в миналото извършихме *преврат* срещу енциклопедистите. Остарявам. На шестдесет и две съм. Замислял ли си се някога колко бързо изминаха тези тридесет години?

– *Аз* не се чувствам стар – изсумтя Лий, – а съм на шестдесет и шест.

– Да, но аз нямам твоето храносмилане. – Хардин смукна лениво от пурата. Отдавна бе престанал да желае мекия тютюн от Вега на младежите си години. Времето, когато планетата Терминус бе търгувала с

всички части на Галактичната империя, принадлежеше на склада на забравата, в който попадат всички „Добри стари времена“. Същата забрава, към която се отправяше Галактичната империя. Запита се кой ли ще бъде новият император – ако въобще има нов император или империя. Космос! Вече четиридесет години, откакто тук, в края на Галактиката, бяха прекъснати съобщенията; целият свят на Терминус се състоеше от него и от четирите съседни кралства.

Как бяха рухнали величията! *Кралства!* В миналото те бяха префектури, всичките част от същата провинция, тя на свой ред беше част от сектор, той от квадрант, който пък на свой ред беше включен в обхващащата всичко Галактична империя. А сега Империята бе загубила власт над далечните райони на Галактиката и тези откъснали се групи планети станаха кралства – с оперетни крале и аристократи, с дребни безсмислени войни и патетичен живот, който продължаваше сред развалините.

Западаща цивилизация. Атомната енергия – забравена. Науката изbledняваща до митология – докато не се намеси Фондацията. Фондацията, която Хари Селдън бе основал тук, на Терминус, точно с тази цел.

Лий беше застанал до прозореца и гласът му прекъсна мислите на Хардин.

– Пристигнаха – отбеляза той – младите сукалчета, с последен модел наземна кола. – Направи няколко несигурни крачки към вратата и тогава погледна Хардин.

Хардин се усмихна и му махна с ръка да остане.

– Наредих да ги доведат тук.

– Тук! Защо? Придаваш им прекалена важност.

– Защо да изпълняваме всичките церемонии на официален прием на кмета? Доста стар съм за бюрократизъм. Освен това, когато имаш работа с младежи, ласкателството е полезно – особено когато с нищо не те задължава. – Той намигна. – Седни, Лий, и ми дай моралната си подкрепа. Ще ми бъде необходима срещу младия Сермак.

– А, тоя Сермак – изрече тежко Лий – е опасен. Има подръжници, Хардин, така че не го подценявай.

– Нима някога съм подценил някого?

– Е, тогава арестувай го. След това можеш да го обвиниш в едно или в друго.

Хардин не обърна внимание на последния съвет.

– Ето ги, Лий. – В отговор на сигнала той натисна един педал под бюрото си и вратата се плъзна встрани.



Четиримата, които съставяха делегацията, влязоха и Хардин любезно им посочи креслата, разположени в полукръг срещу бюрото му. Те се поклониха и зачакаха кметът да заговори пръв.

Хардин отвори странно скулптирания сребърен капак на кутията за пури, принадлежала на Джорд Фара от Управителния съвет през отдавна миналите години на енциклопедистите. Беше истинско имперско изделие от Сантани, макар пурите, които сега съдържаше, да бяха местно производство. Един по един четиримата от делегацията си взеха пури и ги запалиха като в някакъв ритуал.

Сеф Сермак седеше втори отдясно, най-младият от младежката група и най-интересният с четинестите си жълти мустаци, грижливо подстригани, и с хлътналите си очи, чийто цвят не можеше да се определи точно. Хардин почти веднага изключи от сметките си другите трима; по вида им личеше, че са обикновени членове. Съсредоточи вниманието си върху Сермак, същият Сермак, който още през първия си мандат в Градския съвет бе обръщал неведнъж с главата надолу този улегнал орган на властта, и заговори именно на Сермак.

– Много исках да ви видя, съветник, още откакто произнесохте отличната си реч миналия месец. Нападките ви срещу външната политика на нашето правителство бяха много умни. Очите на Сермак пламнаха.

– Вашият интерес е чест за мен. Нападките може да са били умни или не, но със сигурност бяха оправдани.

– Може би! Разбира се, вашето мнение си е ваше. Но вие сте още доста млад.

– Това е вина – отвърна Сермак сухо – на повечето хора в определен период от живота им. Вие сте станал кмет на града, когато сте бил две години по-млад, отколкото съм аз сега.

Хардин се усмихна на себе си. Окоето му не мигаше на този хлапак.

– Вероятно – каза Хардин – сте дошли при мен заради същата външна политика, която толкова много ви безпокоеше в залата на Съвета. Говорите ли и от името на тримата си колеги, или трябва да изслушвам всеки поотделно?

Четиримата младежи се спогледаха бързо, клепащите им трепнаха.

– Аз говоря от името на населението на Терминус – заяви мрачно Сермак, – население, което не е истински представено в този орган без собствено мнение, наричан Съвет.

– Разбирам. В такъв случай говорете!

– Въпросът ми се свежда до следното, господин кмете. Ние не сме доволни...

– С това „ние“ имате предвид народа, така ли?

Сермак го изгледа враждебно, усети някаква клопка, и отговори студено:

– Убеден съм, че моите схващания отразяват мислите на мнозинството от гласоподавателите на Терминус. Това задоволява ли ви?

– Е, подобно изявление се нуждае от доказателства, но все пак продължавайте. Вие не сте доволни.

– Да, не сме доволни от политиката, която вече тридесет години оставя Терминус беззащитен срещу неизбежно нападение отвън.

– Разбирам. И затова...? Продължавайте, продължавайте.

– Много мило от ваша страна, че предугаждате думите ми. И затова ние образуваме нова политическа партия; тя ще защитава сегашните нужди на Терминус, а не някаква мистична „очевидна съдба“ на бъдещата империя. Ще изхвърлим от Съвета вас и вашата блюдолизническа клика от успокоители, и то скоро.

– Освен ако? Както знаем, винаги съществува едно „освен ако“.

– В този случай условието не е сложно – освен ако си подадете оставката още сега. Не искам от вас да промените политиката си – не бих ви гласувал толкова голямо доверие. Вашите обещания нямат никаква стойност. Ще приемем само незабавна оставка.

– Разбирам. – Хардин кръстоса крака и наведе назад креслото си на два крака. – Поставяте ми ултиматум. Много любезно от ваша страна да ме предупредите. Но, разбирате ли, аз няма да му обърна внимание.

– Не мислете, че ви предупреждаваме, господин кмете. Само ви известяваме за нашите принципи и бъдещи действия. Новата партия вече е учредена и утре ще започне официалната си дейност. Няма нито място, нито желание за компромис и, честно казано, само признанието ни за заслугите ви към града ни склониха да ви предложим лесен начин да се оттеглите. Не мислех, че ще се възползвате от него, но съвестта ми е чиста. Следващите избори ще напомнят по-силно и съвсем неустойимо, че оставката ви е необходима.

Той стана и даде знак на другите.

Хардин вдигна ръка.

– Почакайте! Седнете!

Сеф Сермак седна отново с лек оттенък на прекалена готовност и Хардин се усмихна вътрешно, макар лицето му да не го показва. Въпреки думите си Сермак очакваше някакво предложение – каквото и да е предложение.

– Точно в какво искате да се промени нашата външна политика? –

запита Хардин. – Искате ли да нападнем четирите кралства още сега, веднага, и четирите наведнъж?

– Не давам подобен съвет, кмете. Нашето просто предложение е всякакви умиротворителни действия да бъдат прекратени незабавно. По време на вашето управление провеждахте политика на научна помощ за кралствата. Дадохте им атомна енергия. Помогнахте да се възстановят централите на тяхна територия. Създадохте там медицински клиники, химически лаборатории и заводи.

– Добре. А какви са вашите възражения?

– Правехте го, за да не ни нападнат. С тези неща като подкуп играхте ролята на глупак в колосална игра на изнудване, в която допуснахте Терминус да бъде изцеден – в резултат сега сме зависими от милостта на тези варвари.

– В какво отношение?

– Защото сте им дали мощ, дали сте им оръжия и дори ремонтирахте корабите от техните флоти; сега те са неизмеримо по-силни, отколкото са били преди три десетилетия. Техните желания се увеличават, а с новите си оръжия накрая ще задоволят исканията си наведнъж, като със сила завземат Терминус. Не свършва ли обикновено така всяко изнудване?

– А вашето лекарство?

– Веднага спрете подкупите, докато още можете. Положете усилия, за да засилите Терминус и нападнете първи!

Хардин с почти патологичен интерес се вгледа в русите мустачки на младежа. Сермак се чувстваше уверен в себе си – в противен случай нямаше да говори толкова много. Нямаше съмнение, че думите му отразяваха настроението на доста огромна част от населението – доста огромна.

Гласът на Хардин не издаде потока от леко обезпокоени мисли. Той заговори почти небрежно.

– Свършихте ли?

– Засега.

– Добре тогава, виждате ли изявлението в рамка на стената зад мен? Прочетете го, ако обичате. Устните на Сермак трепнаха.

– Там пише: „Насилието е последната възможност на некомпетентния“. Това е доктрината на един старец, господин кмете.

– Прилагам я като млад човек, господин съветник, и та успешно. Вие сте били зает с раждането си, когато това се случи, но може би в училище сте чели нещо за него. – Той изгледа съсредоточено Сермак и

продължи с равномерен глас. – След като Хари Селдън основал Фондацията тук с фиктивната цел да се създаде велика енциклопедия, в продължение на петдесет години ние следвахме тази измамна надежда, преди да открием какво в действителност е искал. Тогава беше станало вече почти невъзвратно късно. Когато връзките в централните райони на старата Империя се прекъснаха, ние се озовахме в свят от учени, съсредоточени в един-единствен град, който нямаше никаква индустрия и беше заобиколен от новосъздадени кралства, враждебно настроени и до голяма степен варварски. Ние бяхме малък остров на атомна енергия сред този океан от варварство – изключително ценна плячка.

Анакреон, тогава, както и сега, най-мощното от четирите кралства, поиска и наистина установи военна база на Терминус, а управителите на града, енциклопедистите, разбраха много добре, че това е само преход към завладяване на цялата планета. Така стояха нещата, когато аз... хм... поех управлението. Какво щяхте да направите вие?

Сермак повдигна рамене.

– Въпросът е академичен. Разбира се, аз зная какво сте направили *вие*.

– Все пак ще го повтора. Може би не разбирате същността. Голямо беше изкушението да съберем колкото можем повече сили и да се бием. Това е най-лесният и най-удовлетворителният за човешкото самоуважение изход, но почти неизменно и най-глупавият. *Вие* щяхте да постъпите така; вие, който съветвате „да нападнем първи“. Но аз постъпих другояче. Посетих едно по едно трите кралства; изтъкнах, че да се допусне тайната на атомната енергия да попадне в ръцете на Анакреон е най-бързият начин сами да си прережат гърлата; и кротко им намекнах, че трябва да направят очевидното. Това беше всичко. Един месец след като войските на Анакреон бяха кацнали на Терминус, техният крал получи общ ултиматум от тримата си съседи. За седем дни и последният анакреонец напусна Терминус. Кажете, каква нужда имаше от насилие?

Младият съветник изгледа замислено фасата на пурата и го хвърля в отвърстието на изгарящото устройство.

– Не успявам да видя аналогия. Инсулинът възвръща диабетика към нормално състояние без необходимост от нож, но апендицитът се нуждае от операция. Това не зависи от вас. Когато другите средства са безсилни, какво остава, освен, както вие го изразихте, последната възможност за спасение? Ваша е грешката, че сме принудени да прибегнем към нея.

– Моя ли? О, да, отново моята политика на мир. Изглежда, все още

не схващате основното, което е необходимо в нашето положение. Проблемите ни не приключиха с отпътуването на анакреонците. Тогава само се постави началото им. Четирите кралства станаха по-големи наши врагове от преди, защото всяко искаше атомна енергия – и всяко от тях не ни закачаше, защото се страхуваше от другите три. Балансирахме върху острието на силно наточена сабя и най-малкото залитане на която и да е страна... Ако например едно от кралствата станеше много силно; или ако две от тях образуваха коалиция... Разбирате ли?

– Естествено. Тогава е било времето да се започне пълна подготовка за война.

– Напротив. Тогава беше времето да се положат усилия за пълно предотвратяване на войната. Насочвах ги едно срещу друго. Поред помагах на всяко от тях. Предлагах им наука, търговия, образование, медицина. Направих така, че Терминус да има повече стойност за тях като процъфтяващ свят, отколкото като военна плячка. Това се оказа правилно в продължение на тридесет години.

– Да, но сте били принудени да давате тези научни подаръци с най-възмутителни представления. От тях сте създали нещо като полурелигия, полумръсотия. Организирали сте йерархия от жреци и сложен, безсмислен ритуал!

– Какво от това? – намръщи се Хардин. – Не виждам да има въобще някаква връзка със спора ни. Отначало започнах по този начин, защото варварите гледаха на нашата наука като на някакво магьосничество и беше по-лесно да ги накараме да я приемат на тази основа. Жреческата каста се самосъздаде и когато ѝ помагаме, ние само следваме линията на най-малкото съпротивление. Проблемът е второстепенен.

– Но тези жреци управляват енергийните централи. Това *не е* дребна работа.

– Вярно е, но *ние* сме ги обучили. Познанията им за техните уреди са чисто емпирични и те твърдо вярват в клоунадата, която ги заобикаля.

– А ако някой от тях разбере, че всичко е буфонада, и е достатъчно гениален, за да не се задоволи с практическите познания, какво ще му попречи да научи истинската техника и да я продаде на онзи, който наддаде най-много? Каква ще бъде тогава стойността ни за кралствата?

Малка вероятност има да се случи нещо подобно, Сермак. Вие разсъждавате повърхностно. Най-добрите младежи от планетите на кралствата всяка година се изпращат тук, във Фондацията, и се обучават за жреци. А най-талантливите от тях остават при нас като аспиранти. Ако

мислите, че онези, които остават с почти никакви познания за основите на науката, или още по-зле, с изкривените познания, които жреците получават, могат със скок да проникнат в тайните на атомната енергия, на електрониката, на теорията за свръхизкривеното пространство, значи имате твърде романтична и глупава представа за науката. За да се стигне толкова далеч, са необходими цял живот учене и изключителен ум.

По време на това изказване Йохан Лий внезапно бе станал и бе излязъл от стаята. Сега се беше върнал и когато Хардин млъкна, той се наведе над ухото на началника си. Размениха шепнешком няколко думи и после му подаде оловен цилиндър. След това Лий хвърли враждебен поглед към делегацията и седна в креслото си.

Хардин заобръща цилиндъра в ръцете си, като с притворени очи наблюдаваше делегатите. После с внезапно силно завъртане го разтвори и само Сермак имаше достатъчно здрав разум, за да не хвърли бърз поглед върху ролката хартия, която падна от него.

– С една дума, джентълмени – заключи Хардин, – правителството е на мнение, че знае какво върши.

Той зачете, докато говореше. Листът беше покрит със сложен безсмислен код и само в три думи, написани с молив в единия край, се криеше съобщението. Хардин го изчете с един поглед и хвърли листа в отвърстието на изгарящото устройство.

– С това – заяви Хардин, – опасявам се, свършва нашият разговор. Радвам се, че се видях с всички вас. Благодаря за посещението. – Ръкува се небрежно с всеки от тях и те излязоха.

Хардин бе почти изгубил навика да се смее, но след като Сермак и тримата му мълчаливи придружители бяха вече далеч, си позволи да се усмихне сухо и погледна развеселен Лий.

– Как ти хареса тази битка на блъфове, Лий?

Лий изръмжа намусено.

– Не съм сигурен дали *той* блъфираше. Отнасяш се меко с него и е напълно възможно да спечели следващите избори, точно както казва.

– О, напълно вероятно, напълно вероятно – ако преди това не се случи нещо.

– Вземи мерки, Хардин, този път събитията да не се развият в погрешна посока. Казвам ти, че Сермак има поддръжници. Ами ако не изчака следващите избори? Имаше време, когато двамата с теб задействахме нещата чрез насилие въпреки лозунга ти какво представлява насилието.

– Днес *си* песимистично настроен, Лий – повдигна вежда Хардин. –

И изключително противоречив, иначе нямаше да заговориш за насилие. Спомни си, че нашият малък бунт бе извършен без загуба на живот. Беше необходима мярка, осъществена в подходящ момент, и премина гладко, безболезнено и почти без никакви усилия. Що се отнася до Сермак, той е изправен пред други обстоятелства. Ние с теб, Лий, не сме енциклопедисти. *Ние* сме подготвени. Насъскай любезно твоите хора срещу тези младежи, стари приятелю. Не ги оставяй да разберат, че са следени, но, нали разбираш, трябва да си държим очите отворени.

Лий се разсмя, развеселен и кисел едновременно.

– Много добър щях да бъда, ако чаках заповедите ти, нали, Хардин? Вече от един месец Сермак и хората му са под наблюдение.

– Пръв си се сетил, така ли? – позасмя се кметът. – Добре. Между другото – добави той спокойно – посланик Верисов се връща на Терминус. Временно, надявам се.

Последва кратко мълчание, изпълнено с известни опасения, после Лий заговори:

– Това ли гласеше съобщението? Значи нещата вече започват да се задвижват?

– Не зная. Не мога да кажа, преди да чуя какво ще ни разкаже Верисов. Но може и да си прав. Все пак *трябва* да стане така преди изборите. Но защо изглеждаш толкова потиснат?

– Защото не зная как ще се развият събитията. Ти си твърде прикрит, Хардин, и играеш играта доста рисковано.

– И ти ли, Бруте – измърмори Хардин и продължи на висок глас: – Означава ли това, че ще се присъединиш към новата партия на Сермак?

Лий се усмихна въпреки желанието си.

– Добре. Печелиш. Какво ще кажеш, ако сега предложи да обядваме?

## 2

Много епиграми се приписват на Хардин – непоправим епиграмист, – много от които вероятно са апокрифни. Независимо от това говори се, че при даден случай той казал:

„Полезно е да постъпваш очевидно, особено ако имаш репутацията, че си лукав“.

Поли Верисов неведнъж бе имал случай да действа съгласно този съвет, защото караше вече четиринадесетата си година със своя двоен

статут на Анакреон – двоен статут, чието поддържане често и неприятно му напомняше за танц с боси крака по нагорещен метал.

За хората на Анакреон той беше върховен жрец, представител на Фондацията, която за тези варвари представляваше връх на тайнствеността и материален център на религията, създадена – с помощта на Хардин – през последните три десетилетия. Като такъв на него му отдаваха почести, които бяха станали ужасно уморителни, защото с цялата си душа презираше ритуала, чийто център беше самият той.

Но за краля на Анакреон – стария преди и неговия внук, седнал сега на трона – той беше просто посланик на една сила, от която едновременно се страхуваха и за която ламтяха.

Изобщо беше неприятна длъжност и първото му пътуване до Фондацията за три години въпреки тревожния инцидент, който го правеше необходимо, беше нещо като ваканция.

И тъй като не за първи път се налагаше да пътува в пълна тайна, той отново използва епиграмата на Хардин за очевидните постъпки.

Облече се в цивилни дрехи – само по себе си празник – и се качи във втора класа на пътнически космически кораб на Фондацията. Кацнал на Терминус, той си проби път през тълпата на космодрума и се обади в Градския съвет от обществен визифон.

– Казвам се Джан Смит – съобщи той. – За днес следобед имам опеределена среща с кмета.

Младата жена с безразличен глас, но иначе експедитивна, която му отговори, се свърза с някого, размени набързо няколко думи и каза на Верисов със сух, механичен тон:

– Кметът Хардин ще ви приеме след половин час, сър. – После екранът избледня.

След това посланикът на Анакреон купи последното издание на „Джърнал“ на Терминус сити, отправи се спокойно към Общинския парк и седна на първата попаднала му пейка. Докато чакаше, изчете първата страница, спортните новини и комиксите. В края на половиния час той мушна вестника под мишница, влезе в Градския съвет и се представи в приемната.

При всичките си действия той остана безопасно и напълно неразпознат, тъй като толкова биеше на очи, че никой не го погледна повторно.

Хардин вдигна поглед към него и се захили.

– Вземи си пура. Как мина пътуването?

Верисов бръкна в кутията.



– Интересно. В съседната кабина пътуваше един жрец на път за тук, за да премине специален курс по радиоактивни синтетични вещества... за лечение на рак... разбираш...

– Сигурно не ги е наричал радиоактивни синтетични вещества, нали?

– Предполагам, че не! За него те са Свещената храна.

– Продължавай – усмихна се кметът.

– Въвлече ме в теологичен спор и положи всички възможни усилия, за да ме издигне над жалкия материализъм.

– И не позна собствения си върховен жрец?

– Без пурпурната ми тога? Освен това той е от Смирно. Но преживяването беше интересно. Забележително е, Хардин, как религията на науката пусна корени. Написах едно есе на тази тема – само за собствено удоволствие; не може да се публикува. Като разгледаме проблема социологично, виждаме, че когато старата Империя започва да загнива по краищата, може да се сметне, че науката във външните светове се е провалила като наука. За да бъде приета отново, тя трябва да се представи в друг вид – и тя е постъпила точно така. Когато се възползваш от помощта на символичната логика, всичко се нарежда прекрасно.

– Интересно! – Кметът сложи ръце зад тила си и внезапно го подкани: – Говори за положението на Анакреон!

Посланикът се намръщи и извади пурата от устата си. Изглежда я с отвращение и я остави.

– Ами доста тежко е.

– В противен случай нямаше да си тук.

– Едва ли. Ето какво е положението. Силният човек на Анакреон е принц-регентът Виенис. Той е чичо на крал Леополд.

– Зная. Но нали Леополд става пълнолетен догодина? Струва ми се, че през февруари ще навърши шестнадесет години.

– Да. – Верисов помълча и добави с кисела гримаса: – Ако го доживее. Бащата на краля умря при съмнителни обстоятелства. Иглен куршум в гърдите по време на лов. Нарекоха го нещастен случай.

– Хм. Май си спомням Виенис от годината, когато бях на Анакреон, след като ги изхвърлихме от Терминус. Това беше преди твоето време. Хайде сега да видим. Ако не се лъжа, той беше тъмен младеж с черна коса и кривоглед с дясното око. Носът му е странно прегърбен.

– Същият. Кривогледството и гърбавият нос са си все още на мястото, но косата му сега е сива. Той постъпва нечестно. За щастие е най-големият глупак на планетата. Но се смята за хитър дявол, от което

лудостта му става по-очебийна.

– Обикновено е така.

– Схващането му, как трябва да се счупи яйце, е да изстреля по него атомен снаряд. Свидетелство е данъкът, който се опита да наложи върху собствеността на храмовете, след като старият крал умря преди две години. Помниш ли?

Хардин кимна замислено, после се усмихна.

– Жреците надигнаха вой.

– Воят им можеше да се чуе чак на Лукреза. Оттогава се отнася по-внимателно с жреческата каста, но все още успява да върши нещата по най-трудния начин. В известно отношение това е неблагоприятно за нас; той притежава неограничена самоувереност.

– Може би свръхкомпенсиран комплекс за малоценност. Знаеш, че по-малките кралски синове често страдат от него.

– Но е все същото. Пуска пяна от устата си от силно желание да нападне Фондацията. Дори не си прави труда да го прикрие. А от гледна точка на въоръжаването има възможност да го направи. Старият крал изгради превъзходна флота, а и Виенис не е спал през последните две години. Всъщност данъкът върху собствеността на храмовете по начало беше предназначен за по-нататъшното въоръжаване и когато не успя да го наложи, той удвои данъка върху доходите.

– Това предизвика ли недоволство?

– Без особено значение. В продължение на седмици темата на всяка проповед беше подчинението на законната власт. Макар че Виенис не показва никаква благодарност.

– Добре. Обстановката ми е ясна. А сега какво стана?

– Преди две седмици един анакреонски търговски кораб се натъкнал на изоставен боен кръстосвач от старата имперска флота. Вероятно поне три века се е носил из Космоса.

В погледа на Хардин блесна интерес. Изправи се в креслото.

– Да, чух за това. Комисията по навигация ми изпрати искане да взема кораба за изследване. Доколкото разбирам, той е запазен.

– В много добро състояние е – отвърна Верисов сухо. – Когато миналата седмица Виенис получи предложението ти да предаде кораба на Фондацията, той едва не припадна.

– Още не е отговорил.

– Няма и да отговори – освен с оръдия, поне той така мисли. Виждаш ли, в деня, когато отпътувах от Анакреон, той дойде при мен и поиска Фондацията да приведе кораба в бойна готовност и да го предаде

на анакреонските военнокосмически сили. Има адското безочие да заяви, че твоето писмо разкрива плана на Фондацията да нападне Анакреон. Добавя, че евентуален отказ да се ремонтира бойният кораб ще потвърди подозренията му; и подхвърли, че ще му се наложи да вземе мерки за защитата на Анакреон. Това са думите му. Ще му се наложи! Затова сега съм тук.

Хардин леко се засмя.

Верисов се усмихна и продължи:

– Разбира се, той очаква отказ и това ще бъде идеален предлог – за него – за незабавно нападение.

– Разбирам го, Верисов. Е, имаме на разположение поне шест месеца, така че уреди да се ремонтира корабът и да му се предаде с най-добрите ми пожелания. Прекръстете го „Виенис“ като израз на нашето уважение и добри чувства. – Той отново се изсмя.

И отново Верисов му отвърна с едва доловима усмивка.

– Предполагам, че това е логична стъпка, Хардин, но се тревожа.

– За какво?

– Корабът е истински! По онова време са знаели как да строят. Мощността му е колкото на половината анакреонска флота. Има атомни оръдия и те са в състояние да взривят цяла планета; защитният му екран може да поеме кю-лъч, без да стане радиоактивен. Прекалено добър е, Хардин...

– Повърхностно, Верисов, повърхностно. Двамата с теб сме наясно, че въоръжението, с което разполага сега Виенис, може лесно да победи Терминус много преди да успеем да ремонтираме кораба. Какво значение има в такъв случай дали ще му дадем и кръстосвача? Знаеш, че никога няма да се стигне до истинска война.

– Предполагам. Да. – Посланикът вдигна поглед. – Но,

Хардин...

– Е? Защо млъкна? Продължавай.

– Виж какво, това не е по моята част, но четох вестника. – Той постави броя на „Джърнал“ върху бюрото и посочи първата му страница. – Какво е всичко това?

Хардин й хвърли небрежен поглед.

– Група съветници образуват нова политическа партия.

– Така пише. – Верисов се размърда в креслото. – Зная, че по-добре познаваш вътрешните проблеми от мен, но те те нападат по всички възможни начини, освен чрез физическо насилие. Каква е силата им?

– Дяволски силни са. Вероятно след следващите избори ще имат

мнозинство в Съвета.

– А не и преди? – Верисов погледна изпод вежди кмета. – Има и други начини да се вземе властта, освен чрез избори.

– Да не ме смяташ за Виенис?

– Не. Но ремонтът на кораба ще отнеме месеци, а след това нападението е сигурно. Нашата отстъпка ще се изтълкува като ужасна слабост, а с имперския кръстосвач мощта на флотата на Виенис почти ще се удвои. Той ще нападне толкова сигурно, колкото е сигурно, че аз съм върховен жрец. Защо да поемаме риск? Направи едно от двете. Или разкрий плана на кампанията пред Съвета, или принуди Анакреон да действа сега.

Хардин се намръщи.

– Да принудя Анакреон да действа сега? Преди да е настъпила кризата? Това е единственото, което не трябва да правя. Знаеш, че съществуват Хари Селдън и планът му.

Верисов се поколеба и после измърмори:

– Значи си напълно сигурен, че съществува такъв план?

– Едва ли може да има съмнение – беше категоричният отговор. – Присъствах, когато се отвори криптата навремето и записът на Селдън тогава го разкри.

– Нямам предвид това, Хардин. Просто не виждам как е възможно да се предначертае историята за хиляда години напред. Може би Селдън се е надценил. – Верисов се посви под ироничния поглед на Хардин и добави: – Е, аз не съм психолог.

– Точно така. Никой от нас не е. Но на млади години получих известно образование – достатъчно, за да зная на какво е способна психологията, макар и сам да не мога да се възползвам от възможностите ѝ. Няма съмнение, че Селдън е направил точно това, което твърди. Както казва той, Фондацията е била създадена като научно убежище – начин да се запазят науката и културата на умиращата Империя през започналите векове на варварство, за да се раздухат накрая отново във втора империя.

Верисов кимна с леко съмнение.

– Всички знаят, че се предполага нещата да се развият по този начин. Но можем ли да си позволим да поемаме рискове? Да рискуваме настоящето заради някакво мъгляво бъдеще?

– Трябва, защото бъдещето не е мъгляво. То е било изчислено и предначертано от Селдън. Всяка последваща криза в нашата история е отбелязана и всяка зависи от благоприятния изход на предишната. Това

е едва втората криза и само Космосът знае какъв ефект би имало накрая дори и най-дребното отклонение.

– Доста кухи фрази.

– Не! В криптата навремето Хари Селдън каза, че при всяка криза нашата свобода на действие ще бъде ограничена дотолкова, че само по един начин на действие ще бъде възможен.

– За да се придържаме към правия път?

– За да не се отклоняваме, да. Но обратното, докато повече от един начин на действие е възможен, кризата не е достигната. Ние трябва да оставим събитията да се развиват сами, докато е възможно, и, Космос, точно това възнамерявам да направя.

Верисов не отговори. Той дъвчеше мълчаливо и недоволно долната си устна. Едва предишната година Хардин за първи път бе обсъдил проблема с него – истинския проблем как да противодействат на вражеската подготовка на Анакреон. И то само защото той, Верисов, се бе възпротивил срещу по-нататъшната примиренческа политика.

Хардин, изглежда, следеше мислите на своя посланик.

– Бих предпочел да не съм споделял с теб нищо по въпроса.

– Защо го казваш? – викна изненадан Верисов.

– Защото сега шест души: ти, аз, другите трима посланици и Йохан Лий имаме добра представа какво ще стане; а много се опасявам, че Селдън е искал никой да не знае.

– Защо?

– Защото дори напредничавата психология на Селдън е била ограничена. Тя не е могла да се справя с прекалено много независими променливи. Той не е могъл да работи продължително време с отделни индивиди; също както ти не можеш да прилагаш кинетичната теория на газовете към отделни молекули. Той е работил с тълпи, населения на цели планети и само със слепи тълпи, които не са притежавали предварителни познания за резултатите от собствените си действия.

– Това ми е ясно.

– Нищо не мога да сторя. Не съм достатъчно добър психолог, за да го обясня научно. Но ти го знаеш. На Терминус няма обучени психолози и математически текстове за тази наука. Явно е, че Селдън е искал никой на Терминус да не е в състояние да разбере предварително бъдещето. Желал е да действаме сяпао – и поради това правилно – според закона за психологията на тълпата. Както ти казах навремето, въобще не знаех накъде се отправяме, когато за първи път прогоних анакреонците. Мисълта ми беше да поддържам равновесие на силите, нищо повече.

Едва след това помислих, че виждам в събитията някаква нишка; но направих всичко възможно да не предприемам нищо въз основа на това познание. Намеса, породена от предвиждане, щеше да внесе безредие в плана.

Верисов кимна замислено.

– Чувал съм почти толкова сложни доводи в храмовете на Анакреон. Как се надяваш да разбереш кога ще настъпи подходящият момент за действие?

– Той вече е ясен. Ти признаваш, че щом ремонтираме бойния кораб, нищо няма да спре Виенис да ни нападне. Тогава няма да има друга алтернатива.

– Да.

– Добре. Това е външният аспект. Междувременно ти също така приемаш, че от следващите избори ще имаме нов и враждебно настроен Съвет, който ще ни принуди да предприемем действия срещу Анакреон. Тук няма алтернатива.

– Да.

– Веднага щом изчезнат всички алтернативи, кризата е настъпила. Въпреки това... аз се тревожа.

Той млъкна, а Верисов изчакаваше. Бавно, почти без желание, Хардин продължи:

– Мисля – просто хрумване, – че е планирано външното и вътрешното напрежение да достигнат върхната си точка едновременно. Засега има няколко месеца разлика, Виенис сигурно ще ни нападне преди пролетта, а изборите са следната година.

– Това не изглежда да е от значение.

– Не зная. Може да се дължи на неизбежни грешки в изчисленията или на факта, че ми е известно прекалено много. Опитвах се никога да не допусна предвидливостта ми да оказва влияние върху моите действия, но как мога да съм сигурен? И какви последици ще има от несъответствието? Както и да е – той вдигна поглед, – едно нещо съм решил.

– И какво е то?

– Когато започне да се развива кризата, ще отида на Анакреон. Искам да бъда на самото място... Е, достатъчно, Верисов. Става късно. Хайде да излезем и да се повеселим. Искане ми се да се поотпусна.

– Да го направим тук – рече Верисов. – Не желая да ме разпознаят, защото в противен случай знаеш какво ще каже тази нова партия, която създават скъпоценните ти съветници. Нареди да донесат бренди.

И Хардин нареди, но да не бъде много.

## 3

В миналото, когато Галактичната империя обхващаше цялата Галактика и Анакреон беше най-богатата префектура в Периферията, не един император бе посещавал официално вицекралския дворец. И никой не си бе заминавал, без да направи поне опит да си премери силите с въздушен бегач и иглено оръжие срещу перушинестата летяща крепост, както наричат птицата наяк.

С упадъка славата на Анакреон изцяло се бе стопила във времето. Вицекралският дворец представляваше пронизвана от течения купчина развалини с изключение на крилото, което специалисти на Фондацията бяха реставрирали. И от двеста години на Анакреон не бяха виждали никакъв император.

Ловът на птиците наяк обаче продължаваше да бъде кралски спорт, а точното око при стрелба с иглено оръжие все още беше първото изискване към кралете на Анакреон.

Леополд I, крал на Анакреон и – както неизменно, но лъжливо се прибавяше – владетел на Външните територии, макар да не беше навършил шестнадесет години, вече многократно бе доказвал своето умение. Беше застрелял първата си птица наяк още когато едва бе навършил тринадесет; бе свалил десетата птица в седмицата след възшествието си на трона; а сега се връщаше с четиридесет и шестото пернато.

– Петдесет, преди да навърша пълнолетие – възторжено заяви той. – Кой иска да се обзаложим?

Придворните никога не се обзалагат срещу уменията на краля си. Защото съществува смъртоносна опасност да спечелят. Затова никой не прие облога и кралят ги остави с повишен дух, за да смени спортните си дрехи.

– Леополд!

Кралят спря веднага заради единствения глас, който можеше да го накара да го стори. Той се обърна помръкнал.

Виенис стоеше на прага на стаята си и се вглеждаше със смръщени вежди в племенника си.

– Отпрати ги. – Той махна нетърпеливо с ръка. – Разкарай ги.

Кралят кимна рязко и двамата шамбелани се поклониха и се отдадеха заднишком по стълбите. Леополд влезе в стаята на чичо си.

Виенис изгледа втрънено и навъсено спортния костюм на краля.

– Доста скоро ще трябва да се занимаваш с по-сериозни неща,

отколкото с лов на найки.

Обърна се и пристъпи тежко към бюрото си. Откакто бе остарял за силното въздушно течение, опасното приближаване до крилата на найка, клатенето и бързото изкачване на бегача с едно движение на краката, той възненавидя самия спорт.

Леополд разбираше причината за киснатото настроение на вуйчо си и не без известно злорадство започна да разправя възторжено:

– Днес трябваше да си с нас, чичо. В гъсталаците на Самия вдигнахме една чудовищна птица. И страшно храбра. Гонихме я два часа по поне сто и осемдесет квадратни километра площ. Тогава стигнах до Сънуърдс – той показваше с ръце, сякаш отново е върху машината – и се гмурнах в тирбушон. Улучих я при излитането в плешката, малко под лявото крило. Побесня и зави под прав ъгъл. Приех предизвикателството и завих наляво, като зачаках да се стрелне надолу към мен. И тя наистина се стрелна. Преди да се отдръпна, беше на едно крило разстояние и тогава...

– Леополд!

– Е! Убих я.

– Сигурен съм, че си успял. А сега ще ми обърнеш ли внимание?

Кралят повдигна рамене, отиде до малката масичка и загриза един орех от Лера, нацупен съвсем не по кралски. Не смееше да срещне погледа на чичо си.

– Днес бях на кораба – поде като предисловие Виенис.

– Какъв кораб?

– Има само един кораб. Корабът. Който Фондацията ремонтира за флотата. Старият имперски кръстосвач. Достатъчно ясен ли съм?

– Онзи ли? Виждаш ли, нали ти казах, че ако я помолим, Фондацията ще го ремонтира. Знаеш, че тази твоя история, дето искали да ни нападнат, са празни приказки. Защото, ако искаха, защо ще ремонтират кораба? Знаеш, в това няма никакъв смисъл.

– Леополд, ти си глупак!

Кралят, който току-що бе хвърлил черупката на ореха л поднасяше още един към устата си, се изчерви.

– Виж какво – отвърна той с гняв, едва извисил се над заядливостта, – мисля, че не бива да ме наричаш така. Забравяш се. Знаеш, след два месеца навършвам пълнолетие.

– Да, и си в прекрасно състояние да поемеш кралските отговорности. Ако прекарваш половината от времето, което хабиш за лов на найки, за да се оправяш с обществените дела, веднага с чиста съвест ще се



откажа от регентството.

– Пет пари не давам. Знаеш, това няма нищо общо със случая. Факт е, че макар да си регент и мой чичо, аз все пак съм крал, а ти си ми поданик. Не бива да ме наричаш глупак, а във всеки случай не бива и да седиш в мое присъствие. Не си ми поискал позволение. Мисля, че трябва да внимаваш, защото мога да предприема нещо по този въпрос, и то доста скоро.

Погледът на Виенис беше студен.

– Мога ли да ви наричам „Ваше величество“?

– Да.

– Много добре! Ваше величество, вие сте глупак!

Тъмните му очи светнаха изпод прошарените вежди и младият крал бавно седна. За миг върху лицето на регента се изписа израз на язвително задоволство, но бързо изчезна. Дебелите му устни се разтегнаха в усмивка и едната му ръка легна върху рамото на краля.

– Не обръщай внимание, Леополд. Не трябваше да ти говоря толкова грубо. Понякога е трудно да се държиш както подобава, когато напрежението от такива събития... Разбираш, нали? – Макар думите да бяха примирителни, в очите му имаше нещо, което не се беше смекчило.

– Да – отвърна несигурно Леополд. – Знаеш, държавните дела са дяволски трудни. – Помисли си, не без известно опасение, дали не го очаква скучна обсада от безсмислени подробности за годишната търговия със Смирно и продължителната свада за рядко населените светове в Червения коридор.

Виенис заговори отново.

– Мислех да поговоря по-рано за това с теб, момчето ми, и може би трябваше да го направя, но зная, че младежкият ти дух не проявява търпение към сухите подробности на държавното управление.

– Ами да, много добре... – кимна Леополд.

Чичо му го прекъсна решително и продължи:

– Но след два месеца навършваш пълнолетие. Освен това в трудните времена, които ни предстоят, ще трябва да вземаш пълно и дейно участие. Отсега нататък ти ще бъдеш крал, Леополд.

Леополд отново кимна, но лицето му оставаше безизразно.

– Ще има война, Леополд.

– Война! Но със Смирно сключихме мир...

– Не със Смирно. Със самата Фондация.

– Но, чичо, те се съгласиха да ремонтират кораба. Ти каза... – Главата му пресекна, когато чичото сви устни.

– Леополд – приятелският тон се бе поизпарил, – трябва да поговорим като мъже. Независимо дали корабът бъде ремонтиран или не, налага се да воюваме с Фондацията; дори още повече, защото се ремонтира. Фондацията е източник на енергия л мощ. Цялото величие на Анакреон, всичките му кораби, градовете, хората и търговията му зависят от капките и отпадъците енергия, които Фондацията му дава с нежелание. Самият аз помня времето, когато градовете на Анакреон се отопляваха с въглища и петрол. Но да оставим това настрана; ти не можеш да го схванеш.

– Струва ми се – подхвърли свенливо кралят, – че би трябвало да сме благодарни...

– Благодарни ли? – изрева Виенис. – Благодарни, когато на тях им се свиди дори утайката, докато Космосът знае какво пазят за себе си – и с каква скрита цел! Само за да могат един ден да владеят Галактиката. – Той присви очи и ръката му се стовари върху коляното на племенника му. – Леополд, ти си крал на Анакреон. Твоите деца и децата на децата ти могат да станат крале на Вселената, ако притежаваш енергията, която Фондацията не ни дава.

– В това има истина. – Очите на Леополд светнаха и гърбът му се изправи. – В крайна сметка какво право имат те да я пазят само за себе си? Знаеш, не е почтено. Анакреон също представлява нещо.

– Виждаш ли, започваш да разбираш. А сега, момчето ми, помисли какво ще стане, ако Смирно реши само да нападне Фондацията и успее да присвои цялата тази енергия? Колко време, мислиш, ще можем да издържим, преди да се превърнем във васална държава? Колко време ще се задържиш на трона?

Леополд се оживи.

– Космос, да! Знаеш, напълно прав си. Трябва да ударим първи. Това е чисто и просто самоотбрана. Усмивката на Виенис леко се разшири.

– Освен всичко друго навремето, в самото начало на царуването на твоя дядо, Анакреон действително установи военна база върху планетата на Фондацията – Терминус. База, жизнено необходима за националната отбрана. В резултат на машинациите на водача на Фондацията, лукаво псе, учен без капка благородна кръв във вените, ние бяхме принудени да изоставим базата. Разбираш ли, Леополд? Този човек от простолюдието унижи дядо ти. Помня го! Беше малко по-възрастен от мен, когато дойде на Анакреон с дяволска усмивка, дяволски мозък и мощта на другите три кралства зад гърба си, обединени от страх в съюз срещу величието на Анакреон. Леополд се изчерви и блясъкът в очите му се

разгоря.

– Селдън ми е свидетел, ако бях на мястото на дядо си, щях да се бия, дори и при такива обстоятелства.

– Не, Леополд. Решихме да изчакаме – да изтрием обидата в подходящ момент. Баща ти, преди ненавременната му смърт, се надяваше, че именно той ще... Добре, добре! – Виенис се извърна за миг. После продължи, сякаш потискаше вълнението си. – Той ми беше брат. Но ако си нът му...

– Да, чичо, няма да се окажа недостоеен за него. Реших. Изглежда справедливо Анакреон да затрие това гнездо на негодния, и то незабавно.

– Не, не веднага. Първо, трябва да изчакаме да завърши напълно ремонтът на бойния кораб. Самият факт, че прие да го ремонтират, доказва колко се страхуват от нас. Глупаците се опитват да ни умилюстват, но ние няма да се отклоним от нашия път, нали така?

Леополд удари с юмрук по дланта на другата си ръка.

– Не, докато аз съм крал на Анакреон. Устната на Виенис потръпна извистелно.

– Освен това налага се да изчакаме да пристигне Салвор Хардин.

– Салвор Хардин! – Очите на краля внезапно се закръглиха, а младежкият овал на голото му лице загуби почти твърдите черти, които се бяха появили по него.

– Да, Леополд, самият ръководител на Фондацията идва на Анакреон за твоя рожден ден – вероятно за да ни успокои с медени думи. Но това няма да му помогне.

– Салвор Хардин! – почти измърмори кралят.

– Плаши ли те името? – смръщи се Виенис. – Това е същият Салвор Хардин, който при предишното си посещение натика носовете ни в праха. Нали не забравяш тази смъртоносна обида на кралския род? И то от човек от простолюдието. Утайката на обществото.

– Не. Разбира се. Не, няма. Няма! Ще му се отплатим... но... но малко се опасявам.

– Опасяваш ли се? – изправи се регентът. – От какво? От какво, младо... – Той се задави.

– Ще бъде... хм... нещо като богохулство да се нападне Фондацията. Искам да кажа... – Той млъкна.

– Продължавай.

– Искам да кажа – рече объркано Леополд, – че ако наистина съществува галактичен дух, на него... хм... може да не му хареса. Не мислиш ли така?

– Не, не мисля – беше резкият отговор. Виенис отново седна и устните му се изкривиха в странна усмивка. – Ти май наистина си мислиш доста за галактичния дух, а? Можеше да се очаква, като те оставих да правиш каквото си искаш. Разбирам, че си се наслушал на приказките на Верисов.

– Той обяснява много неща...

– За галактичния дух ли?

– Да.

– Слушай, ти, пале с жълто по устата, той много по-малко от мен вярва в тази клоунада, а аз въобще не вярвам в нея. Колко пъти е казвано, че всичките тези приказки са глупост?

– Ами зная това. Но Верисов твърди...

– Верисов да върви по дяволите. Това са глупости. Настъпи кратко непокорно мълчание, после Леополд се обади:

– Въпреки това всички вярват. Искам да кажа, в цялата тази история за пророка Хари Селдън и за това, как е основал Фондацията, за да изпълни заповедите му, та да можем един ден да се върнем в земния рай, и как всеки, който не се подчинява на заповедите му, ще бъде унищожен завинаги. Хората вярват. Ръководил съм фестивали и съм сигурен, че вярват.

– Да, хората вярват; но ние – не. И можеш да си благодарен, че е така, защото според тази глупост ти си крал по божествено право и сам си полубог. Много удобно. Отстранява всякаква възможност за бунт и осигурява пълно подчинение във всичко. И точно затова, Леополд, ти трябва да вземеш активно участие, като наредиш да се обяви война на Фондацията. Аз съм само регент и обикновен човек. За тях ти си крал и повече от полубожество.

– Но предполагам, че всъщност не съм – рече замислено кралят.

– Не, не си – разнесе се ироничният отговор, – но си такъв за всички освен за хората на Фондацията. Разбираш ли? За всички освен за хората на Фондацията. Щом ги отстраним, не ще има кой да отрича твоята божественост. Помисли за това!

– А после ще можем сами да управляваме енергийните устройства на храмовете и корабите, които летят без хора на борда, и да манипулираме със свещената храна, която лекува рак и всичко останало? Верисов твърди, че само благословените от галактичния дух могат...

– Да, така твърди Верисов! След Салвор Хардин най-големият ти враг е Верисов. Дръж се с мен, Леополд, и не се тревожи за тях. Заедно ние ще създадем отново империя – не само кралствата на Анакреон, а

империя, която ще включва всяко от милиардите слънца на Галактиката. Това не е ли по-хубаво от някакъв земен рай на думи?

– Дааа.

– Може ли Верисов да ти обещае нещо повече?

– Не.

– Много добре. – Гласът му зазвуча повелително. – Предполагам, че можем да смятаме въпроса за приключен. – Той не изчака за отговор. – Върви. Аз ще слеза по-късно. И още нещо, Леополд.

Младият крал се обърна на прага. Усмивваше се цялото лице на Виенис, но не и очите му.

– Внимавай, когато ходиш на лов за наяди, момчето ми. След нещастieto с баща ти понякога имам най-странни предчувствия за теб. В бъркотията, когато въздухът се изпълва със стрелите на иглените оръжия, човек никога не знае какво може да се случи. Надявам се, че наистина ще внимаваш. И ще постъпиш както ти казах по отношение на Фондацията, нали?

Очите на Леополд се разшириха и той сведе поглед.

– Да... разбира се.

– Много добре! – Виенис се загледа в племенника си с безизразно лице и се върна при бюрото си.

А когато си тръгна, мислите на Леополд бяха мрачни и изпълнени с опасения. Може би ще бъде най-добре да се победи Фондацията и да се вземе енергията, за която говори Виенис. Но после, когато войната свърши и той е седнал здраво на трона... Съвсем ясно съзна факта, че Виенис и двамата му арогантни сина засега са най-близките наследници на трона.

Но той беше крал. А кралете могат да пращат хора на разстрел. Дори чичовци и братовчеди.

## 4

След самия Сермак най-активен при обединяването на недоволните елементи, които се сляха в станалата вече креслива Партия на действие, беше Люис Борт. Но той не бе взел участие в делегацията, посетила Салвор Хардин преди почти половин година. Не поради липса на признание за заслугите му; точно обратното. Той отсъстваше по много важна причина – по онова време се намираще в столичната планета на Анакреон.

Беше я посетил като частно лице. Не се срещна с никакви официални представители и не направи нищо важно. Просто наблюдаваше затътените кътчета на оживената планета и навираше нос си в разни най-невероятни места.

Върна се у дома към края на къс зимен ден, започнал с облаци и завършващ със сняг, и след час седеше край осмоъгълната маса в дома на Сермак.

Първите му думи не бяха предназначени да подобрят атмосферата, сред която се бяха събрали хората, вече значително потиснати от съгъстяващия се, изпълнен със сняг полумрак навън.

– Опасявам се – започна той, – че нашето положение, както обикновено се нарича с мелодраматичната терминология, е „загубена кауза“.

– Така ли мислиш? – попита мрачно Сермак.

– Вече не е въпрос за мисли, Сермак. Няма място за никакво друго мнение.

– Въръжаването... – поде Докор Уолто леко надут, но Борт веднага го прекъсна.

– Забрави го. Това е стара песен. – Погледът му премина по насядадите в кръг. – Говоря за хората. Признавам, че първоначално идеята ми беше да се опитаме да подбудим някакъв дворецов преврат и да турим на престола крал, по-благоприятно разположен към Фондацията. Идеята беше добра. И още е такава. Единственият ѝ дребен недостатък е, че е невъзможно. Великият Салвор Хардин се е погрижил за това.

– Да ни беше разправил подробности, Борт... – подкани го кисело Сермак.

– Подробности! Няма никакви! Не е толкова просто. Става въпрос за цялото проклето положение на Анакреон. За религията, създадена от Фондацията. Тя действа успешно!

– Ами!

– Трябва с очите си да се *убедите* как действа, за да я оцените. Тук виждате само, че имаме голямо учебно заведение за обучението на жреци и че от време на време в някой затътен край на града се организира специално представление за поклонниците – нищо повече. Като общо явление цялата работа почти не ни засяга. Но на Анакреон...

Лем Тарки приглади с един пръст педантичната си малка брадичка ала Ван Дайк и се прокашля.

– Що за религия е? Хардин винаги е разправял, че тя е само напудрена глупост, която ги кара да приемат безпрекословно нашата наука. Помниш ли, Сермак, тогава ни каза...

– Обясненията на Хардин – напомни му Сермак – рядко трябва да се приемат за чиста монета. Но що за религия е, Борт?

Борт се замисли.

– От етична гледна точка е много добра. Малко се отличава от различните философии в старата Империя. Висок морален стандарт и така нататък. Няма от какво да се оплачеш. Религията е едно от големите цивилизовани влияния в историята и в това отношение тя изпълнява...

– Знаем го – прекъсна го Сермак нетърпеливо. – Говори по същество.

– Добре. – Борт се смути леко, но не го показа. – Религията, която Фондацията е създала и подкрепя, не го забравяйте, е изградена изцяло върху авторитарна основа. Единствено жреците имат достъп до управлението на научната апаратура, която сме дали на Анакреон, но те са се научили да работят с нея само на практика. Вярват напълно в тази религия и в... хм... духовната стойност на енергията, с която боравят. Например преди два месеца някакъв глупак си поиграл с централата в храма Тесалекиан – един от най-големите. Разбира се, вдигнал във въздуха пет квартала от града. Всички, включително и жреците, го сметнали за отмъщение на боговете.

– Спомням си. Навремето вестниците публикуваха някаква объркана версия. Не разбирам към какво клониш.

– Тогава слушай – рече рязко Борт. – Жреците образуват йерархия, на чийто връх е кралят – на него се гледа като на по-дребно божество. Той е абсолютен монарх по божие право, а хората напълно вярват в това, дори и жреците. Не можеш да свалиш такъв крал. *Сега* разбираш ли същността?

– Почакай – прекъсна го в този миг Уолто. – Какво искаш да кажеш, като твърдиш, че Хардин е устроил всичко това? Каква е неговата роля?

Борт изгледа събеседника си с горчивина.

– Фондацията усърдно е насърчавала тази заблуда. С цялата си наука ние подкрепяме измамата. Няма фестивал, който кралят да не ръководи, обграден от радиоактивна аура, блеснала около цялото му тяло и извисена като диадема над главата му. Всеки, който се докосне до него, получава силно обгаряне. В решителни мигове той може да се придвижва от едно място на друго по въздуха, като се предполага, че го върши с помощта на божествения дух. С един жест изпълва храма с бисерна вътрешна светлина. Тези съвсем прости номера, които изпълняваме в негова чест, нямат край; но дори жреците, макар самите те да ги извършват,

вярват в тях.

– Лошо! – възкликна Сермак, като прехапа устни.

– Щях да зароня сълзи като фонтана в Общинския парк – продължи Борт искрено, – когато помислих каква възможност сме изпуснали. Да вземем например положението преди тридесет години, когато Хардин е спасил Фондацията от Анакреон. По онова време населението на Анакреон не е знаело факта, че Империята запада. След зеонийската революция те повече или по-малко са се оправяли сами, но дори след като връзките били прекъснати и онзи пират, дядото на Леополд, се самопровъзгласил за крал, те не съзнавали напълно, че Империята е загинала.

Ако императорът е имал куража да се опита, би могъл да възстанови властта си там с два крайцера и с помощта на вътрешен бунт, който несъмнено е щял да се надигне. И ние, *ние*, бихме могли да направим същото; но не, Хардин създаде култ към монарха. Лично аз не го разбирам. Защо? Защо? Защо?

– Какво – попита внезапно Джейм Орси – прави Верисов? Навремето той беше напредничав привърженик на действието. Какво прави той там? И той ли е спял?

– Не зная – отвърна рязко Борт. – За тях той е върховен жрец. Доколкото ми е известно, не прави нищо друго, освен да дава съвети на жреците по техническите въпроси. Фигурант, да върви по дяволите, фигурант!

Всички замълчаха и обърнаха погледи към Сермак. Младият ръководител на партията загриза нервно ноктите си, после каза високо:

– Лошо. Работата не е чиста. – Той се огледа и прибави по-енергично: – Нима Хардин е чак такъв глупак?

– Изглежда, че е – вдигна рамене Борт.

– Няма начин! Има нещо нередно. За да си прережем така напълно и безнадеждно гърлата, е необходима страхотна глупост. Повече, отколкото е възможно да притежава Хардин, дори и да беше глупак, което твърдя, че не е така. От друга страна – да създадеш религия, която да ликвидира всякаква възможност за вътрешни безредици. И освен това – да снабдиш Анакреон с всички оръжия за водене на война. Не го разбирам.

– Нещата действително са малко неясни, признавам – съгласи се Борт, – но такива са фактите. Какво друго можем да мислим?

– Чисто предателство – подхвърли нервно Уолдо. – Те му плащат.

Но Сермак нетърпеливо поклати глава.

– Не ми се струва вероятно. Цялата история е толкова налудничав



и безсмислена... Кажете, Борт, чу ли нещо за някакъв боен кораб, който се говори, че Фондацията ремонтира за военнокосмическия флот на Анакреон?

– Боен кораб ли?

– Стар имперски крайцер...

– Не, не съм. Но това не означава нищо. Военните корабостроителници са религиозни светилища, до които обикновените хора нямат никакъв достъп. Никой никога нищо не научава за военнокосмическия флот.

Е, все пак се пуснаха някои слухове. Членове на партията повдигнаха въпроса в Съвета. Знаете ли, Хардин въобще не ги опроверга. Неговият говорител порица хората, които пускат слухове, и не каза нищо повече. Може да е от значение.

– Пасва с всичко останало – подхвърли Борт. – Ако е вярно, е направо лудост. Но няма да е по-лошо от останалото.

– Предполагам – намеси се Орси, – че Хардин не разполага с някакво тайно оръжие. То би могло...

– Да – отвърна ядно Сермак, – огромна кукла на пружина, която ще изскочи от кутията си в психологически подбран момент и ще изплаши до смърт Виенис. По-добре е Фондацията да се взриви сама и да си спести агонията на очакването, ако трябва да разчита на някакво тайно оръжие.

– Ами – прибързано смени темата Орси, – въпросът се свежда до следното – колко време ни остава. А, Борт?

– Добре. Точно в това е въпросът. Но не гледай към мен; аз не зная. Анакреонският печат въобще никога не споменава Фондацията. Точно сега той е пълен с материали за приближаващите тържества и с нищо друго. Знаете, че следващата седмица Леополд става пълнолетен.

– Тогава разполагаме с месеци. – Уолто се усмихна за пръв път тази вечер. – Осигурено ни е време...

– Осигурено друг път – нетърпеливо го прекъсна Борт. – Казвам ви, кралят е бог. Предполагате ли, че трябва да организира пропагандна кампания, за да накара хората си да придобият войнствен дух? Нима смятате, че му е необходимо да ни обвини в агресия и да премахне всички задръжки пред евтината емоционалност? Когато настане време да се удари, Леополд ще даде заповед и хората ще се бият. Толкова е просто. Това е най-гадното в системата. Постъпките на бога не подлежат на съмнение. Доколкото зная, той може да издаде такава заповед още утре. А вие си мислете каквото искате.

Всички заговориха едновременно и Сермак заудря с юмрук по масата, за да въдвори тишина, когато външната врата се отвори и вътре нахлу Леви Нораг. Той заизкачва със скокове стъпалата, без да свали палтото си, като оставяше след себе си снежни следи.

– Вижте! – викна той и хвърли на масата студен, поръсен със сняг вестник. – И екраните излъчват същото.

Разгънаха вестника и пет глави се сведоха над него.

– Велики Космос – рече с приглушен глас Сермак, – той отива на Анакреон! *Отива на Анакреон!*

– Това е предателство! – изпищя Тарки във внезапна възбуда. – Проклет да съм, ако Уолто не е прав. Той ни е продал и сега отива там да си прибере тридесетте сребърника.

Сермак се беше изправил.

– Вече нямаме избор. Утре ще поискам от Съвета Хардин да бъде обвинен в държавна измяна. И ако *това* не стане...

## 5

Снегът бе престанал, но беше натрупал значително и лъскавата наземна кола трудно и с грохот напредваше по празните улици. Мътната сива светлина на зараждащото се утро беше студена не само в поетичния смисъл, но и съвсем буквално – и дори при тогавашното бурно положение в политическия живот на Фондацията никой, независимо дали беше привърженик на действието или на Хардин, не бе имал достатъчно горещ дух, за да започне толкова рано дейността си по улиците.

Това не се хареса на Йохан Лий и мърморенето му се засили.

– Ще изглежда зле, Хардин. Ще кажат, че си се измъкнал.

– Нека го кажат, ако желаят. Трябва да отида на Анакреон и искам това да стане без неприятности. Достатъчно, Лий.

Хардин се облегна на меката седалка и потръпна леко. В добре отоплената кола не беше студено, но в този покрит със сняг свят дори през стъклото се усещаше нещо мразовито, което го тревожеше.

– Някой ден – каза той замислено, – когато стигнем дотам, ще трябва да се оправя климатът на Терминус. Това може да се осъществи.

– Бих искал да видя – отвърна Лий – най-напред осъществени някои други неща. Какво ще кажеш например да се оправи климатът на Сермак? Приятна суха килия с двадесет и пет градуса температура през цялата година ще бъде много подходяща.

– И тогава наистина ще се *нуждая* от охрана – рече Хардин, – а не само тези двамата. Той посочи двете „горили“ на Лий, седнали отпред при водача, които оглеждаха напрегнато празните улици с ръце върху атомните бластери. – Ти явно искаш да подпалиш гражданска война.

– *Аз ли искам?* Има други подпалвачи, а и не е нужно много, мога да ти го кажа. – Той започна да изброява на грубите си пръсти. – Първо, вчера Сермак вдигна страшен шум в Градския съвет и поиска да бъдеш обвинен в държавна измяна.

– Имаше пълното право да го направи – отвърна Хардин хладнокръвно. – Освен това предложението му бе отхвърлено с 206 срещу 184 гласа.

– Разбира се. Мнозинство от двадесет и два гласа, когато разчитаме поне на шестдесет. Не го отричай; знаеш, че беше така.

– Мина доста оспорвано – призна Хардин.

– Добре. Второ, след гласуването петдесет и деветте членове на Партията на действието се изправиха на задните си крака и напуснаха залата на Съвета. – Хардин премълча и Лий продължи. – И трето, преди да напусне, Сермак изрева, че ти си предател, че отиваш на Анакреон, за да си вземеш тридесетте сребърника, че мнозинството в камарата на Съвета, като е отказало да приеме обвинението, е станало съучастник в измяната и че името на тяхната партия не напразно е Партия на действието. За какво ти говори това?

– За неприятности, предполагам.

– А сега се измъкваш призори като престъпник. Трябва да се изправиш насреща им, Хардин, и ако се налага, да обявиш военно положение, Космосът ми е свидетел!

– Насилието е последното средство...

– ... на некомпетентния. Глупости!

– Добре. Ще видим. А сега ме слушай внимателно, Лий. Преди тридесет години криптата се отвори и на петдесетата годишнина от основаването на Фондацията се появи запис на Хари Селдън, за да ни даде първата идея за онова, което става в действителност.

– Помня – кимна Лий унесен в спомени и полуусмихнат. – Беше в деня, в който взехме в наши ръце управлението.

– Точно така. Беше първият ден от първата ни голяма криза. Тази е втората, а след три седмици, броено от днес, ще бъде осемдесетата годишнина от основаването на Фондацията. Това не ти ли подсказва нещо важно?

– Искаш да намекнеш, че той отново ще се появи?

– Не съм свършил. Нали разбираш, Селдън никога не е споменавал, че ще се появи отново, но това може да е част от целия му план. Той винаги е полагал големи усилия да не допусне да стигнат до нас никакви предвиждания. А и няма начин да се установи дали радиевият часовник е нагласен за нови отваряния, освен ако разбием криптата – но вероятно тя е устроена така, че ако се опитаме да го направим, ще се взриви. Бил съм там на всяка годишнина от първата му поява насам, просто за всеки случай. Той въобще не се появи, но сега за първи път оттогава наистина е настъпила криза.

– В такъв случай ще се появи.

– Може би. Не зная. Но в това е същността. На днешната сесия на Съвета, веднага след като съобщиш, че съм заминал за Анакреон, ще ги уведомиш също официално, че на четиринадесети март ще видим нов запис на Хари Селдън, съдържащ изключително важно послание относно последната, успешно завършила криза. Това е много решаващо, Лий. Не прибавяй нищо друго, колкото и въпроси да ти зададат.

– Ще повярват ли? – запита Лий с втренчен в него поглед.

– Няма значение. Ще ги обърка, а аз искам само това.

Докато се чудят дали е вярно или какво възнамерявам, ако не е, те ще решат да отложат действията си за след четиринадесети март. Аз ще се върна доста преди тази дата.

– Но това „успешно завършила“? – видът на Лий издаваше неувереност. – То е заблуда!

– Много объркваща заблуда. Ето го космодрума!

В далечината мрачно се извисяваше чакащият космически кораб. Хардин zakрачи през снега натам и при отворения шлюз се обърна с протегната ръка.

– Довиждане, Лий. Не ми се иска да те оставям по такъв начин на топа на устата, но няма друг, на когото мога да се доверя. Моля те, пази се от огъня.

– Не се безпокой. Пламъкът е достатъчно горещ. Ще изпълня нарежданията. – Той се отдръпна и шлюзът се затвори.

## 6

Салвор Хардин не отпътува веднага за планетата Анакреон, от която кралството бе взело името си. Той пристигна там едва в деня преди коронацията, след като набързо бе посетил осем от най-големите

звездни системи на кралството – оставаше само колкото да поговори с местните представители на Фондацията.

Пътуването му създаде потискаща представа за големината на кралството. Беше тресчица, незначително петънце в сравнение с невъобразимите простори на Галактичната империя, на която навремето е било изтъкнат член; но за човек, чиито мисловни навици са били изградени на една само планета и при това рядко населена, мерките на Анакреон в площи и население бяха зашеметяващи.

Като запазваше почти напълно границите на бившата префектура Анакреон, то обхващаше двадесет и пет звездни системи, шест от които имаха повече от един обитаван свят. Населението от деветнадесет милиарда, макар да беше по-малко, отколкото в славните дни на Империята, бързо се увеличаваше успоредно с все по-големия научен напредък, поощряван от Фондацията.

И едва сега Хардин се смая от огромността на *тази* задача. Дори след тридесет години само главната планета притежаваше енергия. Външните провинции все още имаха огромни райони, където ползването на атомната енергия не беше възобновено. Дори постигнатият напредък нямаше да е възможен, ако не бяха все още годните за работа реликви, оставени от отлива на Империята.

Когато пристигнаха на главната планета, Хардин установи, че всякаква нормална делова дейност е напълно замряла. Из външните провинции още нямаше празненства; но тук, на планетата Анакреон, всеки човек участваше трескаво във възбудената, блестяща религиозна бъркотия, оповестяваща пълнолетието на техния крал Леополд.

Хардин успя да задържи само половин час изтощения и изтормозен Верисов, преди посланикът да беше принуден да се втурне да надзирава още един храмов фестивал. Но половината час се оказа изключително полезен и Хардин доста доволен се подготви за фойерверките през нощта.

Изобщо той се държеше като наблюдател, защото не изпитваше влечение към религиозните обреди, които несъмнено трябваше да извърши, ако разберяха кой е. Затова, когато балната зала на двореца се изпълни с блестяща тълпа, съставена от представители на най-висшата и най-високопоставената аристокрация, той не се отделяше от стените и едва го забелязваха или въобще не му обръщаха внимание.

Бяха го представили на Леополд заедно с дълга редица други, и то от безопасно разстояние, защото кралят седеше отделен във впечатляващо самотно величие, обграден от смъртоносния си радиоактивен ореол.

И само след по-малко от час този същият крал щеше да заеме мястото си върху масивния трон от родиево-иридиева сплав, украсен със златни релефи и скъпоценни камъни, а след това тронът и всичко около него щеше да се издигне величествено във въздуха, бавно щеше да прелети над пода и да увисне до големия прозорец, през който огромните тълпи от обикновени хора можеха да видят своя крал и да се навикат почти до припадък. Разбира се, тронът нямаше да е толкова масивен, ако в него не беше вграден атомен двигател.

Минаваше единадесет часът. Хардин не го свърташе и се надигна на пръсти, за да вижда по-добре. Устоя на желанието да се качи върху стол. Тогава видя Виенис да си пробива път през тълпата към него и се отпусна.

Виенис напредваше бавно. Почти на всяка крачка трябваше да разменя любезно думи с някой уважаван благородник, чийто дядо бе помагал на дядото на Леополд да граби кралството и поради това бе получил титлата херцог.

Накрая Виенис се освободи от последния, облечен в униформа пер и стигна до Хардин. Усмивката му се изкриви самодоволно, а черните му очи гледаха изпод вежди с блясъци на задоволство.

– Драги Хардин – поде той с нисък глас, – щом отказвате да съобщите кой сте, трябва да очаквате скука.

– Не скучая, Ваше превъзходителство. Всичко е изключително интересно. Знаете, че на Терминус нямаме подобни спектакли.

– Несъмнено. Но бихте ли дошли в моите помещения, където ще можем да поговорим по-обстойно и значително по-уединени?

– Разбира се.

Хванати под ръка, двамата се изкачиха по стълбището и не една вдовстваща херцогиня вдигна изненадана лорнета си и се зачуди кой ли е този, облечен в обикновени дрехи и интересен на вид чужденец, на когото принц-регентът така явно отдаваше почит.

В покоите на Виенис Хардин се отпусна в пълно удобство и с промърморена благодарност прие чашата питие, налято лично от ръката на регента.

– Вино от Локрис, Хардин – отбеляза Виенис, – от кралската изба. Истинско – на възраст два века. Било е направено десет години преди зеонийския бунт.

– Истинска кралска напитка – съгласи се Хардин учтиво. – За Леополд I, крал на Анакреон.

Пиха и след последвалото мълчание Виенис добави иронично:

– И скоро император на Периферията, а по-нататък кой знае? Някой ден Галактиката може отново да бъде обединена.

– Несъмнено. От Анакреон ли?

– Защо не? С помощта на Фондацията нашето научно превъзходство над останалата част от Периферията ще бъде неоспоримо.

Хардин остави празната си чаша.

– Да, разбира се – каза той, – само че Фондацията е задължена да помага на всяка нация, която поиска от нея научна помощ. Поради високия идеализъм на правителството ни и великата морална цел на нашия основател Хари Селдън ние не сме в състояние да отдаваме предпочитания. Това не може да се промени, Ваше превъзходителство.

Усмивката на Виенис се разшири.

– Духът на Галактиката – да използвам популярния жаргон – помага на онези, които си помагат сами. Разбирам напълно, че оставена сама на себе си, Фондацията никога няма да ни сътрудничи.

– Не бих се изразил така. Ние ремонтирахме за вас имперски кръстосвач, макар моето навигационно управление да го искаше за изследователски цели.

– Изследователски цели! – повтори иронично последните му думи регентът. – Да! Но нямаше да го ремонтирате, ако не ви бях заплашил с война.

– Не зная – отвърна с успокоителен жест Хардин.

– *Аз* зная. И заплахата винаги е била действителна.

– И продължава да съществува?

– Сега е вече доста късно да се говори за заплахи. – Виенис бе хвърлил бърз поглед върху часовника на бюрото му. – Слушайте, Хардин, вие сте били вече веднъж на Анакреон. Тогава бяхте млад; и двамата бяхме млади. Но дори и тогава имахме съвсем различен поглед върху нещата. Вие сте, както казват, миролюбец, нали?

– Предполагам, че съм. Поне смятам насилието за неикономичен начин да се постигне определена цел. Винаги съществуват по-добри заместители, макар понякога да не са толкова преки.

– Да, чувал съм прословутия ви израз „Насилието е последното средство на некомпетентния“. И все пак – регентът почеса леко едното си ухо с превзета разсеяност, – не бих нарекъл себе си точно некомпетентен.

Хардин кимна учтиво и не отвърна нищо.

– И все пак – продължи Виенис, – винаги съм вярвал в прякото действие. Вярвал съм в това, да прокарвам пряка пътека в моята цел и

да следвам тази пътека. По този начин съм постигнал много и очаквам да постигна още повече.

– Зная – прекъсна го Хардин. – Убеден съм, че прокаравате пътека като тази, която описвате за вас и за децата ви, водеща към трона. Като се има предвид нещастната гибел на бащата на краля – вашия по-стар брат – и нестабилното здравословно състояние на краля. Неговото здравословно състояние е нестабилно, нали?

Виенис се намръщи от удара и гласът му стана рязък.

– Вероятно ще разберете, Хардин, че е за предпочитане да избягвате някои теми. Може в качеството си на кмет на Терминус да смятате, че притежавате привилегиите да... хм... правите неблагоприятни забележки, но ако е така, моля ви, откажете се от това си схващане. Не съм човек, който се плаши от думи. Моята философия в живота е била, че трудностите изчезват, когато се изправиш смело срещу тях и още никога не съм им обръщал гръб.

– Не се съмнявам. А на каква по-точно трудност отказвате да обърнете гръб в сегашния момент?

– Трудността, Хардин, да се убеди Фондацията да ни сътрудничи. Вашата политика на мир, разберете го, ви е накарала да направите няколко твърде сериозни грешки само защото сте подценили смелостта на вашите противници. Не всички се плашат от преки действия като вас.

– Например? – подметна Хардин.

– Например вие сам дойдохте на Анакреон и сам ме придружихте в покоите ми.

– И какво нередно има в това? – Хардин се огледа.

– Нищо – рече регентът, – освен че отвън тази стая дежурят петима добре въоръжени и готови да стрелят полицаи. Не смятам, че можете да излезете, Хардин.

Кметът повдигна вежди.

– Не желая да излизам веднага. Нима толкова се боите от мен?

– Въобще не се страхувам от вас. Но това може да послужи, за да ви увери в решителността ми. Да го наречем ли жест?

– Наречете го както искате – отвърна Хардин с безразличие. – Няма да се разтревожа от този инцидент, както и да предпочетете да го наречете.

– Сигурен съм, че с времето отношението ви ще се промени. Но вие направихте и друга грешка, Хардин, по-сериозна. Изглежда, че планетата Терминус е напълно беззащитна.

– Естествено. От какво трябва да се опасяваме? Не застрашаваме



ничи интереси и служим еднакво на всички.

– И докато вие оставахте безпомощни – продължи Виенис, – любезно ни помогнахте да се въоръжим, като ни оказахте специална помощ, за да създадем нашата флота – мощна флота. Всъщност флота, която, след като ни подарихте имперския кръстосвач, е непобедима.

– Ваше превъзходителство, губите си времето. – Хардин понечи да стане от креслото. – Ако искате да кажете, че обявявате война и ме осведомявате за това, ще трябва да ми позволите веднага да се свържа с мое то правителство.

– Седнете, Хардин. Не обявявам война и вие въобще няма да се свързвате с правителството си. Когато войната избухне – не се обяви, Хардин, а избухне, Фондацията ще бъде уведомена своевременно от атомните изстрели на анакреонската флота под командването на сина ми на борда на флагманския кораб „Виенис“, бивш кръстосвач от имперската флота.

– И кога ще стане всичко това? – намръщи се Хардин.

– Ако наистина ви интересува, корабите напуснаха Анакреон точно преди петдесет минути, в единадесет часа, и първият изстрел ще бъде даден веднага при доближаване до Терминус, което означава утре по пладне. Можете да се смятате за военнопленник.

– Точно за такъв се смятам, Ваше превъзходителство – каза Хардин, като продължаваше да се мръщи. – Но съм разочарован.

Виенис се усмихна презрително.

– Това ли е всичко?

– Да. Мислех, че моментът на коронацията – полунощ, нали разбирате? – ще бъде логичното време да се раздвижи флотата. Явно сте искали да започнете войната, докато още сте регент. Другият начин щеше да е по-драматичен.

– Какво, в името на Космоса, говорите? – втренчи поглед в него регентът.

– Не разбирате ли? – попита тихо Хардин. – Подготвил съм ответния си удар за полунощ.

Виенис се надигна от креслото си.

– Блъфът ви няма да мине. Не съществува възможност за ответен удар. Ако разчитате на подкрепата на другите кралства, забравете за нея. Техните обединени флоти въобще не са противник за нашата.

– Зная. Не възнамерявам да изстрелям нито един снаряд. Само че преди една седмица бе съобщено, че днес в полунощ планетата Анакреон се поставя под възбрана.

– Под възбрана ли?

– Да. Ако не разбирате, мога да ви обясня, че всички жреци на Анакреон ще започнат стачка, освен ако аз отменя заповедта. Но няма да го сторя, защото съм задържан в изолация; а дори и да не беше така, не желая да го направя. – Той се наведе напред и добави с внезапно оживление: – Съзнавате ли, Ваше превъзходителство, че нападение срещу Фондацията не е с нищо по-малко от най-отявлено светотатство?

Виенис явно се опитваше да си възвърне самообладанието.

– Не ми разправяйте приказки, Хардин. Запазете ги за тълпата.

– Драги Виенис, за кого мислите, че *tu pазя*? Предполагам, че през последния половин час всеки храм на Анакреон се е превърнал в център на тълпа, която слуша как свещеникът им разяснява точно това. Няма нито един мъж или жена на Анакреон, които да не знаят, че правителството им е предприело злобно, непредизвикано нападение срещу центъра на тяхната религия. До полунощ остават само четири минути. По-добре ще е да слезете в залата, за да наблюдавате събитията. С петима пазачи пред вратата тук ще бъде в безопасност. – Той се облегна назад в креслото, наля си още една чаша вино от Локрис и се загледа в тавана с пълно безразличие.

Виенис изприщи въздуха с приглушена псувня и се втурна навън от стаята.

Елитът в залата бе притихнал, когато се образува широка пътека до трона. Сега Леополд седеше на него с ръце, поставени неподвижно върху страничните облегалки, с високо вдигната глава и замръзнало изражение на лицето. Огромните полилеи светеха по-слабо и в разсеяната светлина на многоцветните малки крушки „атома“, които обсипваха сводестия таван, кралският ореол гиздаво блестеше, издигаше се над главата му и образуваше пламтяща диадема.

Виенис спря на стълбището. Никой не го видя; всички погледи бяха обърнати към трона. Стисна юмруци и остана на мястото си. Хардин не можеше с *блъфа* си да го принуди да предприеме глупави действия.

И тогава тронът помръдна. Издигна се нагоре и заплава без никакъв шум. Отмести се от подиума, спусна се бавно по стъпалата и после хоризонтално, на петнадесетина сантиметра над пода, се отправи към огромния отворен прозорец.

При басовите удари на камбаната, които известиха полунощ, той спря пред прозореца и ореолът на краля загасна.

За един замръзнал миг кралят не помръдна, изкривил лице от изнепада, без ореол, чисто човечен; след това тронът се разклати и с шумен

трясък се стовари от петнадесет сантиметра върху пода, точно когато всички светлини в двореца изгаснаха.

Над кръсъците и бъркотията се разнесе гласът на Виенис:

– Донесете факлите! Донесете факлите!

Той започна да нанася удари надясно и наляво в тълпата и си проби път до вратата. Отвън в мрака бяха нахлули дворцовите стражи.

Някак върнаха факлите обратно в залата; факли, които трябваше да се използват в гигантската процесия по улиците на града след коронацията.

Стражите се втурнаха обратно в залата с факли – сини, зелени и червени; там странната светлина освети уплашени, объркани лица.

– Нищо лошо не е станало – извика Виенис. – Останете по местата си. След малко ще имаме енергия. – Обърна се към капитана на стражата, застанал в положение „мирно“. – Какво става, капитане?

– Ваше превъзходителство – отвърна той веднага, – дворецът е обграден от жителите на града.

– Какво искат? – изръмжа Виенис.

– Начело е един жрец. Установи се, че е върховният жрец Поли Верисов. Той настоява незабавно да бъде освободен кметът Салвор Хардин и да се прекрати войната срещу Фондацията. – Докладът бе направен с безизразния тон на офицер, но погледът му се местеше неспокойно.

– Ако някой от станта – викна Виенис, – се опита да премине през портите на двореца, веднага го изгорете. Засега нищо повече. Нека викат! Утре ще си разчистим сметките!

Факлите бяха вече разпределени и залата отново се осветяваше. Виенис се втурна към трона, все още заседнал край прозореца, и изправи на крака слисания, силно пребледнял Леополд.

– Ела с мен. – Той хвърли поглед през прозореца. Градът беше в пълен мрак. Отдолу се дочуваха прегракналите, неразбираеми викове на тълпата. Светлина имаше само вдясно, където се намираше храмът Арголид. Виенис изруга гневно и повлече краля. Втурна се в покоите си с петимата стражи по петите му. Леополд ги следваше с широко отворени очи, занемял от уплаха.

– Хардин – поде Виенис дрезгаво, – играете си със сили, прекалено големи за вас.

Кметът не му обърна никакво внимание. В перлената светлина на джобното фенерче „атома“, поставено до него, той остана седнал с леко иронична усмивка върху лицето.

– Добро утро, Ваше величество – обърна се той към Леополд. – Поздравявам ви с коронацията.

– Хардин – викна отново Виенис, – наредете на вашите жреци да се заемат със задълженията си.

Хардин го изгледа хладнокръвно.

– Заповядайте им вие, Виенис, и се убедете кой си играе със сили, прекалено големи за него. Точно сега на Анакреон нито едно колело не се върти. Нито една лампа не свети, освен в храмовете. Не тече и капка вода, освен в храмовете. По наветрената половина на планетата няма нито една калория топлина, освен в храмовете. Болниците не приемат никакви пациенти. Централите са спрени. Никакъв кораб не може да излети. Ако не ви харесва, Виенис, *вие* можете да наредите на жреците да се върнат на работа. *Аз* не желая.

– Космосът ми е свидетел, Хардин, ще им наредя. Ако трябва да стигнем до решителен сблъсък, така да бъде. Ще видим дали вашите жреци ще устоят на армията. Тази нощ всеки храм на планетата ще бъде поставен под надзора на армията.

– Много добре, но как ще издадете заповедите? Всички комуникационни съоръжения на планетата не действат. Ще установите, че радиото, телевизията, ултракъсовълновите устройства не работят. Всъщност единственото съобщително съоръжение на планетата, което ще продължи да работи – извън храмовете, разбира се, – е телевизорът тук, а аз съм го настроил само на приемане.

Виенис с мъка се опита да си поеме дъх, а Хардин продължи:

– Ако пожелаете, можете да наредите на армията си да нахлуе в храма Аргалид край двореца и след това да използвате апаратите с ултракъси вълни, за да се свържете с други части на планетата. Но се опасявам, че ако го направите, тълпата ще разкъса на парчета вашите армейци – и тогава кой ще пази двореца ви, Виенис? И *живота* ви, Виенис?

– Ще издържим, дяволе – отвърна Виенис с надебелен глас. – Ще издържим през деня. Нека тълпата си реве и нека да няма енергия, но ще издържим. А когато се разнесе новината, че Фондацията е завзета, вашата скъпоценна тълпа ще установи върху какъв вакуум е била изградена религията ѝ, ще изостави вашите жреци и ще се обърне срещу тях. Давам ви срок до утре по пладне, Хардин, защото можете да спрете енергията на Анакреон, но *не сте* в състояние да спрете моята флота. – Глазът му беше прегракнал, но ликуващ. – Те летят, Хардин, и начело е големият кръстосвач, който сам наредихте да се ремонтира.

– Да – отвърна небрежно Хардин, – кръстосвачът, който сам

наредих да се ремонтира... но по мой начин. Кажете, Виенис, чувал ли сте за ултракъсовълновото реле? Не, виждам, че не сте. Е, след около две минути ще разберете какво може да направи такова реле. – Докато говореше, телевизорът заработи и той се поправи. – Не, след две секунда. Седнете, Виенис, и слушайте.

## 7

Тео Апорат беше един от най-висшите жреци на Анакреон. Само поради старшинството си той заслужаваше своето назначение като главен жрец на флагманския кораб „Виенис“.

Но не ставаше дума само за ранг или старшинство. Той познаваше кораба. При ремонта му бе работил под прякото ръководство на светите хора от самата Фондация. Беше ремонтирал двигателите по техни нареждания. Беше сменил проводниците на мониторите, преустроил съобщителната система, закрил пробойните по корпуса, подсилил подпорите. Дори му бяха разрешили да помага, когато мъдреците от Фондацията бяха монтирали толкова свято устройство, каквото никога преди не е било поставяно на кораб, било е запазено само за този прекрасен гигант – ултракъсовълново реле.

Нищо чудно, че изпитвате сърдечна болка заради целите, за които бе предопределен възхитителният кораб. Не бе пожелал да повярва онова, което му бе казал Верисов – че корабът ще се използва за ужасно зло; че оръдията му ще се насочат срещу великата Фондация. Насочени срещу онази Фондация, където като младеж го бяха обучили, на която се дължеше всичко свято.

Но сега, след онова, което му бе съобщил адмиралът, не можеше да се съмнява повече.

Как беше възможно кралят, получил небесна благословия, да допусне това омразно действие? А дали беше кралят? Дали това не е постъпка на прокълнатия регент Виенис, без кралят да знае въобще? И именно синът на същия Виенис, който беше адмирал, преди пет минути му бе казал: „Ти се грижи за душите и благословиите си, жрецо. Аз ще се погрижа за моя кораб.“

Апорат се усмихна потайно. Той щеше да се погрижи за своите души и благословии – и за проклятията си, а принц Лефкин скоро щеше да захленчи.

Вече беше влязъл в кабината със съобщителни устройства.

Помощникът му вървеше пред него и двамата дежурни офицери не бяха предприели нищо, за да му попречат. Главният жрец имаше правото да влиза свободно навсякъде из кораба.

– Затворете вратата – нареди Апорат и погледна хронометъра. До дванадесет оставаха пет минути. Беше разчел добре времето.

С бързи опитни движения премести малките лостове, които включваха всички канали, така че гласът и образът му достигаха до всяка част на дългия над три километра кораб.

– Войници на кралския флагмански кораб „Виенис“, слушайте! Говори главният жрец на кораба! – Знаеше, че звукът от гласа му отеква от кърмовия атомен ад в самия край на кораба до навигационните пултове в носовата част. – Вашият кораб – викна Апорат – се готви да извърши светотатство. Без да го знаете, той върши нещо, което *ще* обрече душата на всеки от вас на вечен космически мраз! Слушайте! Вашият командир възнамерява да отведе този кораб до Фондацията и там да бомбардира източника на всяка благодат, за да го подчини на грешната си воля. И тъй като такова е неговото намерение, аз в името на Галактичния дух го отстранявам от командването, защото не може да има командване там, откъдето се е оттеглила благословията на Галактичния дух. Дори божественият крал не може да задържи трона си без съгласието на духа. – Докато помощникът му слушаше в благоговение, а двамата офицери с нарастващ страх, гласът му придоби по-дълбок тон. – И тъй като този кораб се отправя да изпълнява дело на дявола, от него е отнета благословията на Духа. – Той вдигна тържествено ръка и пред хилядите телевизори из кораба войниците се свиха разтреперани, когато внушителният образ на техния жрец заговори отново. – В името на Космическия дух, на неговия пророк Хари Селдън и на неговите тълкуватели, светите мъже на Фондацията, аз проклинам този кораб. Нека телевизорите на кораба, които са очите му, да ослепеят. Нека изпълнителните механизми, които са ръцете му, да се парализират. Нека атомните реактори, които са юмруците му, да заглъхнат. Нека двигателите му, които са сърцето му, да престанат да пулсират. Нека съобщителните връзки, които са гласът му, да онемееят. Нека вентилацията му, която е неговият дъх, да секне. Нека светлините му, които са неговата душа, да помръкнат. В името на Галактичния дух проклинам този кораб по този начин.

И при последната му дума, точно в дванадесет часа, една ръка, отдалечена на светлинни години в храма Арголид, включи ултракъсовълновото реле, което със светкавичната скорост на ултракъсите вълни включи друго реле на флагманския кораб „Виенис“.

*И корабът умря!*

Защото главната характеристика на научната религия е, че тя наистина действа и че проклетия като тези на Апорат са действително смъртоносни.

Апорат видя мракът да нахлува в кораба и чу как внезапно спря далечното тихо бръмчене на хиператомните двигатели. Обзе го чувство на тържествуване и от джоба на дългата си роба той извади фенерче „ато-мо“ със собствен източник на енергия, което изпълни помещението с перлена светлина.

Погледна надолу към двамата войници, които, макар да бяха храбри мъже, се гърчеха на колене, обхванати от непреодолим смъртен страх.

– Спасете душите ни, Ваше светейшество. Ние сме бедни хора, не знаем нищо за престъпленията на нашите командири – изхленчи единият от тях.

– Последвайте ме – изрече сурово Апорат. – Душите ви още не са загубени.

Корабът представляваше бъркотия от мрак, сред който страхът беше толкова плътен и осезаем, че едва ли не се усещаше като отвратителна миризма. Войниците се трупаха близо до местата, през които минаваше Апорат с неговия кръг светлина, стремяха се да докоснат ръба на робата му, молеха за най-дребно снизхождение. И винаги следваше същият отговор:

– Следвайте ме!

Намери принц Лефкин да търси опипом път през офицерските помещения, като ругаеше на висок глас и искаше светлина. Адмиралът се взря в главния жрец с омраза в погледа.

– Ето те и теб! – Лефкин бе наследил сините очи от майка си, но нещо в извивката на носа и кривогледството го бележеха като син на Виенис. – Какво означава това твое предателство? Върни енергията на кораба. Тук аз съм командир.

– Вече не – заяви мрачно Апорат. Лефкин се огледа, обезумял от ярост.

– Хванете този човек. Арестувайте го или ще изхвърля гол в Космоса всеки, до когото е достигнал гласът ми. – Той помълча и после изкрещя: – Заповядва ви вашият адмирал. Арестувайте го! – След това загуби напълно самообладание. – Нима позволявате да ви мами този клоун, този палячо? Нима треперите в ужас пред религия, съставена от облаци и лунни лъчи? Този човек е шарлатанин, а Галактичния дух, за който

говори, е измама на въображението, предназначена да...

Апорат го прекъсна гневно:

– Хванете богохулника. Като го слушате, душите ви се излагат на опасност.

И незабавно благородният адмирал бе съборен от сграбчилите го ръце на десетина войници.

– Дръжте го и вървете след мен!

Апорат се извърна и с влачения след него Лефкин през претъпканиците от войници коридори се върна в съобщителния център. Там нареди на бившия командир да застане пред единствения телевизор, който работеше.

– Заповядай на останалата част от флотата да спре и да се подготви за връщане на Анакреон.

Раздърпаният, окървавен, бит и полузамайан Лефкин направи каквото му наредиха.

– А сега – продължи мрачно Апорат – ние сме във връзка с Анакреон чрез ултракъсовълнов лъч. Говори каквото ти заповядам.

Лефкин направи жест на отказ, а тълпата в помещението и другите хора, които изпълваха коридорите навън, заръмжаха заплашително.

– Говори! – рече Апорат. – Започвай: Флотата на Анакреон...

Лефкин заговори.

## 8

В покоите на Виенис цареше абсолютна тишина, когато образът на принц Лефкин се появи върху екрана на телевизора. При вида на измъченото лице и разкъсаната униформа на сина си регентът ахна стреснато, след което се стовари в едно кресло с разкривено от изненада и страх лице.

Хардин слушаше безстрастно с леко сплетена в скута ръце, а токущо коронясаният крал Леополд седеше свит в най-тъмния ъгъл и спазматично хапеше обшития си със злато ръкав. Дори войниците бяха загубили безчувствените си погледи, прерогатива на военните, и от мястото си край вратата, където бяха застанали с готови за стрелба атомни бластери, се вглеждаха плахо в образа върху екрана.

Лефкин говореше с нежелание, с уморен глас, който понякога прекъсваше, сякаш го подтикваха, и то не твърде внимателно.

– Флотата на Анакреон... осъзнала характера на мисията... отказва



да участва в... ужасното светотатство... връща се на Анакреон... и отправя следния ултиматум... към онези светотатствени грешници... които биха се осмелили да използват нечестива сила срещу Фондацията... източник на всяка благодат... и срещу Галактичния дух. Да се прекратят веднага всякакви военни действия срещу истинската вяра... и да се гарантира по подходящ за флотата начин... представяна от главния бордови жрец Тео Апорат... че никога в бъдеще такава война няма да бъде започната и че... – последва дълга пауза и после той продължи –... и че досегашният принц-регент Виенис... ще бъде затворен... и съден от духовен съд... за неговите престъпления. В противен случай кралската флота... при завръщането си на Анакреон... ще срине двореца със земята... и ще вземе всички други мерки... които са необходими... за да унищожи гнездото на грешниците... и бърлогата на погубващите човешки души хора, които засега са на власт.

Гласът замлъкна със сподавено изхлипване и екранът избледня. Пръстите на Хардин погалиха бързо фенерчето „атома“, светлината му помръкна, докато в полумрака досегашният регент, кралят и войниците се превърнаха в сенки с неясни очертания; и за първи път се видя, че Хардин е обкръжен от ореол.

Не беше блестящата светлина, прерогативът на кралете, не толкова грандиозна, по-малко впечатляваща и все пак по свой начин по-ефективна и полезна.

Когато се обърна към същия този Виенис, който преди един час му бе заявил, че е военнопленник и Терминус скоро ще бъде разрушена, и който сега беше само свита сянка, пречупена и мълчалива, гласът на Хардин прозвуча иронично.

– Има една древна басня – поде Хардин, – може би стара колкото човечеството, защото най-древните записи, в които се открива, са само копия на още по-отдавнашни книги и вероятно тя ще ви заинтересува. Ето какво разказва. Един кон имал мощен и опасен враг – вълк, и живеел в постоянен страх за живота си. Тъй като изпаднал в отчаяние, сетил се да потърси силен съюзник. Затова отишъл при човека и му предложил съюз, като изтъкнал, че вълкът е и негов враг. Човекът веднага приел сътрудничеството и предложил назабавно да убие вълка, ако само новият му съюзник му помогне, като постави на разположение на човека своята бързина. Конят проявил добро желание и позволил на човека да му постави юзда и седло. Човекът го яхнал, подгонил вълка и го убил.

Конят изпитал радост и облекчение, благодарил на човека и казал: „Сега, след като нашият враг е мъртъв, махни юздата и седлото и

възстанови свободата ми“.

Човекът се изсмял на висок глас и отвърнал: „Какви ги говориш! Дий, коньо!“ – И го пришпорил силно.

Отново тишина. Сянката Виенис не помръдна.

– Надявам се, че схващате аналогията – продължи спокойно Хардин. – В желанието си да заздравят завинаги пълната власт над своите народи, кралете на Четирите кралства приеха научната религия, която ги правеше божествени; но същата тази религия беше тяхната юзда и седло, защото поставяше животворната кръв на атомната енергия в ръцете на жреците, а заслужава да се отбележи, че те получават нареждания от нас, а не от вас. Убихте вълка, но не можахте да се отървете от юздите...

Виенис скочи на крака. В полумрака очите му бяха като изпълнени с лудост дупки. Говореше с надебелен език, несвързано:

– И все пак ще те докопам. Няма да ми избягаш. Ще изгниеш! Нека ни взривят. Нека унищожат всичко! Ти ще гниеш! Ще те докопам! Войници! – ревна той истерично. – Застреляйте този човек! Убийте го! Убийте го!

Хардин се обърна в креслото с лице към войниците и се усмихна. Един от тях насочи към него атомния си бластер и след това го сведе. Другите дори не помръднаха. Салвор Хардин, кмет на Терминус, заобиколен от меката светлина на ореола, усмихващ се толкова уверено и пред когото се разпадна цялата мощ на Анакреон, беше прекалено голям за тях въпреки заповедите на крещящия маниак зад него.

Виенис изкрещя някакво проклетие и се хвърля към най-близкия войник. Издърпа от ръцете му атомния бластер, насочи го към Хардин, който не помръдна, натисна спусъка и го задържа.

Бледият непрекъснат лъч удари в силовото поле, което обграждаше кмета на Терминус, и безобидно бе всмукан и неутрализиран. Виенис натисна по-силно спусъка и се изсмя налудничаво.

Хардин продължаваше да се усмихва, а силовото му поле засия малко по-ярко, когато погълна енергията на атомния взрив. В своя тъгъл Леополд закри очи и простена.

С вик на отчаяние Виенис смени целта си и отново стреля – стовари се на пода с взривена, изчезнала глава.

Хардин потръпна при тази гледка и измърмори:

– Човек на „прякото действие“ до края. Последното убежище!

Криптата на времето беше пълна, препълнена – многото повече хора от наличните кресла се бяха наредили в три редици в задната част на помещението.

Салвор Хардин сравни сегашната голяма група с няколко души, които присъстваха при първата поява на Хари Селдън преди тридесет години. Тогава бяха само шестима: петимата стари енциклопедисти – сега всичките починали – той, младият кмет фигурант. Точно този ден той с помощта на Йохан Лий бе премахнал клеймото на „фигурантство“ от своя пост.

Сега беше съвсем различно; различно във всяко отношение. Всички членове на Градския съвет очакваха появата на Селдън. Хардин все още беше кмет, но вече разполагаше с голяма власт; а след пълното поражение на Анакреон беше и много популярен. Когато се бе върнал от Анакреон с новината за смъртта на Виенис и с новия договор, подписан от треперещия Леополд, беше посрещнат с бурен единодушен вот на доверие. След като скоро го последваха подобни договори, подписани с всяко от другите три кралства – договори, даващи на Фондацията такива права, че завинаги да се предотвратят всякакви опити за нападение, подобно на нападението на Анакреон – по всички улици на град Терминус се състояха факелни шествия. Дори името на Хари Селдън не се славословеше на по-висок глас.

Устните на Хардин трепнаха. Подобна беше популярността му и след първата криза.

В отсрещната част на помещението Сеф Сермак и Люис Борт разговаряха оживено, сякаш последните събития въобще не ги бяха засегнали. Те се бяха присъединили към единодушното одобрение; произнесоха речи, в които публично признаха грешката си, любезно се извиниха за използваните изрази в предишните прения, деликатно се оправдаха, като заявиха, че само са следвали повелите на своите убеждения и съвест – и веднага подеха нова акционистка кампания,

Йохан Лий докосна ръкава на Хардин и посочи многозначително часовника си.

Хардин вдигна поглед.

– Здравей, Лий. Още ли си кисел? Сега какво не е наред?

– Той трябва да се появи след пет минути, нали?

– Така предполагам. Миналия път появата му беше по пладне.

– А ако не се появи?

– Нима през целия си живот ще ме тормозиш с твоите тревоги? Ако не се появи, няма да го видим.

Лий се намръщи и бавно поклати глава.

– Ако тази работа се провали, ще изпаднем в друга бъркотия. Без подкрепата на Селдън за стореното от нас Сермак ще бъде свободен да започне всичко отначало. Той иска пряка анексия на четирите кралства и незабавна експанзия на Фондацията – ако е необходимо, и със сила.

– Зная. Огнегълтачът трябва да гълта огън дори ако се наложи сам да го наклажда. А ти, Лий, трябва да се тревожиш дори и ако се наложи да се убиеш, за да намериш за какво да се тревожиш.

Лий се наклони да му отговори, но точно в този миг светлините пожълтяха, потъмняха и дъхът му секна. Вдигна ръка, за да посочи към стъклената кабина, която доминираше над половината помещение, и след това се отпусна с шумна въздишка в едно от креслата.

Самият Хардин се поизправи при появата на образа, който сега изплъваше кабината – човек в инвалидна количка? Единствен той от всички присъстващи можеше да си спомни деня преди десетилетия, когато този образ се бе появил за първи път. Тогава Хардин беше млад, а Селдън стар. От онова време образът не бе остарял с нито един ден, но кметът беше вече стар човек.

– Аз съм Хари Селдън! – заяви образът. Гласът беше старчески и тих. В помещението настъпи пълна тишина и Хари Селдън продължи с разговорен тон: – Тук съм за втори път. Разбира се, не зная дали някой от вас е бил първия път. Всъщност не мога по никакъв начин чрез сетивата си да разбера дали тук въобще има някой, но това не е от значение. Ако втората криза е била преодоляна напълно, вие трябва да сте тук; няма друга възможност. Ако не сте, значи втората криза се е оказала прекалено голяма за вас. – Той се усмихна чаровно. – Но аз се съмнявам в това, защото моите изчисления показват 98,4 процента вероятност, че през първите осемдесет години не ще има значителни отклонения от плана.

Според нашите изчисления сега сте стигнали до господство над варварските кралства в непосредствена близост до Фондацията. Както при първата криза ги възпряхте, като използвахте равновесие на силите, така при втората сте постигнали превъзходство чрез духовната власт срещу светската.

Но тук би трябвало да ви предупредя срещу прекалената самоувереност. Не е в намеренията ми при тези записи да правя предсказания,

но няма нищо лошо, ако ви обърна внимание, че онова, което сега сте постигнали, е само ново равновесие, макар то да е такова, при което вашето положение да е значително по-добро. Духовната власт е достатъчна, за да отблъсне нападенията на светската, но не и за да напада на свой ред. Поради неизменното нарастване на противодействащата сила, известна като регионализъм или национализъм, духовната власт не може да надделее. Сигурен съм, че не ви казвам нищо ново.

Между другото, трябва да ме извините, че ви говоря така неопределено. Термините, които използвам, в най-добрия случай са само приблизително точни, но никой от вас не е квалифициран да разбере истинската символика на психоисторията, така че трябва да се задоволя с най-доброто, което мога да направя.

Сега Фондацията е само в началото на пътя, който води до новата империя. По работна сила и ресурси съседните кралства са все още поразително мощни в сравнение с вас. Извън тях е обширната заплетена джунгла на варваризма, проснала се до крайните предели на Галактиката. В това пространство все още се намират останки от Галактичната империя – и те, макар да са отслабени и да се разпадат, все още са несравнимо по-силни.

В този миг Хари Селдън вдигна книгата си и я отвори. Лицето му прие тържествено изражение.

– И никога не забравяйте, че преди осемдесет години бе основана и друга Фондация; Фондация в противоположния край на Галактиката, в Звезден край. Винаги ще трябва да се съобразявате с нея. Джентълмени, пред вас са деветстотин и двадесет години от плана. Проблемът е ваш! Заемете се с него!

Той сведе поглед към книгата и изчезна, а светлините блеснаха силно. Сред последвалата глъчка Лий се наведе на ухото на Хардин.

– Той не каза кога ще се появи отново.

– Зная – отвърна Хардин, – но съм уверен, че няма да се върне, преди ние двамата да сме безопасно и удобно настанени в гроба!

## IV ЧАСТ ТЪРГОВЦИТЕ

### 1

**ТЪРГОВЦИ** – ...и търговците непрекъснато изпреварвали политическата хегемония на Фондацията, простирали слабите си ръце през огромните разстояния на Периферията. Месеци или години можели да минат между поредните им кацания на Терминус; корабите им често представлявали развалини, скърпени как да е със саморъчно ремонтирани части и импровизации; не били от най-честите; храбростта им...

С всичко това те изградили империя, по-трайна от религиозния деспотизъм на Четирите кралства...

Безкрайни легенди се разправят за тези солидни, самотни хора, които полусериозно, полу на шега били възприели за мото част от една епиграма на Салвор Хардин: „Никога не позволявай на моралните ти задръжки да те спрат да направиш онова, което е справедливо!“ Сега е трудно да се каже кои легенди са действителност и кои са апокрифни. Вероятно няма нито една, която да не е претърпяла някои преувеличения...

ЕНЦИКЛОПЕДИЯ „ГАЛАКТИКА“

Лимар Понийетс беше целият потънал в пяна, когато на неговия приемник се получи съобщението – а това доказва, че старата досадна поговорка за телесъобщенията и ваната е вярна дори в тъмното сурово пространство на галактичната Периферия.

За щастие онази част на независимия търговски кораб, която не е предназначена за различни стоки, е изключително уютна. Дотолкова, че душът с топла вода се намира в кабинка с размери шейсет сантиметра на метър и двадесет и е отдалечена само на три метра от пултовете за управление. Понийетс чу съвсем ясно отсеченото тракане на приемателя.

От него капеха ругатни и пяна, когато излезе, за да регулира гласовата връзка. Три часа по-късно до неговия кораб застана друг търговски съд и през въздушния шланг между двата влезе захилен младеж.

Понийетс побутна шумно напред най-доброто си кресло и се настани във въртящата се пилотска седалка.

– Какви ги вършиш, Горм? – попита той мрачно. – Нима ме гониш

по целия път от Фондацията?

Лес Горм извади една цигара и поклати решително глава.

– Аз ли? В никакъв случай. Аз просто съм глупакът, който случайно кацна на Глиптал IV в деня, след като се бе получила пощата. Затова ме изпратиха да те гоня ей с тая дяволия.

Малката блестяща сфера бе предадена от ръка в ръка и Горм добави:

– Поверително е. Свръхсекретно. Не може да се довери на субетера и разни подобни. Поне така разбрах. Но е сигурно, че е лична капсула и само ти можеш да я отвориш.

Понийетс огледа капсулата с отвращение.

– Виждам. Не помня някога някоя от тях да е съдържала добри новини.

Капсулата се отвори в ръката му и тънката прозрачна лента полека се разви. Очите му бързо проследиха съобщението, защото, докато се появи крайт на лентата, началото ѝ вече беше станало кафяво и сбръчкано. След минута лентата почерня и се разпадна на съставните си молекули.

– О, Галактика! – изръмжа глухо Понийетс.

– Мога ли да помогна с нещо? – тихо попита Лес Горм. – Или е твърде секретно?

– Тъй като си в гилдията, може да ти се каже. Трябва да отида на Аскон.

– На онова място? Как така?

– Арестували са един търговец. Но не го разправяй. Внезапно върху лицето на Горм се появи гневно изражение.

– Арестували! Това е нарушение на конвенцията.

– Нарушение е и намесата в местната политика.

– Охо! Значи затова! – Горм се замисли. – Кой е търговецът? Познавам ли го?

– Не – отвърна рязко Понийетс, а Горм разбра намека и не зададе повече въпроси.

Понийетс беше станал и се взираше мрачно в екрана. Промърмори няколко ругатни по адрес на онази част от мъгливите форми, която беше тялото на Галактиката, после каза високо:

– Отвратителна бъркотия! Далеч съм от изпълнение на квотата си.

На Горм му просветна в главата.

– Ей, приятел, Аскон е закрита област.

– Точно така. На Аскон не можеш да продадеш дори джобно

ножче. Те не желаят да купуват никакви атомни устройства. С моята квота, която вече издъхва, да се отиде там е истинско самоубийство.

– Не можеш ли да се измъкнеш?

– Познавам човека, за когото става въпрос – поклати разсеяно глава Понийетс. – Не мога да изоставя приятел. Е, какво пък? Аз съм в ръцете на Галактичния дух и се отправям весело натам, накъдето той посочи.

– Какво? – възкликна Горм озадачен. Понийетс го изгледа и се изсмя.

– Забравих. Ти никога не си чел „Книгата на духа“, нали?

– Не съм дори чувал за нея – отвърна рязко Горм.

– Е, щеше да си чувал, ако имаше религиозно образование.

– Религиозно образование ли? За жрец? – Горм беше поразен.

– Опасявам се, че е така. Това е моят тъмен срам и тайна. Само че се оказах прекалено костелив за светите отци. Изключиха ме по причини, достатъчни да ме приемат за светско обучение във Фондацията. Е, слушай, ще трябва да тръгвам. Как е квотата ти тази години?

Горм смачка цигарата и оправя шапката си.

– Сега карам последния товар. Ще се справя.

– Щастлив човек – изрече мрачно Понийетс и дълги минути след като Лес Горм си бе отишъл, седя неподвижно замечтан.

И така, Ескел Горов беше на Аскон, и то в затвора.

Лошо! Всъщност беше значително по-лошо, отколкото може би изглеждаше. Едно бе да разправяш на любопитния младеж размита версия на случая, за да се отървеш от него и да го изпратиш да си гледа работата. Съвсем друго беше да се изправиш пред истината.

Защото Лимар Понийетс бе от малкото хора, които знаеха, че майстор-търговецът Ескел Горов въобще не беше търговец, а нещо съвсем друго – агент на Фондацията!

## 2

Изминаха две седмици! Две седмици бяха изгубени!

Една седмица, за да стигне до Аскон, в далечните граници на чието пространство се строяха все повече зорки бойни кораби, за да го пресрещнат. Каквато и да беше системата им за засичане, тя действаше, и при това добре.

Заобикаляха го бавно, без сигнали, невъзмутимо запазвайки едно и също разстояние помежду си, и грубо го насочваха към централното



слънце на Аскон.

В краен случай Понйетс би могъл да се справи с тях. Корабите бяха останки от загиналата Галактична империя – но спортни яхти, а не бойни кораби. Без атомни оръжия те оставаха просто живописни и безсилни елипсоиди. Но Ескел Горов се намираше в ръцете им, а Горов не беше заложник, който може да се изостави. Асконците вероятно го знаеха.

И още една седмица – седмица, през която се наложи отегчително да си пробива път през облаците дребни чиновници, които образуваха преграда между Великия магистър и външния свят. Всеки дребен подсекретар трябваше да се ласкае и умилюстивява. Всеки изискваше внимателно и до призляване да му се подмазваш за засукания подпис, който откриваше пътя към следващия чиновник на едно ниво по-нагоре.

За първи път Понйетс установи, че документите му на търговец са безполезни.

Сега най-после Великия магистър беше от другата страна на пазената от постове позлатена врата... и две седмици бяха изминали. Горов продължаваше да е в затвора, а товарът на Понйетс гниеше неизползван из трюмовете на кораба му.

Великия магистър беше дребен човек; дребосък с лисееща глава и силно набръчкано лице, чието тяло беше сякаш притиснато надолу до неподвижност от огромната блестяща кожена яка около врата му.

Пръстите му помръднаха наляво и надясно и редицата въоръжени войници се отдръпна да направи път, по който Понйетс закричи към подножието на държавния трон.

– Не говори – сопна се Великия магистър и понечилите да се разтворят устни на Понйетс се стиснаха плътно.

– Точно така. – Владетелят на Аскон явно се отпусна. – Не търпя безполезен брътвеж. Не можеш да ме заплашваш, а не понасям и ласкателства. Нито има повод за оплаквания на пострадала страна. Вече не съм в състояние да изброя колко пъти вие, скитниците, сте били предупреждавани, че вашите дяволски машини не са желани никъде на Аскон.

– Сър – поде Понйетс спокойно, – не се опитвам да оправдая въпросния търговец. Не е в политиката на търговците да се натрапват там, където не ги искат. Но Галактиката е голяма и преди се е случвало несъзнателно да се прекоси незаконно някоя граница. Грешка, достойна за съжаление.

– За съжаление, разбира се – изпищя Великия магистър. – Но дали е грешка? Вашите хора на Глиптал IV ме бомбардират с молби за преговори още от два часа, след като бе заловен светотатственият нещастник.

Многкратно ме предупредиха и за твоето идване. Прилича ми на добре организирана спасителна кампания. Изглежда, доста неща са били предвидени – малко прекалено за грешка, независимо дали тя е за съжаление или не. – Черните очи на асконца гледаха презрително. – И вие сте търговци – продължи той забързано, – прелитате от свят на свят като побъркани малки пеперуди, толкова налудничаво уверени в собствените си права, че можете да кацнете на най-голямата планета в Аскон, в центъра на системата, и да смятате това за несъзнателно объркване на границите? Хайде де, не е възможно. Понийетс потръпна, без да го покаже.

– Ако опитът за търговия – продължи упорито той – е бил съзнателен, Ваше благородие, той е крайно безразсъден и в противоречие с най-строгите правила на нашата гилдия.

– Безразсъден, да – потвърди рязко асконецът. – До такава степен, че вероятно вашият другар ще заплати за него с живота си.

Стомахът на Понийетс се присви. Не можеше да има колебание.

– Смъртта, Ваше благоговение – поде той, – е толкова абсолютно и невъзвратно явление, че сигурно съществува някаква алтернатива.

Последва пауза преди предпазливия отговор.

– Чувал съм, че Фондацията е богата.

– Богата? Разбира се. Но вие отказвате да взимате именно нашите богатства. Атомните ни устройства струват...

– Вашите стоки нямат стойност, защото им липсва благословията на прародителите. Стоките ви са порочни и прокълнати, защото върху тях е наложена възбраната на прадедите ни. – Изреченията се произнасяха напевно, рецитираха се формули. Клепачите на Великия магистър се сведоха и той каза многозначително: – Нямате ли нищо друго ценно?

Търговецът не разбра смисъла на въпроса му.

– Не разбирам. Какво искате? Асконецът разпери ръце.

– Желаяш да си сменим местата и да ти съобща какво аз искам. Мисля, че няма. Изглежда, колегата ти ще трябва да изтърпи наказание, определено от асконския кодекс за светотатство. Смърт чрез задушаване с газ. Ние сме само обикновен народ. В подобен случай най-бедният селянин няма да получи нищо повече. Аз самият няма да получа по-малко.

– Ваше благоговение – измърмори безнадеждно Понийетс, – ще ми бъде ли разрешено да говоря със затворника?

– Асконските закони – изрече студено Великия магистър – не решават да се говори с осъден човек.

Мислено Понийетс сдържа дъха си.

– Ваше благоговение, моля ви да проявите милост към душата на един човек в часа, когато на тялото му предстои да бъде наказано. Той е бил изолиран от духовна утеха през цялото време, през което животът му е бил в опасност. Дори сега е изправен пред възможността да отлети неподготвен в лоното на Духа, който управлява всичко.

Великия магистър попита бавно и подозрително:

– Нима ти си Пазител на душата?

Понийетс смирено сведе глава.

– Получил съм такова образование. Сред празните пространства на Космоса скитащите търговци се нуждаят от хора като мен, които да се грижат за духовната страна на живота, отдаден толкова много на търговията и стремежа към светското.

Асконският владетел замислено смукна долната си устна.

– Всеки човек трябва да подготви душата си за пътешествието към духовете на предците. Но никога не съм мислил, че вие, търговците, вярвате в нещо.

### 3

Когато Лимар Понийетс влезе през тясната бронирана врата, Ескел Горов се размърда на кушетката и отвори едното си око. Вратата се затвори шумно зад Понийетс. Горов изломоти нещо и се изправи.

– Понийетс! Тебе ли пратиха?

– Чиста случайност – отвърна горчиво Понийетс – или дело на личния ми зъл демон. Точка първа, ти попадаш в някаква каша на Аскон. Точка втора, моят маршрут на продажби, както е известно на Търговската камара, ме отвежда на петдесет парсека от системата точно по времето, когато става събитието от точка първа. Точка трета, ние и преди сме работили заедно и Камарата го знае. Не е ли това мило, неизбежно положение? Отговорът просто се налага сам.

– Внимавай – рече Горов напрегнато. – Някой сигурно подслушва. Носиш ли деформатор на полето?

Понийетс посочи гривната с орнаменти, която обвиваше китката му, и Горов се успокои. Понийетс се огледа. Килията беше гола, но голяма, добре осветена и липсваха неприятни миризми.

– Не е лошо – каза той. – Отнасят се внимателно с теб. Горов махна с ръка на тази забележка.

– Слушай, как успя да влезеш тук? Почти две седмици ме държат в

пълна изолация.

– Още от пристигането ми, а? Е, изглежда, дъртакът, който е шеф, си има своите слабости. Склонен е към благочестиви речи, затова поех известен риск, който се оправда. Тук съм в качеството си на твой духовен съветник. Има нещо странно в благочестив човек като него. Той с удоволствие ще ти пререже гърлото, ако му изнася, но ще се поколебае да постави в опасност благоденствието на нематериалната ти и проблематична душа. Просто емпирична психология. Търговецът трябва да знае от всичко по малко.

Усмивката на Горов беше язвителна.

– Пък и си посещавал теологично училище. Човек на място си ти, Понийтс. Доволен съм, че теб са изпратили. Но Великия магистър не обича изключително душата ми. Спомена ли за някакъв откуп?

Очите на търговеца се присвиха.

– Направи намек... съвсем неуловим. И заплаши с умъртвяване с газ. Реших да се подсигурия и се измъкнах; лесно би могло да е капан. Значи е изнудване? Какво иска?

– Злато.

– Злато! – Понийтс се намръщи. – Самия метал ли? За какво му е?

– Това е тяхното разменно средство.

– Така ли? И откъде да взема злато?

– Откъдето успееш. Слушай, това е важно. Нищо няма да ми се случи, докато Великия магистър души с носа си аромата на златото. Обещай му го; толкова, колкото поиска. После, ако е необходимо, отиди до Фондацията да го вземеш. Когато ни освободят, ще ни съпроводят извън системата и тогава ще се разделим.

– А след това ще се върнеш и отново ще се опиташ – рече неодобрително Понийтс.

– Моята задача е да продам атомни устройства на Аскон.

– Ще те хванат, преди да си изминал един парсек в Космоса. Предполагам, че го знаеш?

– Не – отвърна Горов. – Но и да го знаех, това нямаше да промени нещата.

– Втория път ще те убият.

Горов повдигна рамене.

– Ако трябва отново да преговарям с Великия магистър – поде спокойно Понийтс, – искам да зная цялата история. Досега работя съвсем на сяло. Всъщност няколко безобидни забележки, които направих, докараха Негово благоговение почти до припадък.

– Много просто е – обясни Горов. – Единственият начин, по който можем да засилим сигурността на Фондацията тук, в Периферията, е да образуваме контролирана от религията търговска империя. Все още сме прекалено слаби, за да наложим политически контрол. Едва успяваме да държим Четирите кралства.

– Разбирам – кимна Понийтс. – А система, която не приеме нашите атомни устройства, никога няма да бъде поставена под религиозен контрол...

– И поради това може да стане център на независимост и враждебност. Да.

– Добре тогава – подхвърли Понийтс, – достатъчно за теорията. А сега какво точно пречи на продажбите? Религията ли? Великият магистър намекна нещо подобно.

– Тя е форма на обожествяване на прадедите. Преданията разказват за злокобно минало, от което са ги спасили простите и добродетелни герои от предишните поколения. Става въпрос за изопачаване на периода на анархия преди един век, когато имперските войски били прогонени и било образувано независимо правителство. Прогресивната наука и поспециално атомната енергия се отъждествяват със стария имперски режим, за който си спомнят с ужас.

– Така ли? Но те имат симпатични малки корабчета, които доста сърчно ме засякоха на разстояние два парсека. Намирисва ми на атомни съоръжения.

– Тези кораби несъмнено са останки от Империята – вдигна рамене Горов. – Вероятно с атомно задвижване. Каквото имат, пазят си го. Важното е, че не желаят нищо да подновяват, а вътрешната им икономика е изцяло неатомна. Точно това трябва да променим.

– Как възнамеряваш да го постигнеш?

– Като сломя съпротивата в една точка. Да го изразя по-просто, ако можех да продам джобно ножче с острие от силово поле на някой благородник, ще бъде в негов интерес да наложи приемането на закони, които да му позволят да го използва. Казано така направо, изглежда глупаво, но е правилно от психологична гледна точка. Да се извършат стратегически продажби в стратегически точки означава да се създаде проатомна фракция в двора.

– И за тази цел са те изпратили теб, докато аз съм тук само за да те откупя и да си отида, а ти ще продължиш опитите си? Не се ли поставят нещата малко наопаки?

– В какво отношение?

– Слушай – Понийетс внезапно се раздразни, – ти си дипломат, не си търговец и макар да се наричаш търговец, няма да станеш такъв. Тази работа е за човек, който е направил занаят от продажбата – а аз съм тук с цял товар, който се вмирихва неизползван, и с квота, която, изглежда, няма да бъде изпълнена.

– Искаш да кажеш, че ще рискуваш живота си за нещо, което не е твоя работа? – усмихна се с присвити устни Горов.

– Нима твърдиш, че става въпрос за патриотизъм, а търговците не са патриоти?

– Общозвестно е, че не са. Пионерите никога не са.

– Добре. Съгласих се. Аз не се развявам из Космоса, за да спасявам Фондацията или нещо подобно. Целта ми е да печеля пари и това е моята възможност. Ако едновременно се помогне и на Фондацията, още по-добре. А живота си съм рискувал и при по-малки шансове.

Понийетс се изправи и Горов го последва.

– Какво ще правиш?

– Горов – усмихна се търговецът, – не зная, засега. Но ако основният проблем е да се продаде нещо аз съм подходящият човек. Обикновено не съм самохвалко, но едно нещо винаги ще твърдя Досега още не съм оставал с неизпълнена квота.

Когато почука на вратата, тя се отвори почти веднага и двама пазачи застанаха от двете ѝ страни.

## 4

– Демонстрация! – рече мрачно Великия магистър.

Той се уви добре в кожата си, стиснал в едната си мършава ръка железната тояга, която използваше като бастун.

– И злато, Ваше благоговение.

– И злато – съгласи се небрежно Великия магистър.

Понийетс постави кутията на пода и я отвори с толкова увереност, колкото успя да си придаде. Чувстваше се сам, изправен пред свят от враждебност; както се бе чувствал през първата си година в Космоса. Полукръгът брадати съветници, които се възправяха пред него, го гледаха враждебно. Сред тях беше Фърл. Фаворитът със слабо лице, който седеше до Великия магистър, вдървен от враждебност. Понийетс се бе срещал вече веднъж с него и веднага го бе набелязал като главния враг и следователно главната жертва.

Извън залата една малка армия изчакваше събитията. Понийетс беше ефикасно изолиран от кораба си; нямаше никакво оръжие освен опита за подкуп; а Горов все още оставаше заложник.

Понийетс направи последните регулировки на неугледното чудовище, което му бе коствало една седмина изобретателност, и още веднъж се помоли облицованият с олово кварц да издържи напрежението,

– Какво е това? – попита Великия магистър.

– Малко устройство – заобяснява Понийетс, като се отдръпна, – което съм конструирал аз самият.

– Ясно, но не ми даваш информацията, която искам. Не е ли една от мерзостите на черната магия в твой свят?

– По същността си е атомно – призна сериозно Понийетс, – но не е необходимо никой от вас да го докосва или да има нещо общо с него. То е само за мен и ако съдържа някаква мерзост, аз поемам омърсяванечо върху себе си.

Великия магистър насочи със заплашителен жест железния си бастун към машината и устните му се раздвижиха бързо и мълчаливо в пречистващо заклинание. Съветникът със слабото лице от дясната му страна се наведе към него и висящите му на фитили червени мустаци се приближиха до ухото на Великия магистър. Стариият асконец капризно потръпна я се отдръпна от него.

– И каква е връзката между твоите инструменти на злото и златото, което би могло да спаси живота на твой съотечественик?

– С тази машина – поде Понийетс, като ръката му се спусна внимателно към централната камера и поглади твърдите и заоблени страни – мога да превърна желязото, което изхвърляте, в най-качествено злато. Това е единственото известно на хората устройство, което поема желязо – грозното желязо, Ваше благоговение, крепящо трона ви и стените на тази сграда – и го превръща в блестящо, тежко, жълто злато.

Понийетс усети, че обърква работата. Обичайните му търговски предложения се лееха гладко, леко и внушаваха доверие; а сегашното се люшкеше като разбрицана космическа каруца. Великия магистър обаче се интересуваше от съдържанието, а не от формата,

– Така ли? Трансмутация? Имаше глупаци, които твърдяха, че могат да я постигнат. Те платиха за светотатственото си любопитство.

– Успяха ли?

– Не. – Великия магистър изглежда се забавляваше. – Успехът да се произвежда злато ще бъде престъпление, което носи в себе си собствената си противоотрова. Опитът плюс неуспех е фатален. Ето какво

можеш да направиш с моя бастун? – Той тупна с него по пода.

– Ваше благоговение ще ме извини. Моето устройство е малък модел, изработен от мен, а вашият бастун е твърде дълъг.

Малките блестящи очички на Великия магистър се огледаха и спряха.

– Рандъл, токата ти. Хайде, човече, ако е необходимо, ще тя се върне двойно.

Токата се запредава от ръка на ръка по редицата. Великия магистър замислено я претегли.

– Дръж – рече той и я хвърли на пода.

Понйетс я вдигна. Дръпна здравата, преди цилиндърът да се отвори, а очите му премигаха и се присвиха при усилието му да центрира внимателно токата върху анодния екран. После щеше да е по-лесно, но първия път не трябваше да има неуспех.

Саморъчно изработеният трансмутатор запраща злоещо в продължение на десет минути и леко замириса на озон. Асконците се отдръпнаха, като мърмореха, а Фърл отново зашушна настойчиво в ухото на своя владетел. Лицето на Великия магистър беше като вкаменено. Той не помръдваше.

И токата стана златна.

Понйетс я подаде на Великия магистър, като измърмори „Ваше благоговение!“, но старият човек се поколеба, после махна с ръка. Втрещеният му поглед се задържа върху трансмутатора.

– Джентълмени – побърза да каже Понйетс, – това е злато. Съвсем истинско злато. Ако искате да се убедите, можете да го подложите на всички известни физически и химически анализи. По никакъв начин не може да се отличи от естественото злато. Всякакво желязо може да се обработи така. Нито ръждата, нито умерени количества проби за благородни метали няма да повлияят....

Но думите на Понйетс само запълваха тишината. Той остави токата в протегнатата си длан и самото злато говореше в негова полза.

Накрая Великия магистър бавно протегна ръка, а Фърл със слабо лице най-после бе принуден да проговори на глас.

– Ваше благоговение, златото е от отровен източник.

– Розата може да израсте от калта, Ваше благоговение – противопостави му се Понйетс. – При сделки със съседите си вие купувате най-разнообразни материали, без да питате откъде ги взимат, дали от някоя правоверна машина, благословена от вашите прелюбезни прадеди, или от някое безбожно изчадие на Космоса. Хайде, аз не ви предлагам



машината, а златото.

– Ваше благоговение – продължи Фърл, – вие не носите отговорност за греховете на чужденци, които работят без ваше съгласие и знание. Но да приемете това странно псевдозлато, направено в грях от желязо във ваше присъствие и с ваше съгласие, е оскърбление за живите духове на нашите свети прадеди.

– Все пак златото си е злато – изрече със съмнение Великия магистър – и е само откуп за безбожната личност на осъден престъпник. Фърл, твърде критично си настроен. – Но той отдръпна ръка.

– Вие сте самата мъдрост, Ваше благоговение – рече Понийетс. – Помислете си – като се откажете от един безбожник, няма да загубите нищо ценно за вашите прадеди, докато с полученото в замяна злато ще можете да украсите храмовете на техните свещени души. И, разбира се, ако златото е зло само по себе си, дори подобно нещо да беше възможно, злото ще се премахне по необходимост, щом като металът се използва за благочестива цел.

– Да са ми свидетел костите на дядо ми! – възкликна Великия магистър с изненадваща жар. Устните му се разтвориха в писклив смях. – Фърл, какво ще отговориш на този младеж? Твърдението му е обосновано. Толкова законно, колкото и думите на моите прадеди.

– Така изглежда – отвърна мрачно Фърл. – Стига да не се окаже, че обосноваността му е оръдие на Злия дух.

– Ще предложи дори нещо по-добро – заяви Понийетс внезапно. – Запазете златото като залог. Поставете го върху олтарите на вашите прадеди като дар и ме задръжте в продължение на тридесет дни. Ако в края на този период няма признаци за недоволство – ако не се случи някакво бедствие, – това сигурно ще означава, че дарът е приет. Какво повече може да се предложи?

И когато Великия магистър се изправи на крака, за да открие някакво неодобрение, нито един човек от съвета не пропусна да изрази съгласието си. Дори Фърл сдъвка одърпаните краища на мустаците си и кимна рязко.

Понийетс се усмихна и се замисли върху ползата от религиозното възпитание.

## 5

Измина още една седмица, преди да бъде уредена срещата с Фърл.

Понийтс усещаше напрежението, но вече бе свикнал с чувството за физическа безпомощност. Беше напуснал чертите на града под стража. Намираще се под домашен арест в крайградската вила на Фърл. Нямахме какво да прави, освен да го приеме, без изобщо да се замисля.

Извън кръга на старейшините Фърл изглеждаше по-висок и по-млад. В нормални дрехи дори никак не приличаше на старейшина.

– Странен човек сте – каза той внезапно. Близко разположените му очи сякаш потрепнаха. – През изминалата седмица и по-специално през последните два часа не правите нищо друго, освен да намеквате, че аз се нуждаю от злато. Трудът изглежда излишен, защото кому не е нужен този метал? Защо не направите следващата си стъпка?

– Не става въпрос просто за златото – отвърна дискретно Понийтс. – Не *само* за златото. Не за някоя и друга монета. По-скоро за всичко, което се крие зад златото.

– А какво може да се крие зад златото? – подтикна го Фърл с разквивена усмивка. – Сигурно това не е подготовка за нова несръчна демонстрация.

– Несръчна? – намръщи се леко Понийтс..

– О, разбира се. – Фърл скръсти ръце и леко ги побутна с брадичката си. – Не ви критикувам. Сигурен съм, че несръчността е била съзнателна. Бих могъл да предупредя Негово благоговение за това. ако бях сигурен какви са мотивите ви, Така, ако аз бях на ваше място, щях да произведа златото на кораба си и да го предложи само него. Няма да се състои представлението, което ни изиграхте, и да възникне враждебността, която предизвикахте.

– Вярно е – призна Понийтс. – но тъй като аз съм си аз, приех враждебността, за да привлека вниманието ви.

– Така ли? Само за това ли? – Фърл не ся направи труда да прикрие, че се забавлява с известно презрение. – Предполагам също. че предложихте пречистващия период от тридесет дни, за да си осигурите време, през което да превърнете привлекателността в нещо по-веществено. Но какво ще стане, ако се окаже, че златото е нечисто?

Понийтс си позволи да отвърне с чувство за черен хумор.

– Когато преценката за нечистотата му зависи от онези, които са най-заинтересовани да установят, че е чисто?

Фърл вдигна поглед и с присвити очи се взря в търговеца. Изглеждаше едновременно изненадан и доволен.

– Разумна мисъл. А сега кажете защо искахте да привлечете вниманието ми?

– Точно това ще направя. За краткото време, през което бях тук, забелязах някои полезни факти, които засягат вас и представляват интерес за мен. Например вие сте млад – прекалено млад за член на съвета и дори от сравнително млад род.

– Критикувате рода ми?

– Съвсем не. Вашите прадеди са велики и свещени; всички ще го признаят. Но има хора, които разправят, че не сте член на нито едно от Петте племена.

– С пълното ми уважение към съответните личности – Фърл се облегна назад, като не се опита да прикрие жлъчността си, – Петте племена имат обеднели слабини и оредяла кръв. Няма и петдесетина живи членове на Племената.

– Но се намират хора, които твърдят, че нацията няма да се съгласи да види човек не от Племената като Велик магистър. Говори се също, че толкова млад и наскоро издигнат фаворит на Великия магистър сигурно ще си създаде мощни врагове сред големците на държавата. Негово благоговение остарява и закрилата му няма да продължи след неговата смърт, когато несъмнено ваш враг ще тълкува думите на Великия дух.

– За чужденец чувате твърде много – смръщи се Фърл. – Подобни уши плачат за отрязване,

– Това може да се реши по-късно

– Позволете да предугада събитията – Фърл се размърда нетърпеливо в креслото. – Вие ще ми предложите богатство и власт с помощта на злите си машинки, които носите на кораба. Така ли?

– Да предположим. Какви могат да бъдат вашите възражения? Само критериите ви за добро и зло?

– Съвсем не. – Фърл поклати глава. – Слушайте, чужденецо, вашето мнение за нас, като изхождате от безбожния си агностицизъм, си е ваше, но аз не съм напълно роб на нашата митология, макар да изглеждам такъв. Образован човек съм, сър, и се надявам, че съм и просветен. Цялата дълбочина на нашите религиозни обичаи, в ритуалистичен по-скоро, отколкото в етичен смисъл, е за масите.

– Какви са възраженията ви тогава? – настоя кротко Понйтс.

– Точно тези. Масите. Аз може и да желая да се споразумея с вас, но за да бъдат полезни, вашите машинки трябва да се употребяват. Как да се сдобия с богатства, ако трябва да използвам –... какво продавате? –...е, например самообръсначка, само в най-строга тайна и като непрекъснат треперя. Дори и брадичката ми да е обръсната по-добре и полесно, как ще стана богат? И как ще избягна смъртта в газовата камера

или да не ме разкъса тълпата, след като ме хванат, че я използвам?

– Вие сте прав – повдигна рамене Понийетс. – Бих могъл да изтъкна, че решението е да възпитате народа си да използва атомни устройства за собственото си удобство и за вашите значителни печалби. Ще бъде огромна работа, не го отричам, но отплатата ще бъде още по-огромна. Това обаче си е ваша работа и в момента въобще не ме засяга. Защото не предлагам нито самобръсначка, нито нож, нито механична кофа за смет.

– Какво предлагате?

– Самото злато. Направо. Можете да получите машината, която ви показах миналата седмица.

Сега Фърл се вкамени, а кожата на челото му затрептя.

– Трансмутатора ли?

– Точно така. Вашите количества злато ще се равняват на запасите ви от желязо. Струва ми се, че те са достатъчни за всякакви нужди. Достатъчни за поста на Велик магистър въпреки младостта и враговете. При това всичко е съвсем сигурно.

– В какъв смисъл?

– В такъв, че тайната е основа на употребата ѝ. Същата тази сигурност, която описахте като единствена по отношение на атомните устройства. Можете да скриете трансмутатора в най-дълбокия зандан на най-яката ви крепост в най-отдалеченото ви имение и все пак той ще ви донесе незабавно богатство. Вие купувате златото, не машината. И това злато не носи белег на производството си, защото не може да бъде отличено от естественото.

– И кой ще работи с машината?

– Вие. Необходимо е само да ви покажа за пет минути. Ще ви науча, когато пожелаете.

– А в замяна?

– Е – Понийетс стана предпазлив. – Имам цена, и то немалка. С това вадя хляба си. Да кажем – защото машината е ценна, – равностойността на три кубически дециметра злато в ковано желязо.

Фърл се изсмя, а Понийетс почервения.

– Трябва да изтъкна, сър – добави той студено, – че ще можете да си върнете стойността му за два часа.

– Вярно е, но след един час вие може да сте изчезнали и внезапно да се окаже, че моята машина е безполезна. Нуждая се от гаранция.

– Имате думата ми.

– Много добра гаранция – Фърл се поклонил подигравателно, – но

вашето присъствие ще бъде още по-добра осигуровка. Давам ви моята дума да ви платя една седмица след доставката, ако работи добре.

– Невъзможно.

– Невъзможно ли? След като вече много удобно си навлякохте смъртно наказание дори само като сте предложили да ми продадете нещо. Единствената алтернатива е думата ми, че в противен случай утре ще попаднете в газовата камера.

Лицето на Понийетс беше безизразно, но е възможно погледът му да потрепна.

– Несправедливо предимство. Ще ми дадете ли поне писмено обещанието си?

– И също да се изложи на екзекуция? Не, сър! – Фърл се усмихна с голямо задоволство. – Не, сър! Само единият от нас е глупак!

– В такъв случай съм съгласен – заяви тихо търговецът.

## 6

Горов беше освободен на тридесетия ден срещу двеста и петдесет килограма най-жълто злато. А заедно с него бе освободена гарантираната и недокосната мерзост – неговият кораб.

После, също както при навлизането в системата Аскон и при излитането от нея, ескортът от елегантни малки кораби ги изпрати.

Понийетс гледаше слабо осветената от слънцето точица, която представляваше корабът на Горов, докато, носен от тънкия кодиран етерен лъч, ясно и пискливо се разнесе неговият глас.

– Но това не е, което се искаше, Понийетс – каза той. – Трансмутаторът няма да свърши работа. Откъде го взе всъщност?

– Не съм го взимал – отвърна търпеливо Понийетс. – Сглобих го от частите на камера за облъчване на храни. В действителност е същински боклук. При големи мащаби консумацията на енергия е много висока. Ако не беше така, Фондацията щеше да използва трансмутация, вместо да търси тежки метали из цялата Галактика. Това е стандартен номер, какъвто използват всички търговци, като се изключи, че никога преди не съм виждал устройство за превръщане на желязо в злато. Но впечатлява и работи... доста кратко.

– Добре. Но точно този номер не върши работа.

– Измъкна те от тежко положение.

– Доста далеч сме от целта. Още повече че щом се отървем от

загрижените ни придружители, ще трябва да се върна.

– Защо?

– Ти самият го обясни на онзи твой политик. – Гласът на Горов звучеше изнервено. – Цялата ти тактика на продажбата се основаваше върху факта, че трансмутаторът е средство за постигане на дадена цел, а сам по себе си няма стойност, че асконецът купува златото, а не машината. Добре беше от психологична гледна точка, тъй като свърши работата, но...

– Но? – подкани го учтиво и глуповато Понийетс.

Гласът от приемника стана по-писклив.

– Но ние искаме да им продадем машина, която е ценна сама по себе си; нещо, което ще искат да използват открито; което ще ги принуди да се обявят в подкрепа на атомната техника от личен интерес.

– Разбирам всичко това – рече Понийетс тихо. – Веднъж вече ми го обясни. Но ще бъдеш ли така добър да изслушаш какво следва от моята продажба? Докато трансмутаторът работи, Фърл ще прави злато; а той ще работи достатъчно дълго, за да успее да откупи избирането си при следващите избори. Сегашният Велик магистър няма да издържи дълго.

– Разчиташ на признателност? – попита студено Горов.

– Не... на интелигентно схващане за собствен интерес. Трансмутаторът му купува избора; други механизми...

– Не! Не! Предпоставките ти са неправилни. Той няма да е благодарен на трансмутатора... а на златото, старомодното злато. Това се опитвам да ти обясня.

Понийетс се захили и се намести в по-удобно положение. Добре. Беше измъчил достатъчно човека. Горов започваше да губи самообладание.

– Не бързай толкова, Горов – поде търговецът. – Не съм свършил. Вече са намесени и други машинки.

Последва кратко мълчание. После гласът на Горов прозвуча предпазливо.

– Какви друга машинки?

Понийетс автоматично и безполезно направи жест с ръка.

– Виждаш ли този ескорт?

– Виждам го – отвърна кратко Горов. – Кажи ми за машинките.

– Ще ти кажа – ако ме изслушаш. Придружава ни личната флота на Фърл; специална чест от Великия магистър за него. Успял е да му я измъкне.

– И какво?

– А къде, мислиш, ни отвежда? В мините му по периферията на системата Аскон, там отиваме. Слушай! – Понйетс внезапно се разгорещи. – Казах ти, че се заемам с работата, за да спечеля пари, а не за да спасявам светове. Добре. Продадох трансмутатора за нищо. Нищо освен риска да попадна в газова камера, а това не допринася за изпълнение на квотата ми.

– Продължавай за мините, Понйетс. Каква е тяхната роля?

– Да носят печалба. Ще се запасим с калай, Горов. Ще натъпчем с калай и последния кубически сантиметър на тази стара гемия, а ще остане и за твоята. Ще кацна с Фърл, за да прибера калая, приятелю, а ти ще ме подсигураваш отгоре с всичките си оръдия, с които разполагаш – просто в случай че Фърл не се окаже толкова честен в сделката, колкото се изкарва. Този калай е печалбата ми.

– За трансмутатора ли?

– За целия ми товар от атомни устройства. На двойна цена плюс премия. – Той вдигна рамене почти извинително. – Признавам, че го позизмамах, но нали трябва да изпълня квотата?

Горов явно се обърка.

– Ще ми обясниш ли? – попита той несмело.

– Какво има да се обяснява? Всичко е очевидно, Горов. Виж, хитрият пес си мислеше, че ме е хванал в сигурен капан, защото неговата дума има повече тежест от моята пред Великия магистър. Той взе трансмутатора. На Аскон това е престъпление, което се наказва със смърт. Но по всяко време можеше да каже, че ме е подмамил в клопка от най-чистото патриотични мотиви, за да ме разобличи като продавач на забранени устройства.

– Това е очевидно.

– Естествено. Но цялата работа не беше само в дума срещу дума. Разбираш ли, Фърл никога не е чувал, нито е знаел, че съществува микрофилмова камера.

Горов внезапно се изсмя.

– Точно така – продължи Понйетс. – Той имаше надмощие. Бях добре наказан. Но след като му монтирах трансмутатора като куче с подвита опашка, включих камерата в устройството и при прегледа на следващия ден я извадих. Разполагах с идеален филм за неговата светая светих, най-съкровено му кътче, с него самия, бедният Фърл, който задейства трансмутатора с цялата му мощ и се наслаждава на първото парче злато, сякаш е яйце, което току-що е снесъл самият той.

– Показа ли му резултата?

– След два дни. Бедният мухльо през живота си не беше виждал триизмерни цветни озвучени изображения. Твърди, че не е суеверен, но ме нарече мошеник ч въобще не съм виждал друг възрастен човек да изглежда толкова уплашен като него тогава, Казах му, че съм монтирал прожектиращо устройство на главния площад в града, нагласено да работи по пладне, когато ще го гледат милиони фанатични асконци и след това те ще го разкъсат на парчета; само след половин секунда той вече издаваше нечленоразделни звуци пред коленете ми. Беше готов на всяка сделка, която предложи.

– А беше ли така? – Горов едва сдържаше смеха си. – Искам да кажа, беше ли поставил устройството на площада?

– Не, но това не е от значение. Той сключи сделката. Купи и последното устройство, което имаме и двамата, за толкова калай, колкото можем да натоварим. В този момент смяташе, че съм способен на всичко. Договорът е в писмен вид и ще получиш копие, преди да качна с него, просто като още една предпазна мярка.

– Но ти си засегнал себелюбието му – рече Горов. – Дали ще използва устройствата?

– Защо не? Това е единственият начин да си върне загубите, а ако спечели пари от тях, ще спаси гордостта си. И той ще стане следващият Велик магистър – а и най-подходящият човек, който можем да имаме на наша страна.

– Да – съгласи се Горов, – сделката е добра, И все пак техниката ти на продажба е доста неприятна. Нищо чудно, че са те изхвърлили от семинарията. Нямах ли никакви морални задръжки?

– Какво значение има? – отвърна с безразличие Понийтс. – Знаеш какво казва Салвор Хардин за моралните задръжки.



## V ЧАСТ ТЪРГОВЦИТЕ – ПРИНЦОВЕ

### 1

ТЪРГОВЦИ – ... С психоисторическа неизбежност икономическият контрол на Фондацията нараснал Търговците забогатели, а с богатството дошла и мощта...

Понякога се забравя, че Хобър Малоу е започнал живота си като обикновен търговец. Никога не се забравя обаче, че го е завършил като първия от търговците – принцове...

ЕНЦИКЛОПЕДИЯ „ГАЛАКТИКА“

Джорейн Сът докосна внимателно пръстите на ръцете си с грижливо гледани нокти и каза:

– Някаква загадка с. Всъщност – това под най-строга тайна – може да е една от кризите на Хари Селдън.

Мъжът срещу него потърси цигара в джоба на късата си смирианска дреха.

– Не зная нищо по въпроса, Сът. Като общо правило политиците започват да крещат „Криза на Селдън“ при всяка предизборна кампания за кмет.

– Не водя кампания, Малоу – усмихна се едва забележимо Сът. – Изправени сме срещу атомни оръжия, а не знаем откъде идват.

Хобър Малоу от Смирно, майстор търговец, продължи да пуши спокойно, почти с безразличие.

– Продължавай. Ако имаш да кажеш още нещо, разправай. – Малоу никога не правеше грешката да се държи прекалено учтиво с човек от Фондацията. Можеше да е от Външните светове, но независимо от това мъжът си оставаше мъж.

Сът посочи към триизмерната звездна карта на масата. Той я регулира така, че един куп от шест звездни системи заблестя в червено.

– Това – рече той спокойно – е Корелианската република.

– Бил съм там – кимна търговецът. – Смърдящо свърталище на пльхове! Предполагам, че може да се нарече република, но всеки път все някой от рода Арго бива избран за Комодор. А ако някога решиш, че това не ти харесва – нещо ти се случва. – Той изкриви устни и повтори.

– Бил съм там.

– Но си се върнал, което не става всеки път. През миналата година на територията на републиката са изчезнали три търговски кораба, ползващи се с неприкосновеност съгласно Конвенциите. А те бяха въоръжени с всичките традиционни ядрени експлозивни и защитни силови полета.

– Какви са последните съобщения, получени от корабите?

– Обичайните доклада. Нищо друго.

– Какво казва Корел?

Очите на Сът бляснаха подигравателно.

– Нямахме начин да попитаме. Най-големият актив на Фондацията из Периферията е нейната репутация за мощ. Мислиш ли, че можем да загубим три кораба и да питаме за тях?

– Добре тогава, да предположим, че ми обясниш какво искаш от мен.

Джорейн Сът не губи време, за да си позволи да се ядоса. Като секретар на кмета той отбиваше съветници от опозицията, хора, търсещи работа, реформатори и налудничави, които твърдяха, че са открили точно какъв ще бъде ходът на бъдещата история, както е бил подработен от Хари Селдън. При такава квалификация доста нещо трябваше, за да го разстрои.

– След миг – заяви той методично. – Разбираш ли, три кораба, загубени в същия сектор в една година, не могат да са случайност, а атомната мощ може да се надвие само с по-голяма атомна мощ. Автоматично възниква въпросът – ако Корел притежава атомни оръжия, откъде ги взима?

– И откъде?

– Две алтернативи. Или корелианците сами са ги създали...

– Пресилено!

– Много! Но другата възможност е, че сме изправени пред измяна.

– Така ли мислиш? – Гласът на Малоу прозвуча студено.

– Няма нищо свръхестествено в тази възможност – продължи спокойно секретарят. – Откакто Четирите кралства приеха Конвенцията на Фондацията, се налага да се справяме със значителни групи от недоволни навсякъде. Всяко от бившите кралства има свои претенденти и бивши благородници, които не могат да се преструват, че обичат Фондацията. Може би някои от тях се активизират.

Малоу се беше изчервил.

– Разбирам. На мен ли искаш да кажеш нещо? Аз съм от Смирно.

– Зная. Ти си смирнианец, роден си на Смирно, едно от бившите Четири кралства. По рождение си от Външните светове и чужденец. Несъмнено по време на войните с Анакреон и Лорис дядо ти е бил барон и е несъмнено, че родовете ти имения са били отнети, когато Сеф Сермак преразпредели земите.

– Не, Черен Космос, не! Дядо ми е бил сиромаш и е умрял, ринейки въглища за мизерна надница още преди Фондацията. Не дължа нищо на стария режим. Но съм роден на Смирно и. Галактиката ми е свидетел, не се срамувам нито от Смирно, нито от смирнианците. Хитрите ти дребнави намеци за измяна няма да ме паникьосат дотолкова, че да лижа подметките на Фондацията. А сега можеш или да дадеш нарежданията си, или да ми отправиш обвинения, не ме е грижа какво ще предпочетеш.

– Скъпи майстор-търговец, пукнат електрон не давам дали дядо ти е бил крал на Смирно или най-големият бедняк на планетата. Брътвежът ми за раждането и произхода ти беше, за да ти покаже, че те не ме интересуват. Явно не си разбрал главното. Нека се върнем назад. Ти си смирнианец. Познаваш хората от Външните светове. Освен това си търговец, и то един от най-добрите. Бил си на Корел и познаваш корелианците. Точно там трябва да отидеш.

Малоу пое дълбоко въздух.

– Като шпионин ли?

– Съвсем не. Като търговец, но с отворени очи. Ако можеш да откриеш откъде идва енергията – тъй като си смирнианец, ще ти припомня, че два от изчезналите търговски кораби са били с екипажи от смирнианци.

– Кога тръгвам?

– Кога ще бъде готов корабът ти?

– След шест дни.

– Е, тогава ще тръгнеш. Всички подробности ще получиш в Адмиралтейството.

– Добре! – Търговецът се изправи, ръкува се грубо и излезе.

Сът изчака малко, като разпери внимателно пръсти, разтърка ги; после повдига рамене и влезе в кабинета на кмета.

– Какво мислиш, Сът?

– Може да е добър артист – отвърна Сът замислено и се вгледа пред себе си.

## 2

Беше вечерта на същия ден и на двадесет и първия етаж в сградата „Хардин“, в ергенското жилище на Джорейн Сът, Пъблис Манлио бавно отпиваше от чаша вино.

В немощното стареещо тяло на Пъблис Манлио се съчетаваха два високи поста на Фондацията. Той беше секретар по външните работи в правителството на кмета, а за всички външни слънца, с изключение на самата Фондация, беше допълнително и глава на църквата, доставчик на Свещената храна, Магистър на храмовете и така нататък, почти до безкрайност объркващи, но звучни названия.

– Но се е съгласил да ти позволи да изпратиш оня търговец – говореше той. – Това е все пак нещо.

– Да, но дребно – отвърна Сът. – Засега не печелим нищо. Цялата работа е най-груба военна хитрост, тъй като не сме в състояние да предвидим всичко до края. Просто отпусваме въжето е надеждата, че някъде по протежението му ще се образува примка.

– Вярно е. А пък и този Малоу е способен човек. Ами ако не се подава лесно на измама?

– Това е риск, който трябва да се поеме. Ако наистина има предателство, в него са замесени способните хора. Ако не, нуждаем се от способен човек, който да разкрие истината. Освен това Малоу ще бъде пазен. Твоята чаша е празна.

– Не, благодаря. Пих достатъчно.

Сът напълни своята и търпеливо зачака събеседникът му да излезе от неспокойния си унес. Каквито и мисли да го гнетяха не го доведоха до някакво решение, защото духовният сановник заговори внезапно, почти експлозивно.

– Сът, какво е твоето мнение?

– Ще ти кажа, Манлио. – Тънките му устни се разтвориха. – Ние сме наред Селдънова криза.

Манлио втренчи за известно време поглед в него, после попита:

– Откъде знаеш? Да не би Селдън отново да се е появил в криптата на времето?

– Това. приятелю, не е необходимо. Слушай, помисли. Откакто Галактичната империя изостави Периферията и ни зарязва сами да се оправяме, никога не сме имали противник, разполагащ с атомна енергия. Сега за първи път сме изправени пред такъв враг. Фактът изглежда

многозначителен дори сам по себе си. Но той не е изолиран. За първи път от седемдесет години насам сме изправени пред голяма вътрешна политическа криза. Струва ми се, че съвпадението на двете кризи, вътрешната и външната, изключва всякакво съмнение.

– Ако това е всичко, то не е достатъчно – присви очи Манлио. – Досега е имало две Селдънови кризи и двата пъти Фондацията е била заплашена с гибел. Нищо не може да е трета криза, докато не се появи отново опасността.

Сът въобще не прояви нетърпение.

– Опасността приближава. Всеки може да познае кризата, когато тя настъпи. Истинска услуга за държавата е да я откриеш при зараждането ѝ. Слушай, Манлио, ние се развиваме по планирана история. Знаем, че Хари Селдън е разработил историческите вероятности на бъдещето. Знаем, че някой ден ще трябва да изградим отново Галактичните империя. Знаем, че това ще трае хиляда години или горе-долу толкова. И знаем, че през това време ще се изправяме пред определени кризи.

Първата настъпи петдесет години след създаване на Фондацията, а втората – тридесет години по-късно. Оттогава са изминали почти седемдесет и пет години. Време е, Манлио, време е.

– И ти си подготвил план да посрещнеш кризата? – потърка носа си Манлио неуверено.

Сът кимна.

– И аз – продължи Манлио – трябва да трая известна роля в него?

Сът отново кимна.

– Преди да успеем да се справим с чуждата заплаха от атомни оръжия, налага се да въдворим ред в собствената си къща. Тези търговци...

– Аха! – Сановникът настръхна и погледът му се изостри.

– Точно така. Тези търговци. Полезни са, но са твърде силни и прекалено се изплъзват от контрол. Те са от Външните светове, образованието им е независимо от религията. От една страна, ги въоръжаваме със знания, а от друга – отстраняваме най-силното влияние върху тях.

– Ако е възможно да докажем, че има предателство?

– Ако можехме, преките мерки щяха да са прости и достатъчни. Но това няма никакво значение. Дори ако измяната не е тяхна, те все пак са несигурен елемент в нашето общество. Не са свързани с нас чрез патриотизъм или общ произход, нито дори с религиозно страхопочитание. Под тяхното светско ръководство външните провинции, които от времето на Хардин гледат на нас като на Свещената планета, могат да се отцепят.

– Разбирам всичко това, но лечението...

– Лечението трябва да започне бързо, преди да се изостри Селдъновата криза. Ако отвън има атомни оръжия, а отвътре недоволство, условията може да се окажат твърде неблагоприятни. – Сът остави празната чаша, която държеше. – Това явно е твоя работа.

– Моя ли?

– Аз не мога да я свърша. На моя пост са ме назначили и нямам законно право.

– Кметът...

– Невъзможно. Той е напълно отрицателна личност. Проявява енергичност само за да избягва отговорност. Но ако се появи независима партия, която би могла да застраши преизбирането му, тогава може би ще се остави да го водят.

– Но, Сът, аз не съм вещ в практическата политика.

– Остави това на мен. Кой знае, Манлио? От времето на Салвор Хардин досега ръководството на църквата и кметството никога не са били изпълнявани от една личност. Но сега е възможно и това да се случи – ако си свършиш добре работата.

### 3

А в другия край на града, в по-скромна обстановка, Хобър Малоу имаше втора среща. Беше слушал дълго и сега се обади предпазливо.

– Да, чувах за вашата кампания да вкарате в Съвета представител на търговците. Но защо мен, Туер?

Джайм Туер, който по всяко време беше готов да припомни, независимо дали го питат или не, че е бил в първата група от Външните светове, получила светско образование във Фондацията, се усмихна широко.

– Зная какво правя – заяви той. – Спомнете си миналата година, когато ви видях за първи път.

– На конгреса на търговците.

– Правилно. Ръководехте събранието. Насадихте по креслата онези бикове с червени вратове, после ги сложихте в джоба на ризата си и си излязохте с тях. Добре сте и с масите на Фондацията. Притежавате блясък... или поне солидна известност като авантюрист, което е същото.

– Много добре – рече Малоу сухо, – но защо сега?

– Защото сега имаме възможност. Знаете ли, че министърът на

образованието е подал оставка? Още не е съобщено, но ще се разгласи.

– Вие откъде знаете?

– Това... няма значение. – Той махна отегчено с ръка. – Така е. Партията на действието се е разцепила здравата и точно сега можем да я унищожим по въпроса за еднакви права за търговците или по-скоро за и против демокрацията.

Малоу се облегна назад в креслото и се загледа в дебелиите си пръсти.

– Хм-хм. Съжалявам, Туер. Другата седмица заминавам по работа. Ще трябва да намерите някой друг.

– Работа ли? – Взря се в него Туер. – Що за работа?

– Свърхсекретна. Предимство „AAA“. Все от този род, нали разбирате? Разговарях с личния секретар на кмета.

– Със змията Сът ли? – Джайм Туер се възбуди – Номер. Мръсникът иска да се отърве от вас. Малоу..

– Почакайте! – Ръката на Малоу легна върху свития юмрук на събеседника му – Не се палете. Ако с номер, някой ден ще се върна, за да си разчистя сметките. Ако не е, вашата змия Сът ни пада в ръцете. Слушайте, приближава Селдънова криза. – Малоу зачака някаква реакция, но реакция нямаше Туер само го зяпна.

– Какво е Селдънова криза?

– Галактика! – избухна гневно Малоу от внезапния обрат – Какво, по дяволите, сте правили а училище? Какво изобщо означава такъв глупав въпрос?

– Ако решите да ми обясните – намръщи се по-възрастният мъж.

Последва продължителна пауза.

– Ще ви обясня. – Малоу беше смръщил вежди и говореше бавно. Когато Галактичната империя започнала бавно да отмира по границите и когато краищата на Галактиката изпаднали отново във варварство и се откъснали, Хари Селдън и неговата група психолози създали колония, Фондацията – тук, в средата на бъркотията, за да можем ние да станем инкубатор на изкуство, наука и технология и да образуваме ядрото на втората империя.

– А да... да...

– Не съм свършил – прекъсна го студено търговецът. – Бъдещото развитие на Фондацията би ю планирано съобразно науката психоистория много напреднала по онова време, и условията били така подбрани, че да се създаде поредица от кризи, които да ни подтикват но-бързо по пътя към бъдещата империя Всяка криза, всяка Селдънова криза,

бележи епоха в нашата история. Сега приближаваме една – третата

– Разбира се! – Туер вдигна рамене. – Трябваше да се сетя. Но отдавна съм излязъл от училище, по-отдавна от вас,

– Вероятно е така. Не обръщайте внимание Важното е, че сега ме отправят точно посред развитието на тази криза. Трудно е да се каже с какво ще разполагам, когато се върна, а избори за Съвет се провеждат всяка година

Туер вдигна поглед.

– Попаднали сте по следите на нещо?

– Не.

– Имаме ли определени планове?

– Не.

– Е. тогава...

– Какво тогава? Нищо. Навремето Хардин е казал: „Само планирането не е достатъчно, за да успееш. Трябва и да импровизираш.“ Аз ще импровизирам.

Туер поклати неуверено глава; двамата стояха и се гледаха. Внезапно, но съвсем прозаично, Малоу заговори.

– Слушайте какво ще ви кажа – защо не дойдете с мен? Не ме зяпайте, човече. Преди да решите, че политиката е по-възбуждаща, вие сте били търговец. Поне така се говори.

– Къде отивате? Кажете ми.

– Към Хусалийския разлом. Не мога да бъда по-точен, преди да излетим в Космоса. Какво ще кажете?

– Да предположим, че Сът иска да бъде тук, където ще може да ме наглежда

– Малко вероятно е. Ако изпитва силно желание да се отърве от мен, защо да не се освободи и от вас? Освен това никой търговец няма да излезе в Космоса, ако не си подбере сам екипажа. Взимам със себе си когото си поискам.

В очите на възрастния човек се появи странен блясък.

– Добре. Тръгвам. – Той протегна ръка. – Това ще е първото ми пътуване от три години насам. Малоу сграбчи и разтърси ръката му,

– Много добре! Превъзходно! А сега трябва да събирам момчетата. Нали знаете къде приставя „Далечна звезда“? Тогава елате утре. Довиждане.



Корел представляваше едно често явление в историята – република, чийто ръководител имаше всички атрибути на абсолютен монарх освен името. Поради това там се ширеше обичайният деспотизъм, неограничен дори от онези две смекчаващи влияния в законните монархии: кралската „чест“ и дворцовия етикет.

В материално отношение благоденствието ѝ не беше голямо. Дните на Галактичната империя бяха отминали и за тях свидетелстваха само мълчаливите паметници и разбитите постройки. Дните на Фондацията още не бяха настъпили и при ожесточената решимост на нейния владетел Комодор Аспер Арго строгите ограничения за търговците и пълната забрана за мисионерите нямаше никога да настъпят.

Самото космическо летище беше разнебитено и западнало, а екипажът на „Далечна звезда“ мрачно отбеляза това. Разкапващите се хангари създаваха разкапваща атмосфера и докато редеше пасианс, Джайм Туер се дразнеше и нервничеше.

– Тук има добри материали за търговия – рече замислено Малоу.

Той гледаше спокойно през илюминатора. Засега почти нищо друго не можеше да се каже за Корел. Пътуването бе преминало спокойно. Ескадрата корелиански кораби, излетели, за да пресрещнат „Далечна звезда“, се състоеше от малки неизправни реликви на стара слава или очукани, неманеврени корита. С опасение се държаха на разстояние дори и сега, а вече една седмица нямаше отговор на молбата на Малоу за среща с местното правителство.

– Добра търговия може да се развърти тук – повтори Малоу. – Може да се нарече девствена територия.

Джайм Туер вдигна нетърпеливо поглед и захвърли картите.

– Какво, по дяволите, възнамерявате да правите, Малоу? Екипажът мърмори, офицерите са разтревожени, а аз се питам...

– Питате се? За какво?

– За положението. И за вас. Какво правим ние?

– Чакаме.

– Постъпвате като слепец, Малоу – изръмжа Туер. – Летището се пази, а над нас летят кораби. Да предположим, че се готвят да ни натикат в земята.

– Имаха на разположение една седмица.

– Може би изчакват да получат подкрепления – погледът на Туер

беше остър и твърд.

Малоу внезапно седна.

– Да, помислих го. Виждате ли, това поставя сериозен проблем. Първо, стигнахме дотук без неприятности, което може да не означава нищо, защото миналата година само три от над триста кораба са били взривени. Процентът е нисък. Но може да означава също, че техните кораби, въоръжени с атомни устройства, са малко и че те не смеят да ги излагат на риск без необходимост, преди броят им да нарасне.

А, от друга страна, може да означава, че те все пак не разполагат с атомна мощ. Или пък имат, но се крият от страх да не узнаем. Все пак едно е да нападаш като пират леко въоръжени търговски кораби. Съвсем друго е да си играеш с упълномощен пратеник на Фондацията, когато самият факт на присъствието му може да намеква, че Фондацията започва да подозира нещо. Като се съчетае това...

– Почакайте, Малоу, почакайте. – Туер вдигна ръце. – Вие просто ме заливате с думи. Накъде избивате? Зарежете обясненията.

– Трябва да чуете обясненията, Туер, защото иначе няма да ме разберете. И двамата чакаме. Те не знаят какво правя аз тук, а на мен не ми е известно какво са ми приготвили те. Но аз съм в по-неизгодно положение, защото съм сам, а те *са* цял свят... вероятно с атомно въоръжение. Не мога да си позволя да покажа слабост. Разбира се, опасно е. Естествено, може да ни очаква дупка в земята. Но това го знаехме още от началото. Какво друго можем да направим?

– Аз не... Кой е пък сега?

Малоу вдигна търпеливо поглед и регулира приемника. Екранът засвети и постепенно се появи образът на сержант от охраната.

– Говорете, сержант.

– Извинете, сър – поде сержантът. – Хората ми са пуснали да влезе някакъв мисионер от Фондацията.

– Какво? – Лицето на Малоу позеленя.

– Мисионер, сър. Нуждае се от медицинска помощ, сър...

– Заради тази работа и други ще се нуждаят, сержант. Наредете всички да заемат бойните си постове.

Салонът на екипажа беше почти празен. Пет минути след нареждането дори хората от почиващата смяна бяха на местата си пред оръдията. В анархистичните райони на междузвездното пространство на Периферията бързината беше най-необходимото качество и преди всичко бързината беше на висота във всеки кораб на майстор-търговец.

Малоу влезе бавно и огледа от всички страни мисионера. Погледът

му се плъзна към лейтенант Тинтър, който неловко се отместа встрани, и към сержанта от охраната Демин, застана до него с безизразно лице и отпуснато тяло.

Майстор-търговецът се обърна към Туер и помълча замислено.

– Е, Туер, поканете любезно да дойдат тук всички офицери с изключение на координаторите и траекторията. Войниците да останат по местата си до второ нареждане.

Последва петминутно изчакване, по време на което Малоу отвори с ритници вратите на тоалетните, погледна зад бара, дръпна завесите на дебелия прозорци. За половин минута излезе от помещението, а когато се върна, си тананикаше замислено.

Хората изпълниха помещението. Туер ги последва и тихо затвори вратата.

– Първо, кой е пуснал този човек да влезе без мое разрешение? – попита спокойно Малоу.

Сержантът от охраната пристъпи напред. Всички погледи се отправиха към него.

– Извинете, сър. Не беше определен човек. Нещо като взаимно съгласие. Може да се каже, че той е от нашите, а тия чужденци...

Малоу го прекъсна рязко:

– Споделям вашите чувства, сержант, и ги разбирам. Тези хора под ваше командване ли бяха?

– Да, сър.

– Когато приключим, те да се поставят в индивидуални помещения за една седмица. Вие се освобождавате от всякакви командни задължения за същия период. Разбрано ли е?

Изразът върху лицето на сержанта въобще не се промени, но раменете му съвсем леко се отпуснаха.

– Да, сър – отвърна той отривисто.

– Свободен сте. Вървете на бойния си пост. Вратата се затвори след сержанта и се надигна шум.

– Защо ги наказахте, Малоу? – обади се Туер. – Знаете, че тия корелианци убиват заловените мисионери.

– Всяко действие, противоречащо на заповедите ми, е лошо само по себе си независимо от причините в негова полза. Никой не може да напусне кораба или да влиза в него без разрешение.

– Седем дни бездействие – промърмори непокорно лейтенант Тинтър. – Така не може да се поддържа дисциплината.

– Аз мога – заяви с леден глас Малоу. – Дисциплина при идеални

условия не е голяма заслуга. Трябва да я имам пред лицето на смъртта, в противен случай тя е излишна. Къде е този мисионер? Доведете го тук, при мен.

Търговецът седна, а облеченият в червени дрехи човек бе внимателно изведен напред.

– Как се казвате, отче?

– Аз? – Облеченият в червено човек се завъртя към Малоу, тялото му се извърна цяло. Очите му гледаха с невиждащ поглед, а на едното му слепоочие имаше натъртване. Доколкото Малоу бе забелязал, през цялото време досега той не бе нито проговорил, нито помръднал.

– Името ви, Ваше преподобие?

Мисионерът изведнъж се оживи трескаво. Ръцете му се протегнаха, сякаш искаше да прегърне някого.

– Сине мой... деца мои. Завинаги да сте под закрилящите ръце на Галактичния дух.

Туер пристъпи напред, погледът му беше разтревожен, гласът му – прегракнал.

– Човекът е болен. Някой да го отведе да си легне. Малоу, наредете да легне и да се погрижат за него. Той е зле ранен.

Голямата ръка на Малоу го избута назад.

– Не се намесвайте, Туер, или ще заповядам да ви изведат от помещението. Името ви, Ваше преподобие?

Ръцете на мисионера внезапно се сплетоха молитвено.

– Тъй като сте просветени хора, спасете ме от неверниците. – Думите му ги заляха. – Спасете ме от тези грубияни и диваци, които ме преследват и ще огорчат Галактичния дух с престъпленията си. Аз съм Джорд Парма от анакреонските светове. Получил съм образование във Фондацията; в самата Фондация, деца мои. Аз съм жрец на духа, научил всички тайнства, дошъл тук, където ме призова вътрешният ми глас. – Задъха се. – Страдах в ръцете на непосветените. Тъй като вие сте деца на Духа и в името на този дух, пазете ме от тях.

Някакъв глас се намеси в разговора, когато аларменият говорител забоботи с металичен тон.

– Виждат се вражески единици! Необходими са нареждания!

Всички погледи машинално се вдигнаха към високоговорителя.

Малоу ядно изруга. Той включи микрофона и викна:

– Продължавайте да сте нашрек! Това е всичко! – И изключи. Отиде до дебелите завеси, които се отдръпнаха с шумолене встрани при допира му, и мрачно се загледа навън. Вражески единици! Няколко

хиляди от тях в лицата на отделните членове на корелианската тълпа. Вълнообразно движещата се сбирщина запълваше космодрума от край до край и в студената светлина на магнезиевите пламъци предните редици се приближаваха.

– Тинтър! – Търговецът въобще не се обърна, но вратът му беше почервенял. – Задействайте външните говорители и разберете какво искат. Питайте ги дали с тях има представител на закона. Не обещавайте нищо и не заплашвайте или ще ви убия.

Тинтър се извърна и излезе.

Малоу усети нечия ръка върху рамото си и я отблъсна. Беше Туер. Гласът му засъска гневно в ухото му.

– Малоу, длъжен сте да задържите този човек. В противен случай не могат да се запазят благоприличието и честта. Той е от Фондацията и все пак е... жрец. Диваците навън... Чувате ли ме?

– Чувам ви, Туер. – Гласът на Малоу прозвуча язвително. – Сега имам по-важна задача, отколкото да пазя мисионера. Ще постъпя, сър, както пожелае и, Селдън ми е свидетел и цялата Галактика, ако се опитате да ме спрете, ще разкъсам миризливото ви гърло. Не ми пречете, Туер, или това ще ви е краят. – Той се обърна и мина покрай него. – Ти! Преподобният Парма! Знаеше ли, че съгласно конвенцията никакъв мисионер от Фондацията не може да стъпи на корелианска територия?

Мисионерът трепереше.

– Мога да отида само където ме поведе Духът, сине мой. Щом като непосветените отказват да се просветят, не е ли това най-големият признак, че се нуждаят от просветление?

– Няма никакво значение, преподобни. Вие сте тук, нарушавайки законите и на Корел, и на Фондацията. Съгласно тези закони не мога да ви защитавам.

Ръцете на мисионера отново се вдигнаха. Предишното му смущение беше изчезнало. Чуваше се хрипливото боботене на действащата корабна система за външна връзка и в отговор – слабият люшкаш се брътвеж на разгневената тълпа. От този шум очите му заискриха яростно.

– Чувате ли ги? Защо ми говорите за закон, закон, създаден от хора? Има по-висши закони. Нима не Галактичният дух е казал: „Не стой безразличен, когато нараняват ближния ти?“ И не е ли казал: „Както постъпиш с унижените и беззащитните, така ще постъпят и с теб?“ Нима нямате оръдия? Нима нямате кораб? И не е ли Фондацията зад гърба ви? И нима над и около вас не е Духа, който управлява Вселената? – Той млъкна, за да си поеме дъх.

Тогава гръмният външен глас на „Далечна звезда“ замлъкна и лейтенант Тинтър се върна разтревожен.

– Говорете! – нареди му рязко Малоу.

– Сър, те искат да им се предаде лицето Джорд Парма.

– Ако не?

– Отправят различни заплахи, сър. Трудно е да се разберат. Толкова много са... и изглеждат страхотно разгневени. Има един, който твърди, че управлява областта и е натоварен с полицейски функции, но явно той не може да ръководи постъпките си.

– Независимо дали е така – повдигна рамене Малоу, – той е представител на властта. Кажете им, че ако този губернатор, полицаи или каквото е там, се приближи сам към кораба, ще получи негово преподобие Джорд Парма. – Внезапно в ръката му се появи бластер, и той добави: – Не зная какво е неподчинение. Никога не съм имал подобен опит. Но ако някой тук мисли, че може да ме научи, бих искал в замяна да му покажа какво е моето противосредство.

Бластерът бавно се завъртя и се насочи към Туер.

Лицето на стария търговец с усилие се изглади, а ръцете му разтвориха свитите юмруци и се отпуснаха. Дъхът му излизаше шумно през ноздрите.

Тинтър излезе и след пет минути един хилав човек се отдели от тълпата. Приблужи се бавно и колебливо, явно обзет с страх и опасения. На два пъти се обърна назад и два пъти съвсем явните заплахи на многоглавото чудовище го поощряваха да продължи.

– Добре. – Малоу махна с бластера, който продължаваше да държи насочен. – Грън и Ъпшър, изведете го навън. '

Мисионерът изпищя. Вдигна ръце, вдървените му пръсти се разпериха нагоре, големите ръкави се свлякоха и разкриха слабите му, изпъстрени с вени ръце. За миг проблясна и изгасна слаба светлинка. Малоу премигна и отново махна презрително с ръка.

Докато се бореше в хватката на двамата, гласът на мисионера се заизлива.

– Да е проклет предателят, който изоставя ближния си на злото и на смъртта. Да оглушеят ушите, които са глухи за молбите на безпомощния. Да ослепеят очите, които не виждат невинността. Да се зачерни во веки душата, която се съюзява с мрака...

Туер затисна здраво ушите си с ръце.

Малоу врътна бластера и го прибра.

– Отивайте – нареди той спокойно – по местата си. Шест часа след

разпръскване на тълпата поддържайте пълна бойна готовност. Четиридесет и осем часа след това двойни дежурства. После ще получите нови нареждания. Туер, елате с мен.

Бяха сами в личните помещения на Малоу. Той посочи едно кресло и Туер седна. Едрото му тяло сякаш се бе свило. Малоу се вгледа язвително в него.

– Туер – поде той, – разочарован съм. Трите години, през които сте се занимавали с политика, изглежда, са ви отучили от навиците на търговците. Спомнете си, там, във Фондацията, може и да съм демократ, но нищо по-малко от тирания не е в състояние да управлява кораба ми така, както аз искам. Досега никога не се е налагало да вадя бластер срещу хората си, и днес нямаше да стане нужда, ако вие не се бяхте противопоставили.

Туер, вие нямате служебно положение, а сте тук по моя покана и ще се отнасям с уважение към вас, но насаме. Отсега нататък в присъствие на моите офицери аз съм „сър“, а не „Малоу“. И когато дам заповед, ще се втурвате да я изпълнявате по-бързо от юнга, ей така, просто за късмет, или още по-бързо ще ви окова в най-долните помещения. Разбрано ли е?

Водачът на партията преглътна без сълонка.

– Извинете ме – каза той неохотно.

– Приемам извинението. Ще се ръкуваме ли?

Пръстите на Туер потръпнаха в огромната длан на Малоу.

– Подбудите ми бяха добри – оправда се Туер. – Трудно е да извърлиш навън човек, за да го линчуват. Оня губернатор или какъвто е там с разтрепераните колена няма да го спаси. Това е чисто убийство.

– С нищо не мога да помогна. А и, честно казано, инцидентът е крайно подозрителен. Не забелязахте ли?

– Какво да забележа?

– Този космодрум е в средата на затънтен далечен район. Внезапно някакъв мисионер избягва. Откъде? Идва тук. Съвпадение? Събира се огромна тълпа. Откъде? Най-близкият голям град вероятно е поне на сто и петдесет километра. Но те идват за половин час. Как?

– Как? – отекна Туер.

– Ами да предположим, че мисионерът е бил доведен тук и пуснат като примамка. Нашият приятел, преподобният Парма, беше доста объркан. Нито за миг не изглеждаше напълно нормален.

– Тежките прекеждия... – измърмори горчиво Туер.

– Може би! А е възможно идеята да е била да ни накарат да

проявим рицарство и смелост и глупава да защитим човека. Той се намира тук в нарушение на законите на Корел и на Фондацията. Ако го задържа, ще бъде акт на война срещу Корел и Фондацията няма да има законното право да защити нас.

– Това е... това е доста пресилено.

Високоговорителят прогърмя и предвари отговора на Малоу.

– Сър, получи се официално съобщение.

– Да ми се изпрати незабавно!

Блестящият цилиндър изтрака в прореза. Малоу го отвори и изтърси от него импрегнирания със сребро лист. Потърка го преценяващо между палеца и показалеца си и каза:

– Телепортирано направо от столицата. Лична бланка на Комодора.

– Прочете го с един поглед и се изсмя кратко. – Значи мисълта ми е била пресилена, а? – подхвърли съобщението на Туер и добави: – Половин час, след като връщаме мисионера, най-после получаваме учтива покана да се явим пред августейшия Комодор – след като преди това чакахме седем дни. Мисля, че издържахме някакво изпитание.

## 5

Комодорът Аспер – по собствените му думи – беше човек от народа. Остатъкът от коса по тила му падаше върху раменете, ризата му се нуждаеше от пране и говореше през носа.

– Тук няма никакво самохвалство, търговец Малоу – рече той. – Няма фалшива показност. В мен виждате само първия гражданин на държавата. Това означава комодор и то е единствената ми титла. – Видът му издаваше прекалено задоволство от всичко. – Всъщност смятам този факт за една от най-здравите връзки между Корел и вашата нация. Чувам, че вие се ползвате със същите републикански блага като нас.

– Точно така, Комодор – отвърна тежко Малоу, като наум направи изключение от сравнението, – довод, който мисля, че говори силно в полза на продължаващия мир и приятелство между правителствата ни.

– Мир! Аха! – Рядката сива брада на Комодора потръпваше в унисон със сантименталните гримаси на лицето му. – Мисля, че из Периферията няма никой, на когото идеалът за мир да е така близък до сърцето, както на мен. Честно мога да кажа, че откакто наследих своя знаменит баща като ръководител на държавата, мирът никога не е бил нарушаван. Може би не бива аз да го изтъквам – той се покашля леко, – но са ми



разправяли, че за народа ми, по-скоро за моите съграждани, съм известен като Аспер Многообичания.

Погледът на Малоу се зарея към добре поддържаната градина. Може би високите мъже със странно конструирани, но съвсем явно смъртоносни оръжия да се криеха из ъглите като предпазна мярка срещу самия него. Това щеше да е разбираемо. Но високите, укрепени със стоманени греди стени, които ограждаха градината, явно са били подсилени наскоро – неподходяща на толкова многообичания Аспер постъпка.

– В такъв случай щастие е, че трябва да имам работа с вас, Комодор – поде Малоу. – На деспотите и монарсите в съседните светове, лишени от облагите на просветеното управление, често им липсват качествата, които правят многообичан даден владетел.

– Като какви? – в гласа на Комодора прозвуча предпазлива нотка.

– Като загрижеността им за интересите на техния народ. Вие от своя страна ще разберете.

Комодорът не откъсваше поглед от настаната с чакъл пътека, по която вървяха. Зад гърба му двете ръце се милваха взаимно.

– Досега – продължи Малоу спокойно – търговията между нашите две нации страдаше от ограниченията, наложени от нашите търговци и вашето правителство. За вас сигурно отдавна е очевидно, че неограничената търговия...

– Свободната търговия! – промърмори Комодорът.

– Добре, свободната търговия. Трябва да разберете, че тя ще е от полза и за двете страни. Вие имате неща, които са ни необходими, а ние притежаваме други, нужни на вас. За да се повишава благоденствието, трябва само да ги обменяме. Просветен владетел като вас, приятел на народа – бих могъл да кажа човек от народа – не се нуждае от разяснения по този въпрос. Няма да обиждам вашия интелект, като ви давам такива.

– Вярно е! Разбрал съм го. Но какво да се прави? – Гласът му се превърна в жаловит хленч. – Вашите хора винаги са били толкова неблагоприятни. Аз съм за толкова търговия, колкото може да понесе икономиката ни, но не при вашите условия. Не съм единственият господар тук. – Гласът му се засили. – Аз съм само слуга на общественото мнение. Моят народ не иска търговия, която блести в яркочервено и златно.

– Задължителна религия? – Малоу се поизправи.

– В действителност викани е било така. Сигурно си спомняте случая с Аскон преди двадесет години. Най-напред им продадоха ваши устройства, после вашите хора поискаха пълна свобода за мисионерска

дейност и с цел устройствата да работят изправно – да бъдат изградени Храмове на здравето. След това бяха основани религиозни училища; право на автономност за всички служители на религията и какъв беше резултатът? Сега Аскон е неразделна част от системата на Фондацията, а Великия магистър не може да каже, че е негово дори собственото му бельо. О, не! О, не! Достоинството на един независим народ никога не би могло да понесе това.

– Всичко, което изброихте, няма нищо общо с онова, което предлагам – вметна Малоу.

– Няма ли?

– Не. Аз съм майстор-търговец. Моята религия са парите. Целият този мистицизъм и фокуси на мисионерите ме дразнят и съм доволен, че вие отказвате да ги подкрепяте. Това ви прави човек от мой тип.

Смехът на Комодора прозвуча пронизително и нервно.

– Добре казано! Фондацията трябваше по-рано да изпрати човек от вашата величина. – Той положи приятелски ръка върху едрото рамо на търговеца. – Но, човече, вие ми разказахте само половината. Казахте ми каква не е пречката. А сега ми обяснете каква е.

– Единствената пречка, Комодор, е, че вие ще бъдете обременен с огромни богатства.

– Наистина ли? – прогъгна той. – Но за какво са ми богатства? Истинското богатство е любовта на собствения ти народ. А аз я имам.

– Можете да притежавате и двете, защото е възможно с едната ръка да събирате злато, а с другата – любов.

– Е, това, млади човече, би било интересно явление, стига да беше възможно. Как бихте го постигнали?

– О, по няколко начина. Трудността е да се избере един от тях. Да видим. Е, например луксозни стоки. Този предмет тука... – Малоу внимателно извади от вътрешния си джоб плоска верижка от полиран метал. – Този например.

– Какво е това?

– Трябва да се покаже. Можете ли да повикате някое момиче? Всяка млада жена ще свърши работа. И огледало в цял ръст.

– Хмм. Тогава да влезем вътре.

Комодорът наричаше покоите си къща. Населението несъмнено би ги назовало дворец. За опитния поглед на Малоу сградата необичайно много приличаше на крепост. Беше построена върху възвишение, издигащо се над столицата. Стените к бяха дебели и укрепени. Подходите към нея се пазеха, а разпределението вътре беше пригодено за отбрана.

Малоу мрачно си помисли, че това е тъкмо жилище като за Аспер... Многообичания.

Пред тях застана младо момиче. Поклони се на Комодора.

– Това е едно от момичетата на Комодората. Става ли?

– Превъзходно!

Комодорът наблюдаваше внимателно, докато Малоу постави верижката около талията на момичето и се отдръпна.

– Е, това ли е всичко? – изсумтя Комодорът.

– Моля ви, Комодор, дръпнете завесите. – Госпожице, да токата има едно малко лостче. Моля ви, бихте ли го преместили нагоре? Хайде, нищо няма да ви стане.

Момичето дръпна лостчето, вдъхна дълбоко, погледна ръцете си и възкликна „Оо!“

От талията като от извор бликна бледа струяща луминесцентна светлина с променящ се цвят, която се извиси над главата ѝ в бляскава диадема от течен огън. Сякаш някой бе откъснал полярното сияние от небето и го бе превърнал в було.

Момичето пристъпи към огледалото и се втренчи очаровано в него.

– Вземете това. – Малоу му подаде огърлица от матови зърна. – Поставете го на шията си.

Момичето го послуша. Щом попаднеше в луминесцентното сияние, всяко зърно се превръщаше в отделен пламък, който се въртеше и проблясваше в червено и златно.

– Какво мислите? – попита го Малоу. Момичето не отговори, но в очите му се четеше обожание. Комодорът махна с ръка и то с нежелание бутна лостчето надолу и великолепието изчезна. Момичето си тръгна... със спомена.

– Ваши са, Комодор – рече Малоу, – за Комодората. Смятайте ги за малък подарък от Фондацията.

– Хммм. – Комодорът повъртя колана и огърлицата в ръка, сякаш преценяваше теглото им. – Как става?

– Това е въпрос за специалистите ни – вдигна рамене Малоу. – Но при вас то ще действа без – забележете, без – помощта на жреци.

– Е, това все пак са само женски дрънкулки. Какво може да се направи от тях? Откъде ще дойдат парите?

– Имате ли балове, приеми, банкети... подобни неща?

– А, да.

– Давате ли си сметка колко биха платили жените за подобни бижута? Поне десет хиляди кредитата.

Комодорът изглеждаше поразен.

– Аха!

– И тъй като хранващото устройство на тези бижута по-специално няма да издържи повече от шест месеца, ще е необходимо често да се подменят. Срещу ковано желязо на стойност хиляда кредита на парче можем да ви продадем колкото поискате от тях. Печалбата за вас ще бъде 900 процента.

Комодорът подръпваше брадата си и изглежда, се бе впуснал наум в грандиозно изчисление.

– Галактика! Как ще себият за тях важните дами. Ще държа малки запаси и ще ги оставям да наддават. Естествено, не бива да знаят, че аз лично...

– Ако пожелаете – продължи Малоу, – можем да ви обясним как работят фиктивни корпорации. После, избирам по-нататък наслуки, да вземем пълния ни комплект домакински уреди. Имаме сгъваеми фурни, които могат да опекаат за две минути и най-твърдото месо. Притежаваме ножове, които не се нуждаят от точене. Разполагаме с истински перален комбинат, който се поставя в малък шкаф и работи напълно автоматично. Същото се отнася и за машини за миене на съдове, и за подочистачки, полировачки на мебели, прахоубиратели, полилеи... всичко, което пожелаете. Помислете как ще се увеличи популярността ви, ако ги направите достъпни за хората. Помислете си за увеличението на, хм, земните ви блага, ако има правителствен монопол при 900 процента печалба. За хората те ще струват много повече от парите, които ще плащат, а не е необходимо да знаят какво вие давате за тях. И забележете, нито едно устройство няма да се нуждае от грижите на жреци. Всички ще бъдат щастливи.

– С изключение на вас, както изглежда. Какво печелите вие от тази работа?

– Само каквото се полага на всеки търговец според законите на Фондацията. Аз и хората ми ще получим половината от печалбата, която занесем. Вие само купете всичко, което искам да ви продам, и двамата ще спечелим добре. Много добре.

Комодорът се наслаждаваше на мислите си.

– С какво казахте, че искате да ви се плати? С желязо ли?

– С желязо, въглища и боксит. Също с тютюн, пипер, магнезий, широколистен дървен материал. Нищо, от което да нямате достатъчно.

– Звучи добре.

– И аз така мисля. О, и още нещо се сещам сега, Комодор. Бих

могъл да преоборудвам заводите ви.

– А? Това пък какво е?

– Ами да вземем вашите стоманолеярни. Разполагам с някои малки удобни устройства, които ще снижат производствените разходи до един процент от предишната им стойност. Можете да намалите цените наполовина и въпреки това да делите изключително високи печалби с производителите. Слушайте, ако ми разрешите да направя една демонстрация, ще ви покажа точно какво имам предвид. Има ли стоманолеярен завод в този град? Няма да отнеме много време.

– Би могло да се уреди, търговец Малоу. Но утре, утре. Ще вечеряте ли с нас тази вечер?

– Моите хора... – поде Малоу.

– Нека всички дойдат – щедро предложи Комодорът – Символична приятелска среща между нашите нации, която ще ни даде възможност да продължим приятелското обсъждане. Но искам да ви предупредя за нещо – лицето му се удължи и изражението му стана строго. – Никаква ваша религия. Не си мислете, че с това може да се откряне вратата за мисионерите.

– Комодор – отвърна сухо Малоу, – давам ви честната си дума, че религията ще намали печалбата ми.

– Тогава засега това е всичко. Ще ви съпроводят обратно до кораба ви.

## 6

Комодората беше доста по-млада от съпруга си. Лицето ѝ беше бяло, със студени черти, а черната ѝ коса беше опъната стегнато назад. Гласът ѝ звучеше язвително.

– Свършихте ли най-последно, мой благороден и милостив съпруге? Съвсем, съвсем ли свършихте? Предполагам, че сега, ако пожелае, мога да вляза в градината?

– Няма нужда да драматизираш, Лиша, скъпа – отвърна кротко Комодора. – Младият човек ще бъде на вечерята довчера и ще можеш да си говориш с него колкото искаш, дори да се забавляваш, като слушаш всичко, което аз ще разправам. Някъде из жилището трябва да се сложи маса за хората му. Дано звездите благоволят те да бъдеш малко.

– Най-вероятно е да са като свине, които ядат месо на цели бутове и пият вино с бъчви. А като изчислиш разходите, две нощи ще стениш.

– Е, може и да не стане така. Въпреки мнението ти вечерята трябва да бъде най-щедра.

– Охо, разбирам. – Тя го изгледа презрително. – Много приятелски си настроен към тези варвари. Вероятно затова не ми бе разрешено да присъствам на вашия разговор. Може би дребната ти съсухрена душица заговорничи срещу баща ми,

– Съвсем не.

– Да, надяваш се да ти повярвам, нали? Ако е имало някога някоя нещастна жена, която да е била пожертвана в името на политиката, като е сключила отвратителен брак, това съм аз. Бих могла да си намеря истински мъж сред бордеите и буницата на собствения ми свят.

– Слушай сега какво ще ти кажа, мила моя. Може да ти доставя удоволствието да се върнеш в родния си свят. Но за да запазя онази твоя част, която познавам най-добре, преди това ще ти отрежа езика. – Той наклони преценяващо глава на една страна. – И като последно подобрене на красотата ти също ушите и края на носа.

– Няма да посмееш, пале такова. Баща ми ще превърне нещастната ти държавица в метеоритен прах. Всъщност той може да го направи и ако му съобща, че преговаряш с тези варвари.

– Хмм. Няма нужда от заплахи. Тази вечер ще имаш възможност сама да разпиташ човека. Междувременно, мадам, дръж си подвижния език зад зъбите.

– По твоя заповед?

– Ето, вземи това и мълчи.

Коланът легна върху талията ѝ, а огърлицата на шията. Той натисна лостчето и се отдръпна.

Комодората пое дълбоко въздух и протегна вдървено ръце. Опипа внимателно огърлицата и отново въздъхна.

Комодорът потърка доволно длани.

– Можеш да ги носиш тази вечер – рече той. – Ще получиш и още. А сега не дрънкай повече. Жената запази мълчание.

## 7

Джайм Туер сновеше напред-назад с провлечени стъпки.

– Какво е разкривило пък вашето лице? – попита той. Хобър Малоу се стресна от унеса си.

– Разкривено ли ми е лицето? Не би трябвало.

– Вероятно вчера нещо се е случило – искам да кажа, освен празненството. – И с внезапно убеждение продължи: – Малоу, има затруднения, нали?

– Затруднения ли? Не. Точно обратното. Всъщност аз съм в положението на човек, който е натиснал с цялата си тежест вратата, която се е оказала открената. Прекалено лесно получихме достъп до стоманолейрния завод.

– Подозирате някаква клопка ли?

– О, в името на Селдън, не ставайте мелодраматичен. – Малоу преглътна раздражението си и добави с разговорен тон: – Просто фактът, че влизаме лесно, означава, че няма нищо, което си заслужава да видим.

– Атомна енергия, а? – Туер се замисли. – Ще ви кажа. Тук, на Корел, няма почти никакви данни за каквато и да е атомна икономика. А би било изключително трудно да се прикрият всички белези на широко-разпространените ефекти, които такава фундаментална технология като атомната би оказала върху всичко.

– Не, ако е едва в началото си, Туер, и ако се прилага във военната индустрия. Ще я открием само в корабостроителниците и в стоманолейрните заводи.

– Така че, ако не я открием, тогава...

– Тогава не я притежават – или не я показват. Трябва да хвърлим ези-тура, за да разберем.

Туер поклати глава.

– Искане ми се да бях с вас вчера.

– И на мен – отвърна студено Малоу. – Нямам нищо против моралната подкрепа. За съжаление Комодорът сам определи условията за срещата, а не аз. А онова навън, изглежда, е кралската кола, която ще ни отведе в стоманолейрния завод. Пригответе ли устройствата?

– Всичките.

## 8

Заводът беше голям и от него се разнасяше миризмата на разруха, която никакви повърхностни ремонти не можеха да отстранят напълно. Сега беше празен и в него цареше съвсем неестествена тишина, тъй като играеше непривичната роля на домакин на Комодора и неговия двор.

Малоу с небрежен жест бе качил стоманения лист върху две подпори. Беше взел уреда, подаден му от Туер, и стискаше кожената дръжка в

оловна обвивка.

– Уредът – поде той – е опасен, но същото може да се каже и за циркуляра. Трябва само да си пазите пръстите.

Докато говореше, бързо прокара дуловия резец по протежение на стоманения лист, който веднага и безшумно се раздели на две.

Всички се отдръпнаха и Малоу се засмя. Той взе едната половина и я облегна на коляното си.

– Дълбочината на рязане може да се регулира с точност до една стотна от сантиметъра, а лист с дебелина над пет сантиметра ще се разреже със същата леснина като този. Ако прецените точно дебелината, можете да поставите стоманения лист върху дървена маса и да разрежете метала, без да се одраска дървото.

При всяко изречение атомната ножица се задвижваше и ново отрязано парче стомана отхвъркваше сред помещението.

– Това – поясни Малоу – е за рязане на стомана. – Върна ножицата на Туер. – Има и ренде. Искате ли да намалите дебелината на даден лист, да изгладите неравностите, да отстраните ръжда? Гледайте!

Тънък прозрачен слой отлетя от другата половина на първоначалния лист, първо на ивици от петнадесет, после двадесет и тридесет сантиметра.

– Или да пробивате? Всичко е на същия принцип.

Бяха се струпали около него. Като на представление на уличен фокусник или номер от мюзикъл, превърнат в реклама. Комодор Аспер опипваше парчетата стомана. Висши правителствени функционери надничаха на пръсти през рамената си и шепнеха, докато Малоу с всяко допиране на атомната бормашина пробиваше чисти, красиви, кръгли дупки в два и половина сантиметра дебела твърда стомана.

– Ще ви покажа само още нещо. Някой да донесе две къси парчета тръба.

Един благороден шамбелан на нещо си се втурна послушно сред общата възбуда и захлас и изцапа ръцете си като работник.

Малоу изправи парчетата и отрязва краищата им с един замах на ножицата, след което съедини двата току-що срязани края. И се получи една тръба! По новите краища липсваха дори атомни дефекти и при съединяването си те образуваха цяла тръба. С една манипулация се получи блок на Джоханисън.

После Малоу изгледа слушателите си, запъна се на първата дума и млъкна. В гърдите му нахлу възбуда, а основата на стомаха му изстина и се присви.



Сред бъркотията личната охрана на Комодора беше излязла отпред и Малоу за първи път се оказа достатъчно близо, за да разгледа по-подробно необичайните им оръжия.

Те бяха атомни! Ме беше възможно да се сбъркат; не познаваше оръжие с експлозив и куршум с такова дуло. Но основното не беше в това. Съвсем не това беше важното. Върху дръжките на тези оръжия бяха вдълбани със злато „Космически кораб и слънце“!

Същите „Космически кораб и слънце“, отпечатвани върху всеки от големите томове на оригиналната енциклопедия, която Фондацията бе започнала и още не бе завършила. Същите „Космически кораб и слънце“, които бяха украсявали знамето на Галактичната империя в продължение на хилядолетия.

Малоу продължи да говори независимо от мислите си.

– Огледайте тази тръба. Тя е цяла. Не е с отлично качество, разбира се, защото съединяването не трябва да се прави на ръка.

Не беше необходимо повече фокусничество. Бяха разбрали. Малоу беше свършил. Получи каквото искаше. Мислеше си само за едно. За златното кълбо с условно изобразени лъчи и полегатата пура, олицетворяваща космически кораб.

„Космическия кораб и слънце“ на Империята!

Империята! Думите се връзаха в мозъка му! Бяха минали век и половина, но все още някъде дълбоко в Галактиката Империята съществуваше. И отново изплуваше далече в Периферията.

Малоу се усмихна.

## 9

„Далечна звезда“ пътуваше вече два дни в Космоса, когато в каютата си Хобър Малоу подаде на старши лейтенант Дроут един плик, ролка микрофилм и сребрист сфероид.

– След един час, лейтенант, вие ставате изпълняващ длъжността капитан на „Далечна звезда“, докато се върна... или завинаги.

Дроут понечи да стане, но Малоу повелително му махна да седи.

– Мълчете и слушайте. Пликът съдържа точното разположение на планетата, към която трябва да се отправите. Там ще ме чакате два месеца. Ако преди да изтекат двата месеца, Фондацията ви намери, на микрофилма е докладът ми за нашето пътуване. Но ако – гласът му прозвуча мрачно – аз не се върна до края на двата месеца и кораби на

Фондацията не ви намерят, отправете се към планетата Терминус и предайте като мой доклад Капсулата на времето. Разбрахте ли?

– Да, сър.

– Никога вие или който и да е от екипажа не бива да обсъжда пред никоя инстанция моя официален доклад.

– А ако ни разпитват, сър?

– В такъв случай не знаете нищо.

– Да, сър.

Разговорът приключи и петдесет минути по-късно една спасителна капсула се отдели с лекота от борда на „Далечна звезда“.

## 10

Онум Бар беше стар, прекалено стар, за да се страхува. От времето на последните безредици той живееше сам в покрайниците с колкото книги бе успял да спаси от развалините. Нямаше нищо, което да се опасява да загуби, най-малко изтощителния остатък от живота си, и затова посрещна неканения гост без уплаха.

– Вратата ви беше отворена – обясни непознатият.

Произношението му беше рязко и грубо и Бар не пропусна да забележи стоманеносиньото оръжие на кръста му. В полумрака на малката стая Бар видя блясъка на силово поле, обкръжаващо човека.

– Няма причини да я държа затворена – каза той уморено. – Искате ли нещо от мен?

– Да. – Чужденецът стоеше прав в средата на помещението. Беше огромен и на ръст, и на тегло. – Вашата къща е единствената наоколо.

– Мястото е пусто – съгласи се Бар, – но на изток има град. Мога да ви покажа пътя.

– След малко. Ще разрешите ли да седна?

– Ако столовете ви удържат – отвърна сериозно старецът. И те бяха стари. Реликви от по-добра младост.

– Казвам се Хобър Малоу – продължи чужденецът. – Идвам от далечна провинция.

– Вашият език отдавна ви издаде – кимна и се усмихна Бар. – Аз съм Онум Бар от Сиуена... а навремето бях патриций на Империята.

– Значи това наистина е Сиуена. Разполагах само със стари карти, за да се ориентирам.

– Би трябвало да са наистина твърде стари, за да са променени

положенията на звездите.

Бар седеше напълно неподвижен, докато погледът на другия се за-  
рея замислено. Той забеляза, че атомното силово поле около мъжа е из-  
чезнало и със самоирония си помисли, че личността му вече не изглеж-  
да ужасяваща за непознатите, а дори – за добро или за зло – и за враго-  
вете му.

– Къщата ми е бедна – рече той – и запасите ми са малко. Можете  
да споделите каквото имам, ако стомахът ви понася черен хляб и суше-  
на царевица.

– Не, храних се скоро и не мога да остана – поклати глава Малоу. –  
Необходимо ми е само да ме упътите към центъра на правителството.

– Това лесно ще стане и колкото и да съм беден, няма да ме лиши  
от нищо. Столицата на планетата ли имате предвид или на Имперския  
сектор?

Очите на по-младия мъж се присвиха. :

– Двете не са ли едно и също? Това не е ли Сиуена?

– Сиуена е, да – кимна бавно старият патриций. – Но Сиуена вече  
не е столица на Норманния сектор. Старата ви карта все пак ви е заблу-  
дила. Звездите може и да не се променят през вековете, но политически-  
те граници са твърде подвижни.

– Това е лошо, всъщност твърде лошо. Далеч ли е новата столица?

– На ОршаII. На около двадесет парсека. Вашата карта ще ви ори-  
ентира. Колко е стара?

– Отпреди сто и петдесет години.

– Толкова стара? – Старецът въздъхна. – Оттогава насам доста не-  
ща станаха. Знаете ли за някои от събитията?

Малоу бавно поклати отрицателно глава.

– Щастлив сте – поде Бар. – Лошо време беше за провинциите, като  
изключим царуването на СтанелVI, а той умря преди петдесет години.  
Оттогава бунтове и разруха, разруха и бунтове. – Бар се запита дали не  
изпада в бърбивост. В тази пустош се живееше самотно, а на него толкова  
рядко му се случваше да разговаря с хора.

– Разруха, а? – с внезапна острота повтори Малоу. – Говорите, ся-  
каш провинцията е обедняла.

– Може и да не е в абсолютен мащаб. Физическите ресурси на два-  
десет и пет първокачествени планети се изчерпват за дълго време. Но в  
сравнение с богатството на последния век ние сме плъзнали доста надо-  
лу и няма никакви признаци за обрат, поне засега. Защо се интересувате  
от всичко това, младежо? Вие сте много жизнен и очите ви блестят!

Търговецът едва не се изчерви, когато загасналият поглед сякаш потъна дълбоко в неговия и се усмихна на онова, което видя.

– Слушайте – отвърна той, – аз съм търговец, отправял съм се към края на Галактиката. Намерих някои стари карти и съм тръгнал да разкривам нови пазари. Естествено, когато се говори за обеднели провинции, това ме смущава. Не могат да се спечелят пари от свят, в който няма пари. Е, как е например Сиуена в това отношение?

Старецът се наведе напред.

– Не мога да кажа. Има вероятност все пак да ви свърши работа. Но вие да сте търговец? Приличате повече на военен. Държите ръката си близо до оръжието, а на брадичката ви има белег от рана.

Малоу вирна глава.

– Там, откъдето идвам, законите не са много строги. Битките и безлезите са част от разходите на търговеца. Но борбата е полезна само когато в края ѝ има пари и ако мога да мина без нея, още по-добре. Е, тук ще намеря ли достатъчно пари, за да си струва битката? Както разбирам, твърде лесно мога да попадна в някое стълкновение.

– Съвсем лесно – съгласи се Бар. – Можете да се присъедините към оцелелите сили на Уискард от Червените звезди. Но не зная дали бихте нарекли това битка или пиратство. Или да отидете при нашия настоящ вицекрал – вицекрал с цената на убийства, грабежи, плячкосване и заради думата на едно момче император, което по-късно беше законно убито. – Слабите бузи на патриция почервеняха. Очите му се затвориха, после се отвориха, блеснали като на птичка.

– Изглежда, не сте много приятелски разположен към вицекраля, патриций Бар – рече Малоу. – Ами ако аз съм един от шпионите му?

– Какво ако сте? – горчиво отвърна Бар. – Какво можете да вземете. – Той направи жест със съсухрената си ръка към голата стая на рушащата се къща.

– Живота ви.

– Той лесно ще ме напусне. Живея вече пет години повече. Но вие не сте от хората на вицекраля. Ако бяхте, дори сега инстинктът за самосъхранение сигурно щеше да ме накара да си държа устата затворена.

– По какво съдите?

– Изглежда, ме подозирате, а? – изсмя се старецът. – Хайде, обзалагам се, мислите, че се опитвам да ви подлъжа да говорите против правителството. Не, не. Вече не се занимавам с политика.

– Не се занимавате с политика? Нима е възможно някой човек въобще да престане да се занимава с политика? Думите, които

използвахте, за да опишете вицецаря – какво бяха? Убийства, грабежи и така нататък. Не ми се видяхте обективен. Поне не съвсем. Не звучаха като да сте се отказали от политиката.

– Спомените жилият, когато нахлуят внезапно – повдигна рамене старецът. – Послушайте! Сами преценете! Когато Сиуена беше столица на провинцията, аз бях патриций и член на провинциалния сенат. Родът ми е стар и уважаван. Един от прадедите ми е бил... Е, това няма значение. Няма какво да се хваля с минала слава.

– Както разбирам – каза Малоу, – имало е гражданска война или революция.

Лицето на Бар потъмня.

– В това изродено време гражданските войни са хронични, но Сиуена се държеше настрана. При Станел VI тя почти достигна предишното си благоденствие. Но последваха слаби императори, а слаби императори означават силни вицецаре и нашият последен вицецар – същият Уискард, оцелелите части от армиите на който продължават да ограбват търговците? от Червените звезди – се стремеше към императорския пурпур. И той не беше първият в този си стремеж. Ако бе успял нямаше да е първият сполучил. Но се провали. Защото, когато имперският адмирал се приближи към провинцията начело на цяла флота, самата Сиуена се надигна срещу собствения си разбунтувал се вицецар. – Той замълча тъжно.

– Моля ви, продължете, сър.

– Благодаря ви – рече уморено Бар. – Много любезно от ваша страна, че търпите стария човек. Те се разбунтуваха; или по-скоро трябва да кажа ние се разбунтувахме, защото аз бях един от дребните ръководители. Уискард напусна Сиуена, като едва ни изпревари, а планетата и заедно с нея останалите провинции се поставиха на разположение на адмирала с всички прояви на лоялност към императора. Не съм сигурен защо го направихме. Може би изпитвахме лоялност към символа, а не към личността на императора – жестоко, ч зло дете. Може би се страхувахме от ужасите на блокадата.

– Е? – подкани го Малоу.

– Е – продължи мрачният разказ, – това не задоволяваше адмирала. Той търсеше славата на завоевател на бунтовната провинция, а хората му искаха плячката, която щяха да получат при завладяването ѝ. Така, докато хората продължаваха да се събират в големите градове, за да приветстват императора и неговия адмирал, той завзе всички въоръжени центрове и после нареди населението да бъде изгорено с атомен взрив.

– Под какъв претекст?

– Под претекста, че са се разбунтували срещу своя вицецрал, помазан от императора. И адмиралът стана новият вицецрал с цената на едномесечни кланета, грабежи и страхотни ужаси. Имах шестима синове. Петимата умряха при различни обстоятелства. Имах дъщеря. Надявам се, че накрая и тя е загинала. Аз се спасих, защото бях стар. Дойдох тук твърде стар, за да създавам грижи дори на нашия вицецрал. – Той сведе посивялата си глава. – Не ми оставиха нищо, защото бях помогнал да изгоним разбунтувания се вицецрал и бях лишил адмирала от славата му.

Малоу седеше и мълчеше. После попита тихо:

– Какво стана с шестия ви син?

– А? – Бар се усмихна кисело. – Той е в безопасност, защото се присъедини към адмирала като обикновен войник под чуждо име. Артилерист е в личния флот на вицецраля. О, не, виждам погледа ви. Не е лош син. Посещава ме, когато може, и ми носи каквото успее. Той поддържа живота ми. А някой ден нашият велик и славен вицецрал ще се запъти към смъртта си и синът ми ще му бъде палач.

– И вие казвате това на един непознат? Поставете в опасност сина си.

– Не. Помагам му, като създавам нов враг. А ако бях приятел на вицецраля, както съм негов враг, щях да го посъветвам да запълни далечното космическо пространство с кораби чак до края на Галактиката.

– Там няма ли кораби?

– Открихте ли някой? Нима някой космически страж ви е спрял на идване? Тъй като корабите са твърде малко, а съседните провинции си имат свои интриги и беззакония, не може да се отдели нито един от тях, за да пази варварските външни слънца. Никога не ни е заплашвала опасност от западния край на Галактиката – докато не се появихте вие.

– Аз ли? Аз не представлявам опасност.

– След вас ще дойдат други.

Малоу бавно поклати отрицателно глава.

– Струва ми се, че не ви разбирам.

– Слушайте! – В гласа на стареца прозвуча възбуда. – Познах ви, когато влязохте. Имате защитно поле около тялото си или поне имяхте, когато ви видях най-напред.

Последва мълчание, изпълнено със съмнение, после Малоу отвърна:

– Да... имам.

– Много добре. Това беше грешка, но вие не знаехте, че са ми известни някои неща. В това време на упадък не е модно да си войник. Събитията долитат и префучават и който не може да се бори против течението с атомен бластер в ръка, бива повлечен като мен. Но аз бях учен и зная, че в цялата история на атомната енергия никога не е било изобретявано преносимо защитно поле. Ние притежаваме силови полета – огромни тежкоподвижни съоръжения, които могат да защитят град, дори кораб, но не и отделен човек.

– Аха? – Долната устна на Малоу се издаде напред. – И какви заключения вадите?

– Из Космоса се разнасяха истории. Те пътуват надалеч и с всеки парсек се поизопачават, но когато бях млад, имаше един малък кораб със странни хора, които не познаваха обичаите ни и не можеха да кажат откъде са дошли. Те говореха за магьосници по края на Галактиката; магьосници, които светят в тъмното, летят самостоятелно във въздуха и оръжията не ги засягат. Ние се смяхме. И аз се смях. Бях го забравил до днес. Но вие блестяте в тъмнината и не мисля, че бластерът ми, ако имах такъв, щеше да ви нарани. Кажете, можете ли да полетите във въздуха, така както с.и седите?

– Не мога да правя нищо от всичко изброено – отвърна спокойно Малоу.

– Доволен съм от отговора – усмихна се Бар. – Не разпитвам гостите си. Но ако съществуват магьосници, ако вие сте такъв, тогава някой ден могат да нахлуят много от тях или от вас. Вероятно ще е за добро. Сигурно се нуждаем от нова кръв. – Той промърмори нещо на себе си и продължи бавно: – Но това има и обратна страна. Нашият нов вицецрал също мечтае като стария Уискард.

– Също за имперската корона ли?

– Синът ми чува да се говори – кимна Бар с глава. – Сред личната свита на вицецрала човек не може да не дочува по нещо. И той ми разправя слуховете. Новият ни вицецрал няма да откаже короната, ако му я предложат, но си пази и възможността за отстъпление. Говори се, че ако не успее да се издигне до императорска висота, възнамерява да създаде нова империя във варварските райони. Твърди се, но не мога да гарантирам за това, че вече е дал една от дъщерите си за жена на някакво кралче в неизследваните области на Периферията...

– Ако човек вярваше на всички слухове...

– Зная. Има още много. Аз съм стар и бърря глупости. Но вие какво ще кажете? – И старите му умни очи се възряха дълбоко в Малоу.

Търговецът се замисли.

– Не твърдя нищо. Но искам да попитам нещо. Разполага ли Сиуена с атомна енергия? Почакайте, зная, че познават теоретично атомната енергия. Имам предвид дали притежават запазени генератори, или те са били разрушени при неотдавнашните грабежи?

– Да ги разрушат ли? О, не. Половината планета ще бъде унищожена, преди да се докосне и най-малката централа. Те са незаменими и осигуряват мощта на флотата. – Той продължи почти с гордост. – Ние притежаваме най-големите и най-добрите генератори?

– В такъв случай как трябва да постъпя, ако искам да видя тези генератори?

– Никак! – отговори решително Бар. – Не ще успеете да се доближите до военен център, без веднага да ви застрелят. Никой не може. Сиуена все още е лишена от граждански права.

– Искате да кажете, че всички централи са във властта на военните?

– Не. Има малки градски централи, които отопляват и осветяват жилищата, дават енергия за превозните средства и така нататък. Но и там положението е същото. Те се управляват от техниците.

– Какви са те?

– Специализирана група, която надзирава централите. Длъжността им е наследствена, младите се обучават в професията чрез чиракуване. Строго чувство за дълг, чест и така нататък. Никой освен техник не може да влезе в централа. – Разбирам.

– Не твърдя обаче – добави Бар, – че не е имало случай, когато техници са били подкупвани. Във време, когато за петдесет години се изреждат девет императори и седем от тях падат убити, когато всеки космически капитан се домогва да узурпира поста вицецрал, а всеки вицецрал – да стане император, предполагам, че дори някой техник може да стане жертва на парите. Но това ще изисква доста голяма сума, а аз не притежавам нищо. Вие имате ли?

– Пари ли? Не. Но винаги с пари ли се подкупва?

– С какво друго, щом като парите купуват всичко?

– Има доста неща, които парите не могат да купят. А сега ще ви бъда благодарен, ако ми кажете къде е най-близкият град с една от централите и как да стигна дотам.

– Почакайте! – Бар разпери тънките си ръце. – Закъде бързате? Бяхте при мен, но аз не задавам никакви въпроси. В града, където жителите все още ги наричат бунтовници, първият войник или пазач, който чуе произношението ви и види дрехите ви, ще ви спре.



Той се изправи и от тъмните недра на един стар долап извади някаква книжка.

– Паспортът ми – подправен е. С него избягах. – Постави го в ръката на Малоу и прегъна пръстите му над него. – Описанието не отговаря, но ако го покажете, има голяма вероятност никой да не се вгледа в него.

– А вие? – Вие ще останете без паспорт. • Старият изгнаник вдигна цинично рамене.

– Какво от това? И още едно предупреждение. Дръжте си езика зад зъбите! Произношението ви е варварско, изразявате се особено и от време на време вмъквате най-изумителни архаизми. Колкото по-малко говорите, толкова по-малко подозрения ще си навлечете. А сега ще ви обясня как да стигнете до града...

Пет минути по-късно Малоу беше вече на път.

Но преди да си тръгне окончателно, все пак се върна веднъж, само за миг, до къщата на стария патриций. А когато рано на другата сутрин Ону Бар излезе в малката си градина, видя в краката си някаква кутия. Съдържаше храни, концентрирани продукти, каквито се намират на борда на всеки космически кораб, чужди по вкус и приготвление.

Но бяха качествени и траеха дълго.

## 11

Техникът беше нисък и кожата му лъщеше от добре поддържаната пълнота. Имаше обръч от коса и през него се розовееше черепът му. Пръстените по ръцете му бяха дебели и тежки, дрехите му – ароматизирани и той беше първият човек, видян от Малоу на планетата, който не изглеждаше гладен. Техникът присви раздражено устни.

– Е, човече, по-бързо. Чакаат ме важни дела. Приличате ' ми на чужденец... – Той сякаш преценяваше явно несинуенските дрехи на Малоу и по клепачите му личеше, че храни значителни подозрения.

– Не съм от този край – поде спокойно Малоу, – но това не е от значение. Вчера имах честта да ви изпратя един малък подарък...

– Получих го – вдигна нос техникът. – Интересна дреболия. Понякога мога да я използвам.

– Имам и други, по-интересни подаръци. На доста по-високо ниво.

– Охо? – Техникът замислено удължи възклицанието. – Струва ми се, вече виждам накъде клони разговорът; случвало се е и преди. Ще ми дадете някоя и друга дреболия. Няколко кредита, може би палто,

второкачествени бижута; всичко, което дребнавата ви душица може да сметне за достатъчно, за да подкупите някой техник. – Долната му устна се издаде войнствено напред. – И зная какво искате в замяна. И други са стигали до същата блестяща идея. Искате да ви приемем в нашия клан. Да ви научим на тайните на атомната енергия и как да се грижите за машините. Мислите си, че тъй като вие, сиуенски кучета – и вероятно се правите на чужденец за по-сигурно, – бивате наказвани всеки ден заради бунта ви, ще успеете да избегнете каквото сте си заслужили, като се прикриете с привилегиите и закрилата на гилдията на техниците. – Малоу понечи да заговори, но техникът внезапно повиши глас и завика. – А сега се махайте, преди да съм съобщил името ви на префекта на града. Нима мислите, че ще изменя на дълга си? Може би щяха да го сторят сиуенските предатели преди мен! Но сега си имате работа с по други хора. Галактиката ми е свидетел, чудя се, защо още в този миг не ви убия сам с голите си ръце.

Малоу се усмихна на себе си. Цялата тирада беше явно изкуствена по тон и съдържание, така че гордото негодувание се изроди във фарс.

Търговецът погледна весело двете мекички ръце, за които бе казано, че е възможно веднага, още там, да станат негови палачи.

– Ваша мъдрост – поде той, – вие грешите по три точки. Първо, не съм креатура на вицецаря, дошъл да подложи на изпитание вашата лоялност. Второ, моят подарък е нещо, което императорът въпреки цялото си величие не притежава и никога няма да има. Трето, онова, което искам в замяна, е твърде малко; нищо; просто като въздишка.

– Така разправяте! – Той изпадна в тежък сарказъм. – Хайде, какъв е този императорски подарък, с който вашата богоподобна мощ желае да ме удостои? Нещо, което и императорът няма, а? – Той избухна в остър подигравателен смях.

Малоу се изправи и избута креслото встрани.

– Чаках за срещата си с вас три дни, Ваша мъдрост, но демонстрацията ще отнеме само три секунди. Ако бъдете така добър да извадите онзи бластер, чиято дръжка виждам много близо до ръката ви...

– А?

– И да ме застреляте, ще ви бъда много благодарен.

– Какво?

– Ако бъда убит, можете да кажете на полицията, че съм се опитал да ви подкупя, за да издадете тайните на гилдията. Ще заслужите голяма похвала. Ако не бъда убит, ще имате възможност да получите защитното ми поле.

За първи път техникът забеляза бледобелезникавото зарево, което витаеше около посетителя му, сякаш той е бил потопен в перлен прах. Вдигна бластера и с присвити от учудване и подозрение очи натисна спусъка.

Молекулите на въздуха, обхванати във внезапния изблик на разкъсване на атоми, се превърнаха в нажежени, горящи йони и отбелязаха ослепителния тънък лъч, който удари по сърцето на Малоу и... се разпръсна!

Докато търпеливото изражение на Малоу въобще не се промени, атомните сили, които се бяха нахвърлили върху него, се самоунищожиха, срещнали крехкото перлено озарение, и отскочиха, за да се стопят във въздуха.

Бластерът на техника с трясък падна на пода, без той да го забележи.

– Има ли императорът лично защитно поле? Вие можете да го получите – рече Малоу.

– Вие техник ли сте? – заекна техникът.

– Не.

– Тогава откъде имате такова нещо?

– Какво значение има за вас? – Малоу говореше хладно и презрително: – Искате ли го? – Тънка верига с няколко лостчета падна върху бюрото. – Ето го.

Техникът го грабна и го заопипва нервно.

– Комплект ли е?

– Пълен.

– Откъде черпи енергия? Пръстът на Малоу легна върху най-голямото лостче, проблясващо матово в оловната си обвивка.

Техникът вдигна поглед. Лицето му беше налято с кръв.

– Сър, аз съм техник старша категория. Зад гърба си имам двадесет години като надзирател и съм учил при великия Блер в университета на Трантор. Ако се опитвате с адско мошеничество да ме уверявате, че малка кутия с размери на... орех, по дяволите, съдържа атомен генератор, за три секунди ще ви изправя пред протектора.

– Тогава сам си го обяснете, ако сте в състояние. Аз твърдя, че устройството е комплектовано.

Червенината на техника бавно изчезна, когато той обви веригата около кръста си и следвайки жеста на Малоу, натисна ръчката. Сиянието, което го обкръжи, се отвори бледо и релефно. Бластерът се вдигна, после се поколеба. Техникът бавно го регулира на почти необгрящ

минимум. После конвулсивно натисна спусъка и атомният огън безобидно плисна по ръката му.

– А какво ще стане, ако сега ви застрелям и задържа полето? – викна той, като се обърна.

– Опитайте! – отвърна Малоу. – Нима мислите, че съм ви дал единственото си устройство? – Той също беше плътно обвит в светлина.

Техникът се изхили нервно. Бластерът изтрополя върху бюрото.

– И какво е това нищо, тази въздишка, която искате в замяна? – попита той.

– Искам да видя вашите генератори.

– Съзнавате ли, че това е забранено? Ще означава изхвърляне в Космоса и за двама ни...

– Не желая да ги докосвам или да правя каквото и да е с тях. Искам да ги видя отдалеч.

– А ако не?

– Ако не, вие имате защитно поле, но аз притежавам други неща. Например бластер, специално конструиран, за да пробива това поле.

– Хмм! – Погледът на техника се отклони. – Елате с мен.

## 12

Жилището на техника беше малка двуетажна къща край огромната сграда без прозорци с форма на куб, която се възвисяваше в центъра на града. Малоу премина от едната в другата по подземен проход и се озова в тихата, миришеща на озон, зала на централата.

Петнадесет минути вървя след водача си, без да проговори. Погледът му не пропускаше нищо. Пръстите му не докосваха нищо. После техникът поде с приглушен глас.

– Достатъчно ли ви е? Не мога да имам доверие на моите подчинени в този случай.

– А можете ли въобще да им имате доверие? – попита иронично Малоу. – Видях достатъчно.

Бяха се върнали в кабинета и Малоу каза замислено:

– И всички тези генератори са в ръцете ви?

– Всичките – отвърна техникът с доста явно самодоволство.

– И вие ги поддържате в добро работно състояние?

– Точно така.

– А ако се повредят?

Техникът разтърси възмутено глава.

– Те не се повреждат. Никога не се повреждат. Конструирани са да работят вечно.

– Вечността е много време. Просто да предположим...

– Ненаучно е да се правят предположения за безсмислени случаи.

– Добре. Да предположим, че бях изпепелил някоя важна част? Вероятно машините не са защитени от атомни сили? Да предположим, че прегоря важна връзка или строша Д-кварцов елемент?

– Ами тогава – викна гневно техникът – ще бъдете убит!

– Да, зная това. – Малоу също се развика: – Но какво ще стане с генератора? Можете ли да го поправите?

– Сър – изрева техникът, – получихте честно замяната. Постигнахте каквото искахте. Сега се махайте! Не ви дължа нищо повече!

Малоу се поклонил с насмешливо уважение и излезе.

Два дни след това той кацна в базата, където „Далечна звезда“ го чакаше, за да се завърне с него на планетата Терминус.

А след още два дни защитното поле на техника угасна и въпреки всичките му опити да разгадае нещо и псувните му, никога повече не заблестя.

## 13

Малоу се отпусна почти за първи път от шест месеца. Беше легнал по гръб в солариума на новата си къща съвсем гол. Големите му кафяви ръце бяха разперени встрани нагоре, а мускулите му се изпънаха в протегане и после се отпуснаха.

Мъжът до него постави пура между устните на Малоу и я запали. Пъхна друга пура в собствената си уста.

– Сигурно си преуморен от работа – заговори той. – Може би се нуждаеш от дълга почивка.

– Възможно е да се нуждая, Джаел, но предпочитам да си почивам в кресло на Съвета. Защото ще получа това кресло и ти ще ми помогнеш.

– Как се забърках аз в това? – вдигна поглед Анкор Джаел.

– Много явно. Първо, ти си стар политически пес. Второ, Джорейн Сът те изрита от министерското ти кресло, същият човек, който предпочита да изгуби едното си око, отколкото да ме види в Съвета. Ти нямаш високо мнение за възможностите ми, нали?

– Не много – съгласи се бившият министър на образованието. – Ти си смирнианец.

– Това не е законна пречка. Получил съм светско образование.

– Хайде, хайде. Откога предубеждението се съобразява с други закони освен със собствените си? А сега за твоя човек... този Джайм Турер. Той какво казва?

– Той заговори да ме предложи за член на Съвета почти преди една година – отвърна Малоу непринудено, – но аз съм го надраснал. Във всеки случай на него нямаше да му се удаде. Липсва му достатъчно дълбочина. Той говори гръмка и е убедителен, но с това само предизвиква досада. Аз възнамерявам да извърша истински преврат. Ти си ми нужен.

– Джорейн Сът е най-хитрият политик на планетата и той ще бъде срещу теб. Не твърдя, че ще успее да го надхитря. И не си мисли, че той няма да се бори упорито и нечестно.

– Имам пари.

– Това ще помогне. Но трябват много средства, за да се купят предубежденията... мръсен смирнианец.

– Ще разполагам с много пари.

– Добре, ще помисля по въпроса. Но да не си посмял да застанеш на задните си крака и да разтръбиш, че съм те поощрил в това начинание. Кой идва?

– Самият Джорейн Сът, струва ми се. – Устните на Малоу увиснаха. – Подранил е и мога да го разбера. Досаждам му вече от един месец. Слушай, Джаел, влез в съседната стая и включи тихичко високоговорителя. Искам да чуеш разговора.

Той побутна с голото си стъпало члена на Съвета да излезе от стаята, после стана и набързо навлече копринен халат. Синтетичната слънчева светлина помръкна до нормален блясък.

Секретарят на кмета влезе с вдървена походка, а тържественият доуправител излезе на пръсти и затвори вратата зад себе си.

Малоу си завърза колана. – Изберете си кресло, Сът – каза той.

По лицето на Сът пробягна неуловима усмивка. Избра удобно кресло, но не се отпусна в него. Седна на ръба му.

– Ако като начало изложите условията си, ще можем да пристъпим към същността.

– Какви условия?

– Искате да ви увещават? Добре тогава, какво например правихте на Корел? Докладът ви не беше пълен.

– Предадох ви го преди месеци. Тогава останахте доволен.

– Да – Сът потърка замислено челото си с пръст, – но оттогава действията ви са многозначителни. Известно ни е доста от онова, което вършите, Малоу. Знаем точно колко заводи изграждате, с каква бързина го правите и колко ви струва. А и този дворец, с който разполагате – той се огледа студено и критично, – ви е струвал значително повече от една годишна заплата; и реколтата, която жънете – богата и скъпа реколта, – сред висшите обществени слоеве на Фондацията.

– Е и? Освен като доказателство, че използвате способни шпиони, какво показва това?

– Показва, че разполагате с пари, каквито нямате преди една година. Може да се окаже всичко – например, че на Корел са се случили доста неща, за които ние не знаем нищо. Откъде взимате пари?

– Драги Сът, едва ли очаквате да ви осведомя.

– Не.

– Така си и мислех. Затова ще ви обясня. Направо от съкровищницата на Комодора на Корел. Сът премига. Малоу се усмихна и продължи:

– За ваше съжаление парите са съвсем законни. Аз съм майстор-търговец и парите, които получих, са във формата на известни количества ковано желязо и хромит в замяна на различни дребни устройства, които успях да му доставя. По силата на специалния договор с Фондацията петдесет процента от печалбата са мои. Другата половина ще получи правителството в края на годината, когато всички добри граждани плащат своя данък общ доход.

– В отчета ви не се споменава за никакъв търговски договор.

– Нито пък се споменава какво съм закупувал в даден ден, нито името на настоящата ми любовница или някакви други несъществени подробности. – Усмивката на Малоу стана подигравателна. – Бях изпратен – цитирам ви вас – да си държа очите отворени. Никога не съм ги затварял. Искате да установя какво се е случило със заловените търговски кораби на Фондацията. Нито ги видях, нито въобще чух нещо за тях. Искате да разбере дали Корел разполага с атомна енергия. В отчета ми пише, че личната гвардия на Комодора притежава атомни бластери. Бластерите, които видях, са реликви от старата Империя, и доколкото успях да разбере, могат да са само музейни експонати и въобще да не действат.

Дотук изпълнявах нареждания, но освен това бях и още съм свободен индивид. Съгласно законите на Фондацията майстор-търговецът може да разкрива всякакви нови пазари, които успее, и от тях да получава

полагаемата му се половина от печалбата. Какви са възраженията ви? Не ги разбирам.

Сът отправи внимателно поглед към стената и заговори с трудно отдаваща му се липса на враждебност.

– Обичайна практика на всички търговци е да разпространяват религията на своята търговия.

– Аз се придържам към законите, а не към практиката.

– Има случаи, когато практиката стои по-високо от закона.

– Тогава се отнесете до съда.

Сът вдигна поглед и мрачните му очи сякаш потъмняха в орбитите си.

– Все пак вие сте смирнианец. Изглежда, натурализирането и образването не могат да премахнат лошите следи в кръвта. Въпреки всичко слушайте и се опитайте да разберете.

Става въпрос за нещо повече от пари и пазари. Разполагаме с науката на великия Хари Селдън, за да докажем, че от нас зависи бъдещата галактична империя и че не можем да свърнем встрани от пътя, който води към нея. Нашата религия е най-важното ни средство за постигане на тази цел. С нейна помощ поставихме под наш контрол Четирите кралства дори в момента, когато заплашваха да ни смачкат. Това е най-мощното известно средство, чрез което се подчиняват хора и светове.

Основната причина да се поощряват търговията и търговците беше да се въвежда и разпространява по-бързо тази религия и да се подсигури, че въвеждането на нови технологии и нови икономии ще се осъществява под наш пълен и задълбочен контрол.

Той млъкна, за да си поеме дъх, а Малоу спокойно вмъкна:

– Зная теорията. Разбирам я напълно.

– Така ли? Това е повече, отколкото очаквах. Тогава разбирате, естествено, че вашите опити за търговия за себе си, за масово производство на безполезни устройства, които могат да се отразят само повърхностно върху икономиката на даден свят, за покваряване на междузвездната политика, като тя се подчини на бога на печалбата, за извеждане на атомната енергия изпод контрола на нашата религия – може да завърши само с отхвърляне и пълно отрицание на политиката, която се е оказала успешна в продължение на векове.

– И е крайно време – намеси се с безразличие Малоу – за такава остаряла, опасна и невъзможна политика. Колкото и добре да се е справила вашата религия в Четирите кралства, почти нито един друг свят в Периферията не я е приел. По времето, когато установихме контрол над



Кралствата, Галактиката ми е свидетел, имаше достатъчно бежанци, които да разпространят историята как Салвор Хардин е използвал жреците и суеверието на хората, за да ликвидира независимостта и властта на светските монарси. А ако това не е било достатъчно, случаят с Аскон преди две десетилетия е направил нещата напълно ясни. Сега в Периферията няма нито един владетел, който да не предпочете сам да си пререже гърлото, отколкото да пусне макар и един жрец от Фондацията да стъпи на негова територия.

Не възнамерявам да принуждавам Корел или който и да е друг свят да приеме нещо, за което зная, че не го желае. Не, Сът. Ако атомната енергия ги прави опасни, истинското приятелство, постигнато чрез търговия, ще бъде много по-добро, отколкото несигурното съюзеренство, основаващо се върху ненавиждано превъзходство на чужда духовна власт, която, ако отслабне дори съвсем малко, може да се провали напълно и да не остави след себе си нищо значително освен безсмъртен страх и омраза.

– Много добре изложено – рече цинично Сът. – И така, да се върнем към началната точка на разговора, какви са условията ви? Какво искате, за да замените убежденията си с моите?

– Мислите, че убежденията ми са за продан?

– Защо не? – беше хладният отговор. – Нима занаятът ви не е да купувате и да продавате?

– Само с печалба – каза Малоу, без да се засегне. – В състояние ли сте да ми предложите повече, отколкото получавам сега?

– Можете да си оставите три четвърти от печалбата вместо половината.

Малоу се изсмя кратко.

– Прекрасно предложение. При вашите условия цялата търговия няма да достигне и една десета част от моята. Опитайте нещо по-добро.

– Можете да получите място в Съвета.

– Ще го имам без и въпреки вас.

С внезапно движение Сът сви ръката си в юмрук.

– Освен това ще си спестите престоя в затвора. За двадесет години, ако зависи от мен. Изчислете печалбата и от това.

– Няма никаква печалба, освен ако успеете да изпълните заплахата си.

– Ще ви съдят за убийство.

– Чие убийство? – попита презрително Малоу.

Гласът на Сът стана груб, макар и тонът му да не се повиши.

– Убийството на анакреонски свещеник на служба на Фондацията.

– А, значи така? И какви са доказателствата ви. Секретарят на кмета се наведе напред.

– Малоу, аз не блъфирам. Предварителните разследвания са завършени. Остава да подпиша един последен документ и процесът на Фондацията срещу майстор-търговеца Хобър Малоу ще започне. Вие сте изоставили поданик на Фондацията да бъде измъчван и убит от чуждестранна тълпа, Малоу, и разполагате само с пет секунди, за да предотвратите дължимото ви наказание. Аз лично бих предпочел да опитате да се отървете с блъфиране. Ще бъде по-сигурно, ако сте погубен враг, отколкото съмнителен новопокръстен приятел.

– Желанието ви е изпълнено – заяви тържествено Малоу.

– Много добре! – Секретарят се усмихна жестоко. – Кметът желае ше да направи най-напред опит за компромис, не аз. Свидетелство за това е, че не положих особени усилия.

Вратата се отвори пред него и той излезе.

Малоу вдигна поглед, когато Анкор Джаел Влезе отново в стаята.

– Чу ли го? – попита Малоу. Политикът се отпусна на пода.

– Не съм го чувал толкова разгневен, откакто познавам тази змия.

– Добре. Какво разбираш от думите му?

– Е, ще ти кажа. Външна политика на господство чрез духовни средства е негова натрапчива идея, но според мен крайните му цели не са духовни. Мисля, не е необходимо да ти казвам, че бях уволнен от правителството, защото спорих по същия проблем.

– Няма нужда. И какви според теб са тези недуховни цели?

Джаел придоби сериозен вид.

– Всъщност той не е глупав, така че трябва да вижда банкрута на нашата религиозна политика, която не е завоювала почти нищо за нас през последните седемдесет години. Явно я използва за лични цели. Всяка догма, основаваща се поначало върху вяра и чувства, е опасно оръжие, защото е почти невъзможно да се гарантира, че оръжието няма да се обърне срещу онзи, който го използва. Вече сто години поддържаме обреди и митология, които стават все по-уважавани, традиционни и... непоклатими. В известно отношение те вече не са под наш контрол.

– В какво отношение? – попита Малоу. – Не спирай, искам да чуя какво мислиш.

– Ами да предположим, че един човек, един амбициозен човек, използва силата на религията срещу нас, а не в наша полза.

– Имаш предвид Сът...

– Правилно. Имам предвид Сът. Слушай, човече, ако той успее да мобилизира различните йерархии на подчинените планети срещу Фондацията в името на правотоверността, какъв шанс ще имаме ние? Като се постави в защита на вярванията на религиозните, той ще може да обяви война на ереста, представлявана от теб например, и накрая да стане крал. Все пак Хардин беше казал: „Атомният бластер е добро оръжие, но то може да се насочва и в двете страни“.

Малоу се удари по голото бедро.

– Добре, Джаел, в такъв случай вкарай ме в Съвета и аз ще се сражавам с него.

Джаел помълча, после каза многозначително:

– Може и да не стане. Какво чух за някакъв линчуван жрец? Не е вярно, нали?

– Съвсем вярно е – отвърна безгрижно Малоу. Джаел подсвирна.

– Има ли решителни доказателства?

– Би трябвало да има. – Малоу се поколеба и прибави: – Още отначало Джайм Туер беше негов човек, макар никой от двамата да не знаеше, че това ми е известно. А Джайм Туер беше очевиден.

– Аха! – поклати глава Джаел. – Много лошо.

– Лошо ли? Какво му е лошото? Жрецът се намираше на планетата в нарушение на законите на Фондацията. Корелианското правителство явно го използва като примамка, независимо дали го е сторило съзнателно или не. По всички закони на здравия разум нямах друг избор, освен да постъпя по един начин – и действията ми бяха изцяло в рамките на закона. Ако ме подведе под съд, няма да постигне нищо, освен да се изложи като голям глупак.

– Не, Малоу – отново поклати глава Джаел, – не си разбрал. Казах ти, че играе нечестно. Той не иска да те осъди; знае, че не може да го постигне. Но възнамерява да погуби авторитета ти пред народа. Чу го какво каза. Понякога практиката наистина стои по-високо от закона. Можеш да излезеш от съдебната зала напълно свободен, но ако народът мисли, че си изоставил на врага един жрец, популярността ти ще отслабне. Ще признаят, че си направил каквото повелява законът, дори че си постъпил разумно. Но въпреки това в очите им ще бъдеш страховито куче, безчувствен грубиян, коравосърдечно чудовище. И никога няма да те изберат в Съвета. Възможно е дори да загубиш титлата си майстор-тъговец, като гласуват да ти се отнеме гражданството. Знаеш, че не си роден тук. Какво повече мислиш, че иска Сът?

– И така да е! – намръщи се упорито Малоу.

– Момчето ми – продължи Джаел, – ще те подкрепя, но аз не мога да помогна. Ти си в трудно положение... много трудно.

## 14

На четвъртия ден от процеса срещу майстор-търговеца Хобър Малоу залата на Съвета беше пълна в буквалния смисъл на думата. Единственият отсъстващ съветник немошно проклинаше фрактурата на черепа, която го бе повалила на легло. Галериите бяха натъпкани до пътеките между седалките и до тавана от онези, малко на брой, от тълпата, които чрез връзки, богатство или просто с дяволска упоритост бяха успели да влязат. Останалата част запълваше площада отвън, хората се скупчваха в гъмжило около поставените на открито триизмерни екрани.

Анкор Джаел си проправи път до залата с почти безполезната помощ и усилия на полицейското управление, а после през почти същата бъркотия и до креслото на Хобър Малоу.

– Селдън ми е свидетел – обърна се към него Малоу с облекчение, – едва не закъсня. Носиш ли го?

– Ето, вземи – отвърна Джаел. – Тук е всичко, което искаше.

– Добре. Какво става навън?

– Съвсем са побеснели – размърда се неспокойно Джаел. – Не трябваше въобще да допускаш публично разглеждане. Можеше да го предотвратиш.

– Не искам.

– Говорят за линчуване. А хората на Публис Манлио по външните планети...

– Мислех да те питам за тях, Джаел. Той насъсква Йерархията срещу мен, нали?

– Дали я насъсква? Най-благоприятното положение за него, каквото въобще си виждал. Като министър на външните работи той поддържа обвинението в един процес по междувездните закони. Като Върховен жрец и глава на църквата подбужда фанатичните орди...

– Нищо, не обръщай внимание. Спомняш ли си цитата от Хардин, който ми каза миналия месец? Ще им покажем, че атомният бластер може да се насочва и в двете посоки.

Кметът заемаше вече мястото си и членовете на Съвета се изправиха в знак на уважение.

– Днес е мой ред – прошепна Малоу. – Седи и наблюдавай

представлението.

Заседанието започна и петнадесет минути по-късно Хобър Малоу, съпроводжан от враждебен шепот, зае празното пространство пред масата на кмета. Отделен сноп светлина падна върху него и от обществените екрани в града, както и от безбройните лични телевизори в почти всеки дом на планетите от Фондацията, самотната огромна фигура на мъжа отпрати предизвикателния си поглед.

Той заговори спокойно и с лекота:

– За да спестим време, ще призная, че всяко твърдение на обвинението срещу мен е вярно. Случката с жреца и тълпата, така както е изложена от него, е напълно точна във всяка подробност.

Хората в залата се размърдаха, а от галерията се разнесе масово ливуващо ръмжене. Малоу търпеливо изчака да настъпи тишина.

– Но картината, която показах, не е пълна. Моля за правото да направя мое допълнение. Отначало разказът ми може да ви се стори несвързан. Моля ви да проявите снизходителност. – Малоу не погледна бележките пред себе си. – Ще започна от същото време, от което начена обвинението – денят на срещите ми с Джорейн Сът и с Джайм Туер. Знаете какво стана на тези срещи. Разговорите бяха описани и аз нямам какво да прибавя към тези описания – освен личните си мисли през този ден.

Те бяха изпълнени с подозрения, защото събитията през деня бяха странни. Помислете. Двама души, които познавах повърхностно, ми правят неестествени и до известна степен невероятни предложения. Единият, секретарят на кмета, ме моли да приема ролята на правителствен таен агент по строго поверителен проблем, естеството и важността на който вече ви бяха обяснени. Другият, самопровъзгласил се водач на политическа партия, ме моли да се кандидатирам за място в Съвета.

Естествено, потърсих скритите им подбуди. Съображенията на Сът изглеждаха очевидни. Той ми нямаше доверие. Вероятно си е мислил, че продавам атомна енергия на враговете и подготвям бунт. И може би се стремеше да ме принуди към действие или си е мислил, че постъпва така. В такъв случай е имал нужда от свой човек близо до мен по време на предлаганата ми мисия – като шпионин. Последната мисъл обаче премина през главата ми по-късно, когато Джайм Туер се появи на сцената.

Помислете отново – Туер се представя като бивш търговец, преминал в политиката, но въпреки това не зная подробности за търговската му кариера, макар познанията ми в тази област да са огромни. И нещо повече – макар Туер да се хвалеше, че е получил светско образование,

той въобще не бе чувал за криза на Селдън.

Хобър Малоу изчака, за да позволи значението на казаното да бъде разбрано и за първи път от началото до сега. бе възнаграден с тишина, когато галерията колективно пое дълбоко дъх. Това беше за жителите на самата Терминус. Хората на външните планети слушаха само цензурирана версия според изискванията на религията. Нямаше да чуят нищо за кризите на Селдън. Но щеше да има и други удари, които нямаше да пропуснат.

– Кой от тук присъстващите – продължи Малоу – може честно да заяви, че е възможно който и да е човек със светско образование да не знае какво представлява криза на Селдън? Във Фондацията има само един вид образование, което изключва всякакво споменаване на планираната от Селдън история и се занимава само с човека като с някакъв полумитичен чудотворец...

В този миг установих, че Джайм Туер никога не е бил търговец. Тогава разбрах, че той е духовно лице и може би дори жрец; и несъмнено в продължение на трите години, през които претендираше, че е оглавявал политическа партия на търговците, той е бил платен агент на Джорейн Сът,

В онзи момент предприех нещо, без да съм сигурен. Не знаех какви са целите на Сът по отношение на мен, но тъй като изглеждаше, че ми отпуска щедро въже за бесене, и аз му подадох няколко сантиметра. Сметнах, че Туер трябва да участва в пътешествието като неофициален опекун от страна на Джорейн Сът. Е, знаех, че ако не го приема, ще се намерят други начини – а за тях можеше и да не узная навреме. Познатият враг е сравнително безопасен. Поканих Туер да дойде с мен. Той прие.

Това, джентълмени от Съвета, обяснява две неща. Първо, разкрива, че Туер не е мой приятел, който свидетелства срещу мен без желание и заради съвестта си, както обвинението иска да ви накара да повярвате. Той е шпионин, върши си работата, за която му плащат. Второ, обяснява определено мое действие при първата поява на жреца, когото ме обвиняват, че съм убил – действие, споменато досега, защото не е известно.

Сред членовете на Съвета се разнесе объркан шепот. Малоу проочи гърлото си театрално и продължи:

– Не ми е приятно да опиша чувствата си, когато за първи път научих, че на борда имаме избягал мисионер. Неприятно ми е дори да си ги спомня. Основно, изпитвах крайна несигурност. В момента ми се стори,

че събитието е ход на Сът и надхвърля способността ми за ориентация и преценка. Нищо не разбихах – обърках се напълно.

Само едно нещо можех да направя. Освободих се от Туер за пет минути, като го изпратих да повика офицерите. По време на отсъствието му пуснах видеоманетофон, за да може всичко, което се случи, да бъде запазено за по-късно проучване. Направих го с надеждата, безумната, но искрена надежда, че онова, което ме обърква в този миг, ще може да се изясни при повторен преглед.

Оттогава съм гледал петдесет пъти този видеозапис. Имам го тук и незабавно ще го пусна за петдесет и първи път във ваше присъствие.

Кметът почука монотонно, за да въдвори ред, когато в залата избухнаха страстите, а от галерията се раздаде рев. В пет милиона жилища на Терминус възбудените зрители се преместиха по-близо до екраните, а от масата на обвинителя Джорейн Сът поклати хладнокръвно глава към изнервения Върховен жрец, докато очите му се впираха с пламтящ поглед в лицето на Малоу,

Центърът на залата беше разчистен и светлината беше приглушена. От масата си вляво Анкор Джаел включи устройството и след първоначалното прещракване се появи изображение – цветно, в три измерения, с всички свойства на живота, освен с живот.

Там беше мисионерът, объркан и раздърпан, застанал между лейтенанта и сержанта. Малоу от филма чакаше мълчаливо, после влязоха другите, като Туер беше последен.

Разговорът се предаваше дума по дума. Сержантът бе наказан, а жрецът – разпитан. Появи се тълпата, можеше да се чуе ръмженето ѝ, а преподобният Джорд Парма отправи безумните си молби. Малоу извади бластера си, а мисионерът, докато го влачеха навън, вдигна ръка в последна налудничавата анатема, появи се и угасна малка светлинка.

На последната сцена офицерите бяха замръзнали от ужаса на положението, Туер притискаше треперещите си ръце върху ушите, а Малоу спокойно прибираше оръжието си.

Светлината отново се засили; празното пространство в центъра на залата не беше вече дори привидно запълнено. Малоу, истинският Малоу в настоящето, пое отново товара на своя разказ. – Както виждате, инцидентът е точно такъв, какъвто го представи обвинението – но само на повърхността. Скоро ще се изясня. Между другото, поведението на Туер по време на цялата случка показва ясно свещеническото му образование.

Същия ден изтъгнах пред Туер някои противоречия в случката.

Попитам го откъде е дошъл жрецът посред почти необитаемото място, в което се намирахме по онова време. Освен това зададох въпроса, откъде се бе взела огромната тълпа, след като най-близкият шо-годе по-голям град отстоеше на сто и шестдесет километра. Обвинението не обърна внимание на тези проблеми.

Или нещо друго; например странно крещящата очебийност на професията на Джорд Парма. Един мисионер на Корел, който рискува живота си, като нарушава законите и на Корел, и на Фондацията, се разхожда в съвсем ново и ясно отличимо жреческо облекло. В това имаше нещо нередна. Навремето предположих, че мисионерът е съучастник против волята си на Комодора, който го използва в опит да ни принуди да извършим крайно незаконна агресия, за да се оправдае „законно“ унищожението на кораба и на самите нас, което щеше да последва.

Обвинението е предвидило това оправдание на моите действия. То очакваше да обясня, че са били в опасност съдбата на кораба, екипажът и самата ми мисия и че всичко това не е могло да бъде пожертвано заради един човек, когато този човек във всеки случай щеше да бъде унищожен – със или без нас. То отвърща, като мърмори за „честта“ на Фондацията и необходимостта да се поддържат нашите „достоинство“ и господство.

Но поради някакви странни причини обвинението забравя самия Джорд Парма като личност. То не изнесе никакви подробности за него: нито къде е роден, нито какво е образованието му, нито казва нещо за предишния му живот. А това ще хвърли светлина и върху противоречията, които изтъкнах в току-що видения видеозапис. Двете са свързани.

Обвинението не представи подробности за Джорд Парма, защото не може. Сцената, която видяхте от видеозаписа, изглеждаше фалшива, защото Джорд Парма беше фалшив. Никога не е съществувал Джорд Парма. Целият този процес е най-големият фарс, изграден върху проблема, който въобще не е съществувал.

Още веднъж се наложи да изчака да затихне брътвежът. Той каза бавно:

– Ще ви покажа увеличен само един кадър от видеозаписа. Той ще говори сам за себе си. Светлината, Джаел.

В залата помръкна и още веднъж празният въздух се изпълни с неподвижните фигури в призрачна восьмична илюзия. Офицерите от „Далечна звезда“ бяха замръзнали в невъзможни положения. Дясната ръка на Малоу насочваше бластер. Вляво от него преподобният Джорд Парма, уловен на записа посред вика му, протягаше ръцете си нагоре, а



смъкващите се ръкави ги бяха оголили до средата.

От ръката на мисионера се излъчваше слабият блясък, който при предишната прожекция бе светнал и изчезнал. Сега блестеше непрекъснато.

– Не сваляйте поглед от светлината върху ръката му – обади се от полумрака Малоу. – Увеличи образа, Джаел. Картината се разду бързо. Външните части отпаднаха, докато мисионерът се приближаваше към центъра и се превърна във великан. После останаха само главата и едната ръка, след това само ръката, която запълни всичко к застина там огромна, мъглява, опъната. Светлината се бе превърнала в няколко размити светещи букви: КТП.

– Това – прогърмя гласът на Малоу – е образец на татуировка, джентълмени. При обикновена светлина не се вижда, но под ултравиолетова, с каквато бе залято помещението при снимането на този запис, тя изпква релефно. Признавам, че това е наивен начин за тайно разпознаване, но той върши работа на Корел, където по улиците няма ултравиолетова светлина. Дори на нашия кораб разкритието стана случайно.

Може би някои от вас вече са отгатнали какво означават буквите КТП. Джорд Парма владееше добре жреческия език и се справи превъзходно със задачата си. Къде го е научил и как, не мога да кажа, но КТП означава Корелианска тайна полиция. – Малоу надвикваше врявата, реवेशе над шума. – Имам и допълнителни доказателства – документи, донесени от Корел, които мога да представя на Съвета, ако бъдат поискани.

И какво остава сега от доказателствата на обвинението? То вече направи и повтори чудовищния намек, че е трябвало да се бия заради мисионера, нарушавайки закона, и да пожертвам мисията, кораба и себе си заради „честта“ на Фондацията.

Но да го направя заради измамник?

Трябваше ли да постъпя така заради корелиански таен агент, облечен измамно в жречески дрехи и научил език вероятно от някой анакронски бежанец? Нямах ли Джорейн Сът и Публис Манлио да ме принудят да попадна в глупава, отвратителна клопка...

Прегракналият му глас се изгуби сред безликия вой на ревящата тълпа. Вдигнаха го на рамене и го отнесоха до масата на кмета. През прозорците се виждаше буен поток от полудели хора да се влива в площада, за да се прибави към хилядите, които бяха вече там.

Малоу се огледа за Анкор Джаел, но сред разбунената маса беше невъзможно да се открие отделно лице. Бавно започна да се долавя

ритмичният повтарящ се вик, който от слабото си начало нарасна до запулсирало безумие:

– Да живее Малоу, да живее Малоу, да живее Малоу...

## 15

Анкор Джаел, с изпито лице, премигна срещу Малоу. Последните две денонощия бяха изпълнени с лудост и безсъние.

– Малоу, ти направи отлично представление, затова не го разваляй, като се опиташ да скочиш прекалено високо. Не можеш сериозно да си мислиш да се кандидатираш за кмет. Ентузиазмът на тълпата е голяма сила, но е известно, че е капризен.

– Точно така! – заяви мрачно Малоу. – Затова трябва да го подгряваме, а най-добрият начин е да продължим представлението.

– И какво следва?

– Трябва да уредиш арестуването на Публис Манлио и Джорейн Сът...

– Какво?

– Точно каквото чуваш. Накарай кмета да ги арестува! Не ме е грижа какви заплахи ще използваш. Аз контролирам тълпата – поне днес. Той няма да посмее да се изправи срещу нея.

– Но по какви обвинения, човече?

– По най-очевидните. Те са подбуждали свещениците от външните планети да вземат страна във фракционните кавги на Фондацията. Селдън ми е свидетел, че това е незаконно. Обвини ги в „създаване на заплаха за държавата“. И съвсем не държа да ги осъдят, също както и те не искаха това в моя случай. Просто ги извади от обръщение, докато стана кмет.

– До изборите има половин година.

– Не е много! – Малоу се беше изправил на крака и внезапно хвана здраво ръката на Джаел. – Слушай, ако се наложи, ще взема властта със сила, както е постъпил Салвор Хардин преди сто години. Селдъновата криза продължава да наближава и когато настъпи, аз трябва да съм кмет и първосвещеник. И двете!

Джаел се намръщи.

– В какво ще се състои кризата? – спокойно запита той. – Все пак Корел?

– Разбира се – кимна Малоу. – Накрая ще обявят война, макар да

предполагам, че дотогава ще минат две години.

– С атомни кораби?

– Какво мислиш? Онези три търговски кораба, които изчезнаха в техния сектор на Космоса, да не са били поразени със сгъстен въздух? Джаел, те получават кораби от самата Империя. Не зяпвай с уста като глупак. Казах Империята! Знаеш, че все още съществува. Тук, в Периферията, може да се е разпаднала, но в центъра на Галактиката още е достатъчно жизнена. И едно погрешно действие ще означава, че тя самата ще надвисне над нас. Затова аз трябва да бъда кмет и върховен жрец. Аз съм единственият човек, който знае как да се справи с кризата.

Джаел преглътна на сухо.

– Как? Какво ще направиш?

– Нищо.

– Наистина ли? – усмихна се несигурно Джаел. – Толкова много!

Но отговорът на Малоу беше рязък.

– Когато стана ръководител на Фондацията, няма да предприема нищо. Стопроцентово нищо и в това е тайната на следващата криза.

## 16

Аспер Арго, многообичаният Комодор на Корелианската република, посрещна появата на жена си, като сведе виновно редките си вежди. За нея поне самовъзприетият епитет не важеше. Дори той самият го съзнаваше.

Тя заговори с глас, загладен като косата ѝ и студен като очите ѝ.

– Мой благородни господарю, научих, че най-последно си взел решение за съдбата на парвенютата от Фондацията...

– Така ли? – подхвърли кисело Комодорът. – И какво още включват твоите многостранни знания?

– Достатъчно, мой благородни съпруге. Провел си още едно колебливо съвещание с твоите съветници. Прекрасни съветници. – Тя продължи с безгранично презрение: – Стадо тъпи парализирани идиоти, които притискат безплодните печалби до хълтналите, си гърди въпреки неудоволствието на баща ми.

– И кой е, мила моя – попита Комодорът меко в отговор, – чудесният източник, от който твоето знание е узнало всичко това?

Комодората се изсмя кратко.

– Ако ти кажа, моят източник ще бъде труп, а не източник.

– Е, както винаги ще стане съобразно желанията ти, – Комодорът повдигна рамене и се извърна. – А що се отнася до неудоволствието на баща ти – много се опасявам, че то се простира до скъперническия му отказ да ни достави още кораби.

– Още кораби! – викна Комодората разпалено. – А нямаш ли вече пет? Не отричай. Зная, че разполагаш с пет кораба; и ти е обещан шести.

– Беше обещан още за миналата година.

– Но един – само един може да превърне тази Фондация в смрадливи развалини. Само един! Един е достатъчен, за да помете малките им пигмейски корабчета от Космоса.

– Не мога да напада планетата им дори и с дванадесет кораба.

– А колко време ще издържи тяхната планета, когато търговията им бъде прекъсната, а товарите им от играчки и боклуци унищожени?

– Тези играчки и боклуци струват пари – въздъхна той. – Много пари.

– Но ако завладеете Фондацията, няма ли да притежавате и всичко в нея? А ако се радвате на уважението и благодарността на баща ми, няма ли да притежавате повече, отколкото въобще може да ви даде Фондацията? Изминаха три години, дори повече, откакто дойде онзи варварин с фокусническото си панаирджийско представление. Достатъчно време.

– Мила моя! – Комодорът се обърна с лице към нея. – Аз остарявам. Уморен съм. Липсва ми издръжливостта да устоявам на гърмящата ти уста. Казваш, знаеш, че съм взел решение. Е, да, взел съм. Решено е и Корел е във война с Фондацията.

– Добре! – Тялото на Комодората се изпъна и очите ѝ заблестяха. – Най-после се научи на мъдрост, макар и след като поизкуфя. А сега, когато станеш господар на този затътен район, може би ще бъдеш достатъчно уважаван, за да имаш известна тежест и значение в Империята. Поне ще можем да напуснем този варварски свят и да се присъединим към двора на вицекраля. Ще можем наистина.

Тя си тръгна със замах, с усмивка на устата и с ръка на кръста. Косата ѝ блесна на светлината.

Комодорът изчака малко и след това каза със злост и омраза на затворената врата:

– И когато стана господар на този, както го назова, затътен район, може би ще бъда достатъчно уважаван, за да се лиша от арогантността на баща ти и от езика на дъщеря му. Напълно!

## 17

Старши лейтенантът на „Тъмната мъглявина“ се взря с ужас в екрана.

– Велика Галактика! – Би трябвало да е рев, но се оказа въздишка. – Какво е това?

Беше кораб, но същински кит в сравнение с дребната рибка „Тъмната мъглявина“; а върху корпуса му се виждаше „Космически кораб и слънце“ – гербът на Империята. Всички алармени устройства на кораба запищяха истерично.

Бяха подадени заповеди и „Тъмната мъглявина“ се подготви да бяга – ако може и да се бие, – ако се наложи, докато долу в кабината с ултразвукова апаратура едно съобщение полетя през хиперпространството към Фондацията.

То се повтаряше без прекъсване! Беше отчасти молба за помощ, но главно предупреждение за опасността.

## 18

Хобър Малоу местеше уморено крака, докато прелистваше докладите. Две години кметуване го бяха направили малко по домосед, малко по-гъвкав, малко по-търпелив, но не го бяха научили да обича правителствените доклади и подлудяващия официален жаргон, на който бяха написани.

– Колко кораба имат? – попита Джаел.

– Четири хванати в клопка на повърхността. За два не се съобщава нищо. Всички друга се знаят къде са и не са опасни. – Малоу изръмжа. – Можем да се проявим и по-добре, но това е само одраскване. – Не последва отговор и Малоу вдигна поглед. – Тревожи ли те нещо?

– Искане ми се Сът да беше тук – отговориха му несвързано.

– А, да, сега ще чуем още една лекция за вътрешния фронт.

– Не, няма – отвърна рязко Джаел, – но ти си упорит. Малоу. Може би си разработил външнополитическото положение до последната подробност, но никога не те е било грижа какво става тук, на родната планета.

– Е, това е твоя работа, нали? За какво съм те направил министър на образованието и пропагандата?

– Явно, за да ме изпратиш рано в мизерния ми гроб, ако се съди по

съдействието, което ми оказваш. През последната година ти проглушаваш ушите с надигашата се опасност от Сът и неговите религионисти. Каква полза ще има от плановете ти, ако Сът предизвика предсрочни избори и те свали?

– Никаква, признавам.

– А снощната ти реч направо с усмивка и потупване по гърба поднесе на Сът изборната победа. Имаше ли нужда да бъдеш толкова откровен?

– Не съществува ли такава възможност – да се открадне гръмотевицата на Сът?

– Не – отвърна остро Джаел – не по начина, по който ти постъпи. Твърдиш, че си предвидил всичко, и не обясняваш защо си търгувал в продължение на три години с Корел изключително в негова полза. Единственият ти план за военни действия е да се оттеглиш без сражение. Прекратяваш всякаква търговия с космическите сектори близо до Корел. Открито обявяваш безизходица. Обещаваш да не нападаш дори в бъдеще. Галактиката ми е свидетел, Малоу, какво трябва да правя с такава бъркотия?

– Липсва й блясък?

– Липсва й привлекателност за чувствата на тълпата.

– Същото е.

– Малоу, събуди се. Имаш две възможности. Или ще представиш на народа динамична външна политика, независимо какви са личните ти планове, или ще направиш някакъв компромис със Сът.

– Добре – отвърна Малоу, – ако съм се провалил с първата, нека да опитаме втората. Сът току-що е дошъл.

Сът и Малоу не се бяха срещали от деня на процеса преди две години. Никой не установи никаква промяна в другия освен едва забележимата атмосфера около всеки от тях, която правеше съвсем явно, че роли те на ръководител и предизвикател са разменени.

Сът седна, без да се ръкува. Малоу му предложи пура.

– Имате ли нещо против, ако Джаел присъства? – каза той. – Той искрено желае да се постигне компромис. Може да действа като посредник, ако се разбушуват страсти.

– Компромисът ще бъде добър за вас – вдигна рамене Сът. – При един друг случай навремето ви помолих да изложите условията си. Предполагам, че сега ролите са разменени.

– Правилно предполагате.

– Тогава ето моите условия. Трябва да изоставите вашата несръчна

политика на икономически подкупи и търговия с дреболии и да се върнете към изпитаната външна политика на нашите бащи.

– Имате предвид завладяване с помощта на мисионери?

– Точно така.

– И никакъв компромис освен този?

– Никакъв.

– Хмм. – Малоу много бавно запали пура и раздуха края ѝ до ярък блясък. – По времето на Хардин, когато завладяването с мисионери е било ново и радикално, хора като вас са му се противопоставяли. Сега то е изпитано, изпробвано, осветено – всичко, което ще се поправи на човек като Джорейн Сът. Но кажете, как ще излезете от сегашната ни бъркотия?

– Вашата сегашна бъркотия. Аз нямам нищо общо с нея.

– Смятайте, че въпросът е съответно изменен.

– Налага се силна офанзива. Безизходицата, която, изглежда, ви задоволява, е фатална. Тя ще бъде признание за безсилието ни пред целия свят на Периферията, където изявата на сила е от основно значение и няма да остане нито един лешояд, който да не се присъедини към разкъсването на трупа. Трябва да го разберете. Вие сте от Смирно, нали?

Малоу не обърна внимание на намека в забележката.

– А ако биете Корел, какво ще правите с Империята? – попита той.

– Тя е истинският ни неприятел

Тънката усмивка на Сът разтегли ъгълчетата на устата му.

– О, не, вашите отчети за посещението ви на Сиуена бяха пълни. Вицекралят на Норманския сектор е заинтересуван да се създаде недоволство в Периферията за собствените му цели, но само като страничен проблем. Той няма да заложи всичко на експедиция до края на Галактиката, където има петдесет враждебно настроени съседи и император, срещу когото да се бунтува. Парафразирам собствените ви думи.

– О, да, би могъл, Сът, ако сметне, че сме достатъчно силни, за да представляваме опасност. А е възможно да си го помисли, ако унищожим Корел чрез фронтално нападение на главните ни сили. Налага се Да бъдем значително по-хитри.

– Като например... Малоу се облегна назад.

– Сът, ще ви дам последна възможност. Не сте ми необходим, но мога да ви използвам. Затова ще ви разправа за какво става въпрос. И тогава ще имате възможност или да се присъедините към Мен и да получите място в коалиционното правителство, или да приемете ролята на мъченик и да изгниете в затвора.

– Вече веднъж опитахте този номер.

– Без да полагам много усилия, Сът. Подходящото време настъпи едва сега. Слушайте. – Малоу присви очи. – Когато кацнах за първи път на Корел – поде той, – подкупих Комодора с дреболиите и малките устройства, които представляват нормалния товар на всеки търговец. Отначало това беше Предвидено само като средство, което да ни даде достъп до някой стоманолеярнен завод. Нямах по-нататъшни планове, но тази цел постигнах. Получих каквото исках. Но едва след като посетих Империята, за първи път разбрах какво оръжие мога да създам от търговията.

Изправени сме пред Селдънова криза, Сът, а Селдъновите кризи не се разрешават от отделни личности, а от силите на историята. Когато е планирал бъдещото развитие на историята ни, Хари Селдън не е разчитал на блестящи героични постъпки, а на огромния размах на икономиката и социологията. Така че решаването на различните кризи трябва да се извършва със силите, които съществуват в съответното време. В този случай – с търговията.

Сът вдигна скептично вежди и се възползва от паузата.

– Надявам се, че не съм с под нормален интелект, но е факт, че вашата мъглява лекция не изяснява твърде нещата.

– Ще ви изясни – увери го Малоу. – Помислете, че досега силата на търговията е била подценявана. Смяташе се, че е необходима жреческа каста под наш контрол, която да я превърне в мощно оръжие. Но не е така и това е моят принос към положението в Галактиката. Търговия без жреци! Само търговия! Тя е достатъчно силна. Нека говорим съвсем просто и определено. Сега Корел е във война с нас. Поради това търговията ни с него е преустановена. Но – забележете, че опростявам всичко като в задача за събиране – през последните три години Корел основаваше икономиката си все повече върху атомната техника, която ние въведохме и която само ние можем да продължим да доставяме. Какво смятате, че ще стане, когато малките атомни генератори започнат да се повреждат и едно след друго устройствата започнат да излизат от строя?

Най-напред ще откажат малките домашни уреди. След половин година от тази беизходица, която вие презирате, атомният нож на домакинята ще престане да действа. Печката ѝ ще започне да дава дефекти. Миячката и машина няма да работи нормално. През някой горещ летен ден устройството за регулиране на температурата и влажността в къщата ще се повреди. Какво ще стане? •

Той помълча в очакване на отговор и Сът каза спокойно:



– Нищо. По време на война хората издържат на много лишения. '

– Съвсем вярно. Издържат. Ще изпращат синовете си в неограничен брой да умират от ужасна смърт на повредени космически кораби. Ще изтъпяват вражески бомбардировки дори ако се наложи да се хранят с отвратителен хляб и да пият застояла вода в пещери на половин километър под земята. Но е твърде трудно да издържиш на малки липси и ограничения, когато го няма патриотичното вдъхновение, предизвикано от непосредствената опасност. Това ще бъде безиходица. Без жертви, бомбардировки и сражения.

Ще има само нож, който няма да реже, печка, която няма да пече, и къща, в която през зимата ще мръзнат. Това ще ги дразни и хората ще роптаят.

– На това ли основавате надеждите си, човече? – попита бавно и замислено Сът. – Какво очаквате? Бунт на домакините? Жакерия? Внезапно въстание на месарите и бакалите с техните сатъри и ножове, които ще викат „Върнете ни свръхчистещите атомни перални!“

– Не, сър – отвърна нетърпеливо Малоу. – Не очаквам нищо подобно. Очаквам обаче общ фон на недоволство и ропот, от който по-късно ще се възползват по-важни личности.

– Фабрикантите, притежателите на заводи, индустриалците на Корел. Когато изминат две години в безизходица, машините в заводите ще започнат една след друга да спират. Онези индустрии, които са се реконструирали напълно с нашите нови атомни устройства, внезапно ще установят, че загиват. Тежките индустрии ще се окажат масово и отведнъж притежатели единствено на отпадъци, които не работят.

– Заводите са работили добре, преди вие да отидете там, Малоу.

– Да, Сът, работеха, при една двадесета от печалбата, дори и да оставим настрана разходите за реконструкция към предатомното им състояние. Когато индустриалците, финансистите и обикновените хора бъдат срещу него, колко време ще издържи Комодорът

– Колкото сам пожелае, веднага щом се сети да вземе нови атомни генератори от Империята. Малоу се изсмя радостно.

– Не се сещате, Сът, бъркате също толкова зле като Комодора. Нищо не сте разбрали. Слушайте, човече, Империята нищо не може да подмени. Империята винаги е била област на огромни ресурси. Там всичко се изчислява в планети, звездни системи, цели сектори от Галактиката. Техните генератори са огромни, защото хората мислят в огромни мащаби.

Но ние – ние, нашата малка Фондация с единствения си свят и без

запаси от метал – трябваше да се справяме с жестоки икономии. Нашите генератори трябваше да са с големината на палец, защото не можехме да си позволим да изразходваме повече метал. Налагаше се да създаваме нова техника и нови методи – техника и методи, които Империята не може да възприеме, защото там са западнали под нивото, на което биха могли да осъществят жизнено необходимия им научен напредък.

С всичките си атомни щитове, достатъчно големи, за да предпазят град, кораб, цял свят, те въобще не са в състояние да създадат защитно поле за отделен човек. За да снабдяват някой град със светлина и топлина, те имат генератори, високи колкото шест етажа – видях ги, – докато нашите могат да се поместят в тази стая. А когато казах на един от атомните им специалисти, че в кутия с размерите на орех има атомен генератор, той едва не се задави от възмущение.

Ами че те вече не разбират собствените си колоси. Машините работят автоматично поколение след поколение, а хората, които се грижат за тях, са наследствена каста и ще се окажат безпомощни, ако в тази огромна структура изгори само една-единствена Д-лампа.

Цялата война е сражение между тези две системи; между Империята и Фондацията; между голямото и малкото. За да поемат контрол над някоя свят, те го подкупват с огромни кораби, които могат да воюват, но са лишени от всякаква икономическа стойност. Ние, от друга страна, подкупваме с малки неща, безполезни за война, но жизнено необходими за благоденствието и печалбите.

Някой крал или комодор ще вземе корабите и дори ще почне да воюва. През цялата история деспотичните владетели са заменяли благосъстоянието на поданиците си за онова, което смятат за чест, слава и завоевание. Но все пак от основно значение са малките неща в живота – и Аспер Арго няма да устои на икономическата депресия, която ще обхване Корел след две или три години.

Сът стоеше до прозореца с гръб към Малоу и Джаел. Беше рано вечерта и малкото звезди, които слабо светеха тук, в края на Галактиката, бляскаха върху фона на мъглявите, тънки Лещи, включващи останките от онази Империя, все още достатъчно голяма, която се биеше срещу тях.

– Не. Вие не сте необходимият човек – отсече Сът.

– Не ми ли вярвате?.

– Искам да кажа, че ви нямам доверие. Красноречив сте. Напълно ме заблудихте, когато Мислех, че съм ви поставил под подходящ контрол при първото ви пътуване до Корел. Когато смятах, че съм ви

притиснал до стената на процеса, вие се измъкнахте от него и с демагогия се настанихте в кметското кресло. У вас няма нищо праволинейно; няма нито един мотив, който да е без друг зад него; няма изказване, което да е без поне три значения.

Да предположим, че сте предател. Да предположим, че посещение-то ви в Империята ви е донесло субсидия и обещания за власт. Вашите действия щяха да бъдат точно такива, каквито са сега. Щяхте да предизвикате война, след като сте подсилили, врага. Щяхте да принудите Фондацията да бездейства. И щяхте да давате правдоподобно обяснение на всичко, толкова, правдоподобно, че да убеди всички.

– Искате да кажете, че няма да се стигне до компромис? – попита кротко Малоу.

– Искам да кажа, че трябва да се махнете по собствено желание или чрез сила.

– Предупредих ви каква е единствената алтернатива на сътрудничеството.

Внезапен изблик на чувства наля с кръв сгърченото лице на Сът.

– Аз ви предупреждавам, Хобър Малоу от Смирно, че ако ме арестувате, няма да има милост. Моите хора няма да се спрат пред нищо, за да разпространят истината за вас, а обикновените граждани на Фондацията ще се обединят срещу чуждестранния си владетел. Те притежават съзнанието за предопределеност, което един смирианиец никога не ще разбере – и това съзнание ще ви унищожи.

– Отведете го. Арестуван е – нареди спокойно Малоу на двамата души от охраната, които влязоха.

– Последната ви възможност – рече Сът.

Малоу изгаси пурата и дори не вдигна поглед. Пет минути по-късно Джаел се размърда и каза:

– Е, след като създадохте мъченик на каузата, какво ще последва?

Малоу престана да си играе с пепелника и вдигна поглед.

– Това не е онзи Сът, когато познавах. Този е заслепен бик. Галактиката ми е свидетел, много ме мрази,

– Тогаво опасността е още по-голяма.

– По-голяма? Глупости! Той въобще е загубил всякаква способност да преценява.

– Прекалено уверен си, Малоу – рече мрачно Джаел. – Изпускаш възможността за народен бунт.

Малоу вдигна поглед, също така мрачен.

– Веднъж завинаги ти казвам, Джаел, няма възможност да избухне

народно въстание.

– Самоуверен си!

– Уверен съм в Селдъновите кризи и в историческата закономерност на техните решения – вътрешни и външни. Този път не казах някои неща на Сът. Той се опита да постави под контрол самата Фондация чрез религиозни сили по същия начин, както контролира външните светове, и се провали – а това е най-сигурният признак, че в схемата на Селдън религията е изиграла ролята си.

Икономическият контрол действа по друг начин. Аз ще парафразирам твоя цитат на Салвор Хардин така – лош е атомният бластер, който не се насочва и в двете посоки. Корел постигна, благоденствие от нашата търговия, но същото се отнася и за нас. Ако корелианските заводи загинат без нашата търговия, ако търговската изолация доведе до загубата на това благоденствие във външните светове, същото ще постигне нашите заводи и нашето благоденствие.

А няма нито един завод, търговски център, корабна фирма, които да не са под мой контрол, които да не мога да притисна до крайност, ако Сът се опита да развива революционна пропаганда. Където пропагандата успее, или дори само има изгледи за успех, ще се погрижи благоденствието да изчезне. А където се провали, благоденствието ще продължи да разцъфтява, защото моите заводи ще останат с пълната си работна сила.

Затова по същата логика, която ме кара да съм уверен, че корелианците ще се разбунтуват в защита на благоденствието, аз съм сигурен, че ние няма да се надигнем срещу него. Играта ще се играе до края.

– В такъв случай – заключи Джаел – ти установяваш плутокрация. Превръщаш ни в страна на търговци и търговци-принцове. А какво бъдеще ни очаква?

Малкоу вдигна мрачното си лице и възкликна разгорещено:

– Какво ме интересува бъдещето? Несъмнено Селдън го е предвидил и е взел необходимите мерки. В бъдните времена ще има други кризи, когато силата на парите се превърне в мъртва мощ, каквато е сега религията. Нека моите наследници решават тези нови проблеми, както аз реших днешния.

\* \* \*

**КОРЕЛ** – ...И така след тригодишна война, която със сигурност е войната с най-малко сражения в историята, Република

Корел се предаде безусловно, а Хобър Малоу зае място до Хари Селдън и Салвор Хардин в сърцата на хората от Фондацията.  
ЕНЦИКЛОПЕДИЯ „ГАЛАКТИКА“

КРАЙ

© 1951 Айзък Азимов

Isaac Asimov  
Foundation, 1951

Източник: Библиотеката на Александър Минковски

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/377>]